

Asenne ratkaisee – pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyssäkin

Sisäinen turvallisuus | Sisäministeriön julkaisu 2021:36

Asenne ratkaisee – pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyssäkin

Valtakunnallinen yhteenveto nykyisistä onnettomuuksien ehkäisyn valmiuksista sekä toimenpiteistä toimintaohjelman käytäntöön saattamiseksi

Hennaleena Nurmi, Jaakko Joentakanen ja Jari Lepistö

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Sisäministeriö

© 2021 tekijät ja sisäministeriö

ISBN pdf: 978-952-324-595-2

ISSN pdf: 2490-077X

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Kannen kuva: Pixabay

Helsinki 2021

Asenne ratkaisee – pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyssäkin Valtakunnallinen yhteenveto nykyisistä onnettomuuksien ehkäisyn valmiuksista sekä toimenpiteistä toimintaohjelman käytäntöön saattamiseksi

Sisäministeriön julkaisuja 2021:36	Teema	Sisäinen turvallisuus
Julkaisija	Sisäministeriö	

Tekijä/t	Hennaleena Nurmi, Jaakko Joentakanen, Jari Lepistö	Sivumäärä	111
Kieli	suomi		

Tiivistelmä

Syksyllä 2020 aloitettiin prosessi Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025 -toimintaohjelman käytäntöön saattamiseksi. Toimintaohjelman keskiössä on kahdeksan vaikuttavuustavoitetta, joiden kautta pelastustoimessa päästään käsiksi yhteiskunnan ja ihmisten turvallisuuden kannalta keskeisiin ilmiöihin.

Prosessin aikana selvitettiin ennakkokyselyllä vastaajien näkemyksiä siitä, kuinka realistisina toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteet omassa organisaatiossa näyttäytyvät. Kyselyssä pyydettiin arvioimaan organisaation palvelukykyä, nykyisiä tavoitteiden toteutumista edesauttavia toimenpiteitä, omaa osaamista sekä tavoitteiden suuntaista toimintaa arvioivien mittareiden tilannetta.

Ennakkokyselyn jälkeen toteutettiin organisaatiokohtaiset työpajat, joiden tavoitteena oli tehdä toimintaohjelma tutuksi pelastustoimessa onnettomuuksien ehkäisyn parissa työskenteleville sekä muodostaa yhdessä konkreettisia toimenpiteitä vaikuttavuustavoitteiden tuomiseksi lähemmäs arkea kyseisessä organisaatiossa. Työpajojen jälkeen onnettomuuksien ehkäisyn parissa työskentelevät henkilöt pohtivat erillisen kyselyn myötä vaikuttavuustavoitteiden vaikutusta toisiinsa.

Tämä raportti on yhteenvetävä jatke tälle prosessille. Raportissa muodostetaan ennakkokyselyn perusteella valtakunnallinen tilannekatsaus pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn nykytilanteesta suhteessa vaikuttavuustavoitteisiin, käsitellään vaikuttavuustavoitteiden keskinäistä vuorovaikutusta sekä kootaan yhteen työpajoissa esitetyt toimenpideideat kaikkien hyödynnettäväksi.

Asiasanat	onnettomuuksien ehkäisy, toimintaohjelma, pelastustoimi, sisäinen turvallisuus
------------------	--

ISBN PDF	978-952-324-595-2	ISSN PDF	2490-077X
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

Julkaisun osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-595-2
-------------------------	---

Inställningen avgör – även när det gäller förebyggande av olyckor inom räddningsväsendet

Riksomfattande sammandrag av den nuvarande beredskapen att förebygga olyckor samt åtgärder för att omsätta åtgärdsprogrammet i praktiken

Inrikesministeriets publikationer 2021:36	Tema	Inre säkerhet
Utgivare	Inrikesministeriet	

Författare	Hennaleena Nurmi, Jaakko Joentakanen, Jari Lepistö	Sidantal	111
Språk	finska		

Referat

Hösten 2020 påbörjades en process för att omsätta åtgärdsprogrammet Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025 (En trygg vardag fri från olyckor 2025) i praktiken. I centrum för handlingsplanen står åtta effektmål, genom vilka man inom räddningsväsendet kan komma åt de viktigaste företeelserna med tanke på samhällets och människors säkerhet.

Under processen utreddes genom en förhandsenkät de svarandes åsikter om hur realistiska åtgärdsprogrammets effektmål ter sig i den egna organisationen. I enkäten ombads man bedöma statusen för mätinstrumenten för att utvärdera organisationens serviceförmåga, åtgärder som bidrar till att de nuvarande målen nås, den egna kompetensen och verksamheten i riktning mot målen.

Efter förhandsenkäten genomfördes organisationsspecifika workshoppar som hade som mål att de som arbetar med förebyggande av olyckor inom räddningsväsendet skulle bli insatta i åtgärdsprogrammet och att man tillsammans skulle komma med konkreta åtgärder för att föra effektmålen närmare vardagen inom organisationen. Efter workshopparna diskuterade de som arbetar med förebyggande av olyckor hur effektmålen påverkar varandra genom en separat enkät.

Denna rapport är en sammanfattande fortsättning på denna process. Med utgångspunkt i förhandsenkäten utarbetar man i rapporten en riksomfattande översikt över det aktuella läget när det gäller förebyggande av olyckor inom räddningsväsendet i förhållande till effektmålen, behandlar interaktionen mellan effektmålen samt sammanställer de idéer till åtgärder som presenterades på workshopparna så att alla kan dra nytta av dem.

Nyckelord	förebyggande av olyckor, åtgärdsprogram, räddningsväsendet, inre säkerhet
------------------	---

ISBN PDF	978-952-324-595-2	ISSN PDF	2490-077X
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-595-2
-------------------	---

Attitudes are crucial – this also applies to incident prevention by rescue services

A national summary of existing incident prevention capabilities and measures to implement the action plan

Publications of the Ministry of the Interior 2021:36	Subject	Internal security
Publisher	Ministry of the Interior	

Author(s)	Hennaleena Nurmi, Jaakko Joentakanen and Jari Lepistö	
Language	Finnish	Pages 111

Abstract

The process to implement the Safe and Incident-free Daily Life 2025 action plan was launched in autumn 2020. With the eight impact targets at the core of the action plan, rescue services are able to tackle the phenomena key to security of citizens and society at large.

Preliminary surveys were conducted during the process to determine how respondents view the achievability of the impact targets in their own organisations. The respondents were asked to assess the service capability of their own organisations, existing measures helping to achieve the targets, their own competence and the state of indicators used to evaluate activities that are in line with the targets.

Following the preliminary survey, organisation-specific workshops were established to familiarise rescue service actors involved in incident prevention with the action plan and to jointly prepare concrete measures to bring the impact targets closer to everyday work in the organisations concerned. After the workshops, persons involved in incident prevention considered the interaction between the impact targets in a separate survey.

This report is a follow-up to that process. Using the preliminary survey as a basis, the report provides a national overview of the current state of incident prevention by rescue services in relation to the impact targets, and it discusses interaction between the impact targets and brings together the ideas proposed in workshops for all to use.

Keywords incident prevention, action plan, rescue services, internal security

ISBN PDF	978-952-324-595-2	ISSN PDF	2490-077X
-----------------	-------------------	-----------------	-----------

URN address <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-595-2>

Sisältö

ESIPUHE - TAVOITTEEN ASETTELUN VAIKEUS	8
1 Raportin lähtökohdat ja prosessin kuvaus	10
1.1 Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025	10
1.2 Mikä ihmeen vaikuttavuustavoite?	12
1.2.1 Yleisesti vaikuttavuudesta	12
1.2.2 Vaikuttavuustavoitteet pelastustoimessa	14
1.2.3 Vaikuttavuustavoitteet valtionhallinnossa	15
1.3 Vaikuttavuustavoitteiden käytäntöön saattaminen	16
1.3.1 Prosessi	16
1.3.2 Prosessiin osallistuneilta saatu palaute	19
2 Valtakunnallinen tilannekatsaus	23
2.1 Vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen tällä hetkellä	23
2.2 Johtamiskulttuurin merkitys vaikuttavuustavoitteiden toteutumisessa	29
2.3 Yhteinen työ vaikuttavuuden mahdollistajana	30
2.4 Vaikuttavuustavoitteiden priorisointi työpajoissa	32
2.5 Tavoitteiden välinen vuorovaikutus	33
3 Ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyky vahvistuu	37
3.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet	38
3.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa	39
4 Lasten ja nuorten turvallisuuspääoma kasvaa	41
4.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet	42
4.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa	43
5 Toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemat ja tapaturmat kääntyvät laskuun vuoteen 2024 mennessä	45
5.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet	46
5.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa	47
6 Eri väestöryhmät kattavat sähköiset palvelut ovat käytössä vuoteen 2022 mennessä	49
6.1 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa	50

7	Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi lisäänty	52
7.1	Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet.....	53
7.2	Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa.....	55
8	Asiakasryhmien tarpeet tunnistetaan systemaattisesti ja pelastustoimi tuottaa tarpeisiin perustuen samankaltaista palvelua	57
8.1	Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet.....	58
8.2	Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa.....	60
9	Ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta sekä muiden turvallisuudesta	62
9.1	Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet.....	63
9.2	Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa.....	65
10	Välittämisen tunne lisääntyy ihmisten kuuluessa vahvemmin yhteisöihin	66
10.1	Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet.....	67
10.2	Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa.....	68
11	Johtopäätökset ja seuraavat askeleet	69
11.1	Mitä tästä prosessista opittiin?.....	69
11.2	Mitä osallistujat toivovat tapahtuvan seuraavaksi?.....	70
	Liite 1: Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpideideat	74
	Toimenpideideat: ihmisten toimintakyky (vaikuttavuustavoite 1)	74
	Toimenpideideat: lapset ja nuoret (vaikuttavuustavoite 2)	78
	Toimenpideideat: toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuus (vaikuttavuustavoite 3).....	83
	Toimenpideideat: yhteistyö (vaikuttavuustavoite 5).....	87
	Toimenpideideat: asiakasryhmien tarpeiden tunnistaminen (vaikuttavuustavoite 6)....	95
	Toimenpideideat: ihmisten oma vastuu (vaikuttavuustavoite 7)	102
	Toimenpideideat: välittämisen tunne (vaikuttavuustavoite 8).....	107
	Liite 2 Työpajojen palautekysely	110
	Lähteet	111

ESIPUHE - TAVOITTEEN ASETTELUN VAIKEUS

Pelastustoimessa on puhuttu pitkään siitä, kuinka tehdään vaikuttavampaa työtä. Vaikutavuuspuhe on lisääntynyt vuosien varrella. Kuitenkin onnettomuuksien ehkäisytyöhön liittyvien tavoitteiden asettelussa määrälliset tekijät ovat merkinneet enemmän. Käytännössä tehtävä työ kohdistuu siihen mitä mitataan. Jos asetetaan määrälliset tavoitteet, määrät ohjaavat työn focusta. Valitettavasti tällaisessa tavoitteen asettelussa laatu kärsii ja yhteiskunnallinen vaikuttavuus jää sivujuoneksi. Yhteisten kansallisten onnettomuuksien ehkäisytyön tavoitteiden puuttuminen on vaikuttanut osaltaan tähän. Sisäisessä turvallisuudessa ja pelastustoimessa on strategiat, mutta tarkempi tavoitteenasettelu on nähty tarpeelliseksi. Tähän havahduttiin 2018 päättyneessä pelastustoimen uudistushankkeen onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistamista pohtineessa työryhmässä.

Sisäministeriön johdolla muodostettiin pelastustoimialan yhteinen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma, jossa määritellään tarkemmin vaikuttavuustavoitteet. Nämä luovat laadullisen pohjan ennalta ehkäisevän työn tekemiselle. Työssä annettiin tilaa erilaisille näkemyksille niin toimialan sisältä kuin varsinkin sen ulkopuolelta. Todellisen merkityksen antavat ihmiset ja yhteisöt, joille pelastustoimi palvelua tuottaa. Jättämällä huomiotta todelliset tarpeet voi tekeminen osoittautua arjesta irralliseksi ja tällöin todelliset vaikutukset ja vaikuttavuus jäävät toteutumatta.

Erilaisilla strategioilla ja strategisilla toimintaohjelmilla on suuri riski jäädä huomiotta. Tässä yhteydessä haluttiin varmistaa se, että toimintaohjelma lähtee lentoon käytännössäkin. Käytäntöön saattaminen oli tarkoitus toteuttaa vuoden 2020 keväällä. Koronakriisin tullessa päälle, tämä nähtiin tarkoituksenmukaiseksi siirtää tuonemmaksi. Uusi mahdollisuus näytti käytäntöön saattamiselle avautuvan syksyllä 2020. Prosessi suunniteltiin ja pilotoitiin muutaman pelastuslaitoksen kanssa vuodenvaihteen molemminpuolin. Koko toimiala käytiin läpi 2021 alkukesään mennessä.

Kriisit koettelevat, mutta tarjoavat samalla mahdollisuuden tarkastella omaa toimintaa ja siihen liittyviä kehitystarpeita. Parhaimmillaan ne toimivat saranana vanhan ja uuden toimintamallin välillä. Koronakriisin myötä tarjoutui mahdollisuus ottaa uusi suunta onnettomuuksien ehkäisytyön tavoitteellisemmalle tekemiselle.

Hedelmällisimmäksi osaksi toimintaohjelman käytäntöön saattamisen prosessia koettiin kohtaamiset. Työpajoissa käytiin erinomaisia keskusteluja nykytilasta, mahdollisuuksista

ja kehitystarpeista. Työpajat avasivat silmiä näkemään vaikuttavuustavoitteiden sisään. Samalla työpajoissa paljastui todelliset syyt sille, miksi valtakunnalliset tavoitteet ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Johtamisella on merkitystä yhteisten tavoitteiden saavuttamisessakin. Kierroksen perusteella vaikuttaa siltä, että ihmisten ja yhteisöjen parissa palvelua tuottavilla henkilöillä ovat hyvät valmiudet ottaa uudet tavoitteet työhönsä. Lukkona nähtiin johtaminen, työyhteisön toimintakulttuuri ja jämähtäneisyys liian helppoihin määrällisiin tavoitteisiin. Avoin suhtautuminen todellisiin tarpeisiin ja luottamus työntekijöiden kykyyn tuottaa tarpeisiin vastaavaa palvelua ovat avaintekijöitä menestyksekkäälle ja merkitykselliselle työlle. Lisäksi tilan antaminen palvelun kehittämiseksi edesauttaa työssä.

Käytäntöön saattamisen kierros tuotti sen lisäarvon, että toimintaohjelman taustat ja merkitys tulivat laajemmin tunnetuksi. Ajan saatossa prosessin vaikutukset ja vaikuttavuus arvioidaan erikseen.

Tämä raportti kuvaa osaltaan sitä, missä mennään pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisytyössä tällä hetkellä. Lisäksi raportti tarjoaa koosteen työpajoissa virinneistä ajatuksista vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi. Niihin voi tutustua highlight -muodossa luvuissa 3–10 ja laajempina luetteloina liitteessä kaksi.

Merkityksellisen työn tekeminen ja työstään hyvän jäljen jättäminen lienee jokaisen työntekijän tahtotila. Yhteiset tavoitteet suuntaavat ajatuksia samaa maalia kohti. Yhdessä tekemällä saavutetaan myös vaikuttavampia tuloksia ja entistä turvallisempi arki.

Jari Lepistö
Heinäkuussa 2021

1 Raportin lähtökohdat ja prosessin kuvaus

Tässä luvussa kuvataan lyhyesti vaikuttavuusajattelun peruseriaatteita, pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman taustoja sekä erityisesti toimintaohjelman käytäntöön saattamisen prosessi. Kuvaus auttaa hahmottamaan, kuinka myöhemmin raportissa esiteltävä onnettomuuksien ehkäisyn tilannekuva ja konkreettiset toimenpiteet vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi ovat käytännössä muodostuneet.

1.1 Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn kehittämisen juuret ovat vuonna 2011 käyttöön otetussa pelastuslaissa¹, jossa pelastuslaitoksille ja ihmisille annettiin selkeitä velvollisuuksia turvallisuuden edistämiseksi. Onnettomuuksien ehkäisyn onnistuminen vaatii monien eri toimijoiden vastuunkantoa ja yhteistyötä. Pelastustoimen vuosien 2016–2018 uudistushanke paljasti osaltaan tarpeet onnettomuuksien ehkäisyn kehittämiseksi. Uudistushankkeen onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistamista pohtinut työryhmä päätyi esittämään kehittämisen ydinajatuksiksi asiakkaiden tarpeiden vahvempaa huomioimista. Uudistushankkeen seurauksena sisäministeriö toteutti pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman laadintahankkeen.

Toimintaohjelman laadintahankkeen keskiössä pidettiin vaikuttavuutta ja ihmiskeskeyttä. Ihmiskeskeytyys on uudenlainen lähtökohta, joka haastaa perinteistä organisatiolähtöistä toimintaa. Tällaisen pelastustoimeen kantautuvan ihmiskeskeyksen toiminnan taustalla on laajempi muutos ajattelussa ja arvomaailmoissa. Keskiössä ei ole vain organisaation hyödyt, vaan tavoitteena on ennen kaikkea ymmärtää laajasti ihmisten tarpeita, herättää heissä ajatuksia sekä saada heissä aikaan muutosta.

Hankkeen toimintatapana oli vaikuttavuuslähtöinen yhteiskehittäminen, jonka tavoitteena on osallistaa, sitouttaa ja luoda yhteistä ymmärrystä. Tämän onnistumiseksi hankkeeseen osallistettiin lukuisia eri toimijoita pelastusosalta ja sen ulkopuolelta. Hankkeen

1 Pelastuslaki 379/2011.

aikana toteutettiin kaksi osallistamoa eli sidosryhmäseminaaria sekä neljä törmäyttämöä toimialan edustajille, joissa osallistujat jakoivat ajatuksia ja näkemyksiään. Jo ennen hanketta ja hankkeen aikana oltiin kiinnostuneita erilaisten ihmisryhmien ajatuksista turvallisuudesta. Yhteisen tekemisen varmistamiseksi haastateltiin erikseen eri väestöryhmien edustamia järjestötoimijoita, jalkauduttiin ”kadulle” jututtamaan ihmisiä, järjestettiin työpaja nuorille sekä toteutettiin verkkokysely, jossa selvitettiin ihmisten tarpeita turvallisuuden edistämiseksi.

Hankkeen myötä muotoutui kansallinen toimintaohjelma, *Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025*². Toimintaohjelmassa määritetään uudenlaiset pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisytyön tavoitteet. Laaja-alaisen yhteiskehittämisen onnistumiseksi tunnistettiin neljä tärkeää osatavoitetta, jotka ovat 1) turvallisuuden kokemuksen vahvistuminen, 2) aktiivisen toimijuuden lisääntyminen, 3) palvelujen saatavuuden varmistuminen ja 4) yhteisen työn kehittyminen. Muutokset toteutetaan vaikuttamalla niihin liittyviin ilmiöihin. Kun oleelliset ilmiöt oli tunnistettu, niistä johdettiin konkreettisia vaikuttavuustavoitteita, joiden kautta tunnistettuihin haasteisiin voidaan vastata.

Taulukko 1. Toimintaohjelman kohdeilmiöt ja vaikuttavuustavoitteet.

Ilmiö, johon vaikutetaan	Vaikuttavuustavoite
Osaaminen ja kyvykkyyks	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyky vahvistuu 2. Lasten ja nuorten turvallisuuspääoma kasvaa 3. Toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemat sekä tapaturmat kääntyvät laskuun vuoteen 2024 mennessä
Tieto ja teknologia	<ol style="list-style-type: none"> 4. Eri väestöryhmät kattavat pelastuslaitosten sähköiset palvelut ovat käytössä vuoteen 2022 mennessä
Yhteisen työn mahdollistaminen	<ol style="list-style-type: none"> 5. Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi lisääntyy 6. Asiakasryhmien tarpeet tunnistetaan systemaattisesti ja pelastustoimi tuottaa tarpeisiin perustuen samankaltaista palvelua
Asenteet ja jaetut käsitykset	<ol style="list-style-type: none"> 7. Ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta sekä muiden turvallisuudesta
Toimintakulttuuri	<ol style="list-style-type: none"> 8. Välittämisen tunne lisääntyy ihmisten kuuluessa vahvemmin yhteisöihin

Toimintaohjelma eli onnettomuuksien vaikuttavan ehkäisemisen yhteinen tavoite vahvistettiin käyttöön otettavaksi vuoden 2020 alusta. Alusta asti oli selvää, että toimintaohjelman saattaminen käytäntöön vaatisi monitahoista ja konkreettista työtä. Kansallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen edellyttäisi muun muassa tiedolla johtamista ja suunnitelmallisuutta, mutta ennen kaikkea yhteistä ymmärrystä toimialan tavoitteista.

Juuri tähän pyritään toimintaohjelman ja siinä määritettyjen vaikuttavuustavoitteiden käytäntöön saattamisen prosessissa, joka tuloksineen kuvataan tässä raportissa. Prosessissa ensimmäisenä on hahmotettu nykyisen onnettomuuksien ehkäisyn tilannekuva, jonka jälkeen tavoitteena on ollut myös herättää keskustelua vaikuttavuustavoitteiden saavuttamisen edellytyksistä sekä muodostaa sitä varten konkreettisia toimia. Tällaiselta pohjalta toivotaan kehitettävän yhteisellä työllä turvallisempi ja onnettomuuksista vapaa arki kaikille.

1.2 Mikä ihmeen vaikuttavuustavoite?

1.2.1 Yleisesti vaikuttavuudesta

Tässä vaikuttavuudella³ (impact) tarkoitetaan ennen kaikkea sitä, miten tietty toiminta saa aikaan **yhteiskunnallisesti hyödyllisiä tuloksia ja vaikutuksia**. Halutut vaikutukset johdetaan keskeisten ilmiöiden pohjalta. Tämä on syytä erottaa toisesta vaikuttavuuden merkityksestä (effectiveness), joka perustuu ennen kaikkea kustannustehokkuuteen.

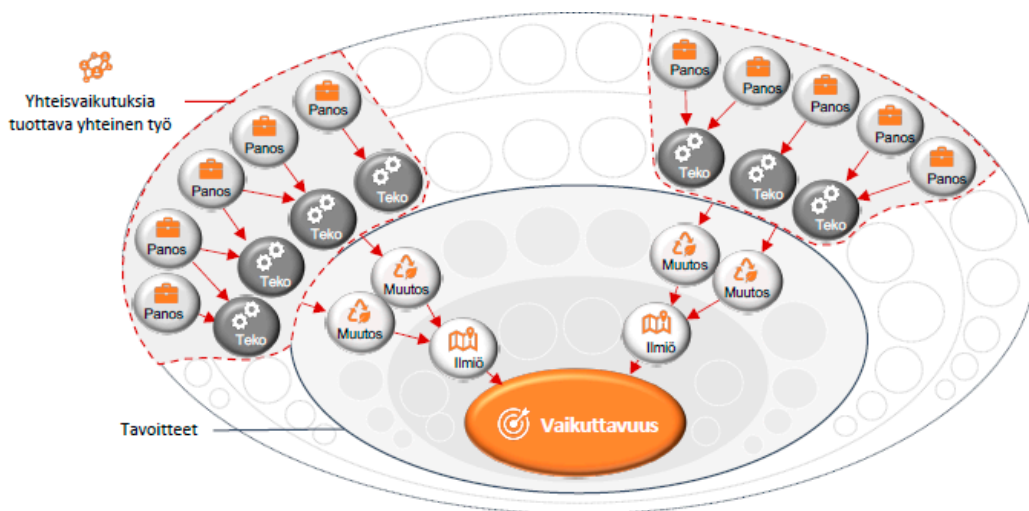
Vaikuttavuusajattelu on vasta viime vuosina saanut laajempaa huomiota julkishallinnossa, ja vaikuttavuuslähtöisestä kehittämisestä on alettu eri aloilla ja organisaatioissa kiinnostumaan entistä enemmän. Esimerkiksi pelastustoimissa sekä laajemmin valtionhallinnossa vaikuttavuus on noussut tärkeäksi puheenaiheeksi ja sitä on alettu sisällyttää toimintaan entistä tavoitteellisemmin.

Vaikuttavuuslähtöinen kehittäminen lähtee ajatuksesta toivotusta tavoitteesta eli vaikuttavuudesta. Tämä tavoite on lähtökohtaisesti jokin pidemmän aikavälin yhteiskunnallinen hyöty, joka halutaan saavuttaa. Jotta idea hahmotellusta vaikuttavuustavoitteesta voidaan toteuttaa, on selvitettävä, mitä ilmiöitä siihen liittyy ja mitä konkreettisia

3 Luvun 1.2 havainnot vaikuttavuudesta perustuvat asiantuntijoiden haastatteluihin, joissa esiin nousseita ajatuksia on koottu yhteen kirjoittajan toimesta. Haastattelujen pohjalta vaikuttavuudesta on pyritty muodostamaan selkeä kokonaiskuva. Haastateltavat: Anna Tonteri (johtava asiantuntija, Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus, työ- ja elinkeinoministeriö), Hanna Kivistö (johtava asiantuntija, valtioneuvoston kanslian strategiosaosto), Johanna Herralala (pääsihteeri, Palosuojelurahasto), Jonna Heliskoski (toimitusjohtaja, Leadcons oy), Tomi Mäki-Opas (tutkimusjohtaja, Vaikuttavuuden talo, Itä-Suomen yliopisto).

muutoksia esimerkiksi käyttäytymisessä tai yhteiskunnan rakenteessa tarvitaan tavoitteen toteuttamiseksi. Halutun vaikuttavuuden saavuttamiseksi täytyy myös pohtia, millä käytännön teoilla nuo muutokset saadaan aikaan. Lopuksi tarvitaan myös tietoa tarvittavista resursseista, eli kuinka paljon rahaa ja millaista osaamista tavoitteen toteuttaminen edellyttää. Vaikuttavuuslähtöisen kehittämisen prosessi ei ole suoraviivainen, vaan se vaatii jatkuvaa pohdintaa, asioiden uudelleen määrittämistä sekä tehtyjen askeleiden päivittämistä.

Kuva 1. Vaikuttavuuden ekosysteemi (Jonna Heliskoski, Leadcons oy).

Vaikuttavuutta arvioidaan selvittämällä ja todentamalla toiminnalla aikaansaatuja muutoksia ihmisten toiminnassa ja ajatusmalleissa sekä laajemmin muutosta yhteiskunnassa. Vaikuttavuustavoitteiden mitattavuus on tärkeää, sillä se esimerkiksi mahdollistaa rahoituksen sitomisen todelliseen vaikutukseen. Mittarin valinta ja soveltuvuuden arviointi vaatii ammattitaitoa sekä voi toisinaan olla haastavaa ja aikaavievää. Mittaria valittaessa on muistettava edetä tavoite edellä, eli mittari valitaan tavoitteen mukaan, ei päinvastoin. Mittari ei saa ohjata toimintaa liikaa.

Toiminnan vaikuttavuutta tarkasteltaessa tulee huomioida samanaikaisesti eri toimijoiden tekoja laajasti eri aikaväleillä. Eri kohderyhmien käyttäytymisen muutoksen havaitsemiseksi heidän käyttäytymistään on **arvioitava ja ymmärrettävä kokonaisvaltaisesti**. Vaikuttavuusajattelussa korostettu sidosryhmien rooli on yksi erityisen tärkeä ja uudenlainen näkökulma tehdä kehitystyötä.

Organisaation muutosta kohti vaikuttavuuslähtöisempää toimintaa voikin tukea eräänlainen toimintakulttuurin muutos kohti **ihmiskeskeisyyttä** ja inhimillisempien mittareiden

kattavampaa hyödyntämistä. Vaikuttavuutta mitattaessa ei aina voida nojata perinteisiin määrällisiin mittareihin. Toki määrällisiä mittareitakin tarvitaan rinnalla osoittamaan suoritun työpanoksen suuruutta. Vaikuttavuuden arvioimiseksi useissa tapauksissa laadulliset selvitykset ja vertailut voivat olla hyödyllisempiä ja antaa todenmukaisempia viitteitä mahdollisesta muutoksesta. Kaiken saatavilla olevan tiedon kerääminen ja hyödyntäminen vaatii vielä lisää työtä ja ymmärrystä. Vaikuttavuutta tavoiteltaessa on tärkeää saadun tiedon pohjalta osata tehdä myös aiheen kannalta hyviä ja tavoitetta edelleen tukevia päätöksiä.

Vaikuttavuus perustuu monien eri panosten, toimijoiden ja tekojen laajaan **yhteisvaikutukseen**. Tällöin tarkkoja syy-seuraussuhteita voi olla vaikeaa löytää, eikä sellaisten etsiminen välttämättä ole tarkoituksenmukaistakaan. Kokonaisvaltaisessa vaikuttavuuden tarkastelussa on usein tarpeellista hyödyntää luotettavien mittareiden lisäksi monimene- telmällistä tutkimusta sekä monitieteellistä teoreettista osaamista. Vaikuttavuutta voidaan tarkastella eri tasoilla, eli esimerkiksi palvelun aiheuttamaa muutosta asiakkaalle, organisaatiolle tai yhteiskunnalle. Vaikuttavuuslähtöinen kehittäminen on tehokkaimmillaan, kun se omaksutaan kokonaisvaltaisena ajattelutapana, joka joiltain osin voi aluksi haastaa vanhoja totuttuja käsityksiä. Tällaista kokonaisvaltaisempaa muutosta on lähdetty tavoittelemaan myös onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmalla.

1.2.2 Vaikuttavuustavoitteet pelastustoimessa

Pitkäjänteinen toiminta sekä eteenpäin katsova ja yhteiskunnallisesti hyödyllinen tavoitteenasettelu on äärimmäisen tärkeää pelastusalalla, jossa turvallinen yhteiskunta on kaikkien yhteinen päämäärä. Vaikuttavuutta onkin viime vuosina sisällytetty entistä selvemmin myös pelastusalan toimintaan ja rahoitukseen. Julkiselta palvelutuotannolta odotetaan tehokkuutta ja konkreettisia tuloksia, jotka on pystyttävä osoittamaan. Tässä helpompana ja nopeampana välineenä on perinteisesti turvaututtu mittaamaan suoritettavia ja kustannuksia. Nyt perinteisten mittareiden ohella pelastustoimen palveluja ja suorituskykyä arvioidaan sekä kehitetään myös sellaisen tutkitun tiedon pohjalta, jossa on selvitetty palvelujen vaikuttavuutta.

Esimerkiksi Palosuojelurahastossa vaikuttavuus, eli asiakkaalle tai yhteiskunnalle aikaansaatu muutos, ohjaa tavoitteena vahvasti rahoitukseen liittyvää päätöksentekoa. Hankkeiden moniportainen arviointi perustuu pitkälti vaikuttavuuteen. **Avustuksia ei voida myöntää, ellei toiminnan voida perustella olevan vaikuttavaa.** Hanketta suunniteltaessa on asetettava vaikuttavuustavoite, siihen liittyvät strategiset painopistealueet, konkreettiset toimenpiteet tavoitteen saavuttamiseksi sekä seurannan välineet ja aikajänne.

Palosuojelurahaston valtakunnallisia vaikuttavuustavoitteita ovat esimerkiksi onnettomuuksien ehkäisyn tehostuminen, asumisen paloturvallisuuden parantuminen sekä lisääntynyt tietämys paloturvallisuusasioista, minkä seurauksena yhteisöt ja ihmiset ottavat turvallisuusasiat arjessaan huomioon. Rahoittamisen näkövinkkelistä on syytä tutkia yhteiskunnallisen vaikuttavuuden syntymistä sekä tarkastella mahdollisuuksia sen mallintamiseksi ja mittaamiseksi. Lisää tutkimustietoa kaivattaisiin esimerkiksi turvallisuustekniikan, valvonnan ja turvallisuusviestinnän vaikuttavuudesta.

Vaikuttavuutta yritetään pelastustoimessakin sisällyttää toimintaan vähitellen. Lisää tietoa ja ymmärrystä aiheesta pyritään kartoittamaan alalla jatkuvasti. Esimerkiksi Pelastusopisto on toteuttanut viime vuosien aikana tutkimuksen, jonka keskiössä oli pelastustoimen turvallisuusviestinnän vaikuttavuus. Hankkeen myötä ehdotettiin muun muassa konkreettisia keinoja turvallisuusviestinnän vaikuttavuuden mittaamiseksi. Yksi turvallisuusviestinnän kulmakivistä on onnettomuuksien ennaltaehkäisy, jolloin vaikutuksien seuraamiseksi voidaan tarkastella esimerkiksi kohderyhmien omatoimista varautumista tai omaisuus- ja henkilövahinkojen sekä onnettomuuksien määrää.⁴

1.2.3 Vaikuttavuustavoitteet valtionhallinnossa

Vaikuttavuuteen on viime vuosina alettu myös valtionhallinnossa orientoitumaan uudella tavalla. Vaikuttavuus ei itsessään loppujen lopuksi ole uusi tai ihmeellinen asia valtionhallinnon alalla, sillä tehdyillä toimilla on jo pitkään toivottu olevan haluttuja vaikutuksia yhteiskuntaan ja ihmisten elämään. Valtionhallinnossa pyritään omaksumaan vaikuttavuusajattelu vahvemmin ja tietoisemmin osaksi toimintaa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vaikuttavuusajattelua sisällytetään **osaksi hankkeiden ja toimien suunnittelua heti alkumetreiltä alkaen**. Ensinnäkin selvitetään, mitä muutoksia ihmisten elämässä tai yhteiskunnassa halutaan saada aikaan, ja sen mukaan tehdään esimerkiksi tarvittavat hankesuunnitelut ja säädösvalmistelut.

Valtionhallinnossa vaikuttavuusajattelua sisällytetään toimintaan entistä tavoitteellisemmin ja **suuntana on laajempi ajattelutavan muutos**. Toiminnan päämääränä ei tulisi olla vain esimerkiksi pidettyjen työpajojen tai säädettyjen lakien määrä vaan niiden tuella saatava yhteiskunnallinen hyöty. Tämän pitäisi näkyä myös seurannassa, jolloin raportoitavat tulokset keskittyisivät ennen kaikkea lukumäärien sijaan laadullisempiin muutoksia kuvaaviin lausuntoihin. Haasteena vielä tällä hetkellä on vaikutusten arvioiminen, sillä käytössä ei ole systemaattista vaikutuksia arvioivaa järjestelmää.

4 Rekola 2019.

Valtionhallinto on suuri kokonaisuus, jonka juurtuneet toimintalinjat ja käytännöt eivät välttämättä muutu hetkessä. Vaikuttavuustavoitteidenkin yleistymiseksi on vielä töitä tehtävänä. Poikkihallinnollinen yhteistyöverkosto nähdään tärkeänä mahdollisuutena asioiden ratkomiseksi. Sama kieli ja jaettu ajatusmalli vahvistavat sekä osaltaan helpottavat vaikuttavuuden edistämiseksi tehtävää yhteistyötä. Tällaista yhteisymmärrystä ja yhtenäistä suuntaa kohti vaikuttavuutta on pyritty edesauttamaan esimerkiksi järjestämällä valtionhallinnon eri organisaatioiden yhteisiä sparrausryhmän tapaamisia. Kyseisen ryhmän tarkoituksena on ymmärtää, millä eri tavoilla vaikuttavuuden haastetta lähestytään valtionhallinnossa, luoda yhteistä käsitystä vaikuttavuudesta sekä rakentaa aidosti poikkihallinnollista työtapaa.

Useammalla julkisen sektorin taholla vaikuttavuutta pyritään tuomaan toiminnan keskiöön. Esimerkiksi valtionavustusjärjestelmän strategia on muuttumassa vaikuttavuusajattelun suuntaan. Uudistuksen myötä järjestelmää pyritään muuttamaan sellaiseksi, että eri avustuksista muodostuisi kokonaisuuksia, joilla olisi pidempiaikaisia laajoja tavoitteita ja yhteiskunnallisesti hyödyllisiä vaikutuksia.

Valtionhallinnossa on myös toiminut vuodesta 2020 alkaen Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus, joka auttaa julkishallinnon toimijoita hankkimaan vaikutuksia. Julkisella sektorilla pyritään näin ratkaisemaan yhteiskunnallisia haasteita uudella tavalla eli panostamaan todellisten vaikutusten hankintaan määrittelemällä haluttu lopputulos. Osaamiskeskuksen tuella organisaatiot tunnistavat vaikutusten hankinnan hyödyt ja sijoittavat yhteiskunnallisiin hyötyihin, eivätkä osta vain toimintaa tai suoritteita. Vaikuttavuuslähtöisiä hankkeita, joita rahoitetaan saavutettujen vaikutusten perusteella, on käynnissä liittyen muun muassa työllistymisen edistämiseen, maahanmuuttajien nopeaan työllistymiseen ja kotoutumiseen, pitkäaikaisasunnottomuuden ehkäisyyn sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointiin.

1.3 Vaikuttavuustavoitteiden käytäntöön saattaminen

1.3.1 Prosessi

Onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteiden saattaminen käytäntöön tapahtui kahdessa osassa. Tässä alaluvussa on kuvattu tarkasti se, kuinka prosessi käytännössä eteni.

Prosessin tärkein tehtävä oli tehdä toimintaohjelma tutuksi organisaatioiden onnettomuuksien ehkäisyn parissa työskentelevälle johdolle ja henkilöstölle sekä muodostaa yhdessä konkreettisia toimenpiteitä vaikuttavuustavoitteiden tuomiseksi lähemmäs arkea (ja siten tavoitteiden saavuttamiseksi) juuri kyseisessä organisaatiossa. Tämä valtakunnallinen

raportti on yhteenvetävä jatke prosessille. Tarkoituksena on koota yhteen valtakunnallinen tilannekatsaus pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn nykytilanteesta (perustuu ennakkokyselyyn) sekä koota yhteen työpajoissa esitetyt toimenpideideat ja muita tärkeitä esiin nousseita huomioita aiheeseen liittyen.

Monen prosessiin osallistuneenkin toiveena on ollut, että hyvät ideat saadaan jakoon ja valtakunnallisesti hyödynnettäväksi. Kaikissa 25:ssä työpajassa muodostetut hyvät käytännöt sekä konkreettiset toimenpiteet vedetäänkin tavoitekohtaisesti yhteen luvuissa 3–10. Lisäksi esitetyt toimenpideideat on kuvattu kokonaisuudessaan raportin lopusta löytyvissä [liitteissä](#).

Ennakkokysely

Pelastustoimen 25:lle organisaatiolle (kaikki pelastuslaitokset, Pelastusopisto, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (SPEK) ja Suomen Palopäällystöliitto (SPPL)) lähetettiin ennen varsinaista työpajaa ennakkokysely, jonka tulokset esiteltiin myös työpajan aluksi keskustelun herättelijäksi. Kyselyllä selvitettiin määrällisten ja sanallisten kysymysten avulla vastaajien omia näkemyksiä siitä, kuinka realistisina toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteet kyseisessä organisaatiossa näyttävät: mitä organisaatiossa tehdään jo tällä hetkellä, mitä pitäisi tehdä toisin ja mitä muutoksia se vaatisi.

Kyselyssä pyydettiin arvioimaan organisaation palvelukykyä, nykyisiä tavoitteiden toteutumista edesauttavia toimenpiteitä, omaa osaamista sekä tavoitteiden suuntaista toimintaa arvioivien mittareiden tilannetta. Kyselyn yhteydessä osallistujille toimitettiin ennakkomateriaalina itse toimintaohjelma, käytäntöön saattamisen prosessin kuvaus sekä toimintaohjelmassa määritellyt vaikuttavuustavoitteet tarkemmin avattuina.

Ennakkokyselyn toteuttamiseksi ja tulosten havainnollistamiseksi sisäministeriö hyödynsi Inklus-ohjelmistoa, joka toimi tukena osallistavan ja itsearviointiin perustuvan tilannekatsauksen sekä myöhemmin työpajassa konkreettisten toimenpiteiden suunnittelussa. Ohjelmisto mahdollisti kyselyn tuloksille tehtävän kattavan visuaalisen mallintamisen sekä tässä loppuraportissa julkaistavan data-analyysin valtakunnallisesta kokonaistilanteesta.

Kyselyä jaettiin organisaation (onnettomuuksien ehkäisyn) johdon harkinnan mukaisesti, yleensä kaikille onnettomuuksien ehkäisyn parissa työskenteleville. **Ennakkokyselyyn osallistui 252 henkilöä.** Kysymysten vastausmäärien välillä oli hieman vaihtelua. Tätä voi selittää esimerkiksi se, että osa tavoitteista koettiin vaikeammaksi arvioida oman työn näkökulmasta kuin toiset. Lisäksi osa vastaajista saattoi keskeyttää vastaamisen kesken kyselyn. Vastaukset kuitenkin tallentuivat reaaliajassa järjestelmään siinäkin tapauksessa. Vähimmillään erääseen kysymykseen saatiin 155 vastausta. Tässä raportissa ennakkokyselyn vastauksia käsitellään organisaatiokohtaisten mediaanien valtakunnallisena keskiarvona.

Työpaja

Työpajojen alussa osallistujat priorisoivat vaikuttavuustavoitteet, joihin haluttiin tilaisuuden aikana yhdessä suunnitella toimenpiteitä. Priorisointi tapahtui Inlus-ohjelmistolla antamalla suurimmat arvot niille vaikuttavuustavoitteille, jotka haluttiin käsitellä työpajassa. Riippuen työpajan koosta arvot annettiin pienryhmissä tai yksilöinä. Työpajassa keskityttiin kahteen keskiarvoltaan suurimman arvon saaneeseen vaikuttavuustavoitteeseen. Toiveena oli, että työ jatkuisi organisaatiossa työpajan jälkeen, jolloin toimenpiteitä suunniteltaisiin jäljelle jääviin tavoitteisiin.

Toimenpiteitä suunniteltiin pienryhmissä, jonka jälkeen niistä keskusteltiin yhteisesti. Keskustelut kirjattiin sisäministeriön edustajien toimesta Inlus-järjestelmään ja kokonaisuudesta laadittiin jokaiselle organisaatiolle oma muistio, johon muotoiltiin ennakkokyselyn vastausten yhteenvedon lisäksi kaikki yhdessä suunnitellut konkreettiset toimenpiteet.

Työpajoja fasilitoivat pelastusylitarkastaja Jari Lepistö ja erikoissuunnittelija Jaakko Joentakanen sisäministeriön pelastusosastolta. Viimeisiin työpajoihin osallistui myös loppuraportin pääasiallinen laatija, korkeakouluharjoittelija Hennaleena Nurmi. Varsinaiset toimenpiteet laadittiin kuitenkin aina organisaation oman henkilöstön ja johdon toimesta eli ministeriön virkahenkilöillä oli enemmänkin sparraajan rooli.

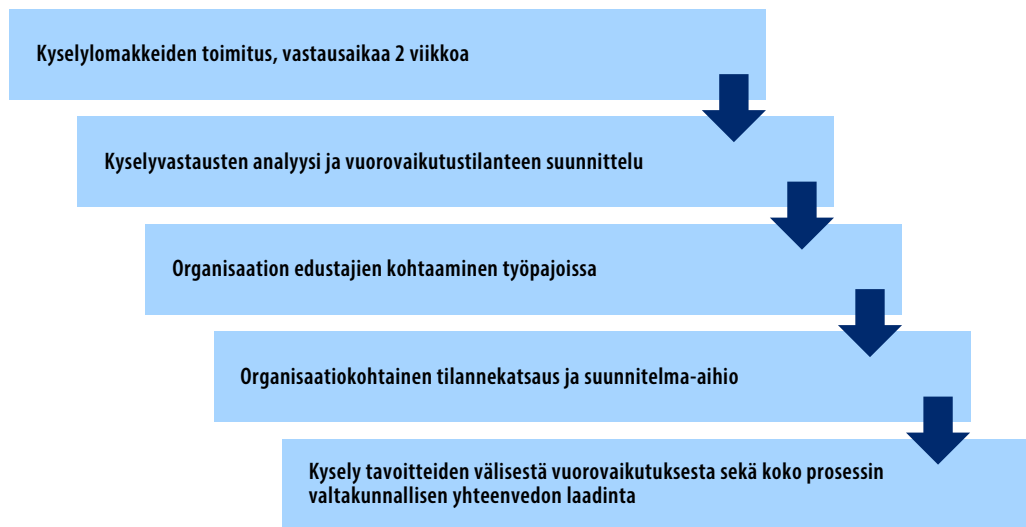
Työpajoihin osallistui muutamasta henkilöstä jopa yli 30 henkilöön. Keskimäärin osallistujia oli työpajoissa noin 10 henkilöä. Kahta organisaatiota lukuun ottamatta työpajat toteutettiin koronatilanteen vuoksi etänä Teams-alustalla. Osallistujien mukaan myös etätoteutuksissa vuorovaikutus oli hyvin onnistunutta (ks. lisää alaluvussa 1.3.2 Prosessiin osallistuneilta saatu palaute).

Sisäministeriön viranhaltijat ovat toimittaneet jokaiselle prosessissa mukana olleelle organisaatiolle työpajatyöskentelyn perusteella laaditun **organisaatiokohtaisen raportin**. Raporttiin on kuvattu ko. organisaation onnettomuuksien ehkäisyn tilannekuva suhteessa vaikuttavuustavoitteisiin sekä työpajassa suunnitellut konkreettiset toimenpiteet kahden priorisoidun vaikuttavuustavoitteen tavoittelemiseksi. Työpajassa hahmoteltujen jatkotoimenpiteiden ja laaditun raportin tuella organisaatiossa on hyvät edellytykset pohtia toimenpiteitä muidenkin onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman tavoitteiden osalta. Raporttiin koottuja toimenpide-ehdotuksia on kannustettu täydennettävän ja tarkennettavan organisaatiossa.

Kun kaikki työpajat oli pidetty, osallistujia pyydettiin vastaamaan **riippuvuussuhdekyseleyn**. Kyselyssä kartoitettiin toimialan näkemyksiä siitä, kuinka toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteet vaikuttavat toisiinsa. Vastaajat arvioivat tavoite kerrallaan, kuinka paljon kyseiseen tavoitteeseen panostaminen edesauttaa muiden tavoitteiden toteutumista. Vastauksia ei tarvinnut perustella, ja kysely oli täysin anonyymi. Mahdollisia organisaatioiden

välisiä näkemyseroja ei pyritty selvittämään, vaan tavoitteena oli muodostaa valtakunnallinen kuvaus pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn ammattilaisten mielikuvista tavoitteiden vaikutuksista toisiinsa. Kyselyyn vastasi 57 ihmistä.

Kuva 2. Toimintaohjelman käytäntöön saattamisen prosessin kuvaus.

1.3.2 Prosessiin osallistuneilta saatu palaute

Palaute ennakkokyselystä

Ennakkokyselyn yhteydessä vastaajilta kysyttiin palautetta kyselyn rakenteesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Palautetta saatiinkin kiitettävä määrä. Ennakkokysely koettiin yleisesti hieman vaikeaksi tai epäselkeäksi. Keskeisimpinä ongelmina kyselyn suhteen nousivat kysymysten monimutkaisuus sekä korkealentoiset tai vaikeasti hahmotettavat vaikuttavuustavoitteet. Kysymyksiin olisi kaivattu enemmän konkretiaa ja esimerkkejä, jotta vastaaja olisi voinut olla varma, että on ymmärtänyt kysymyksen oikein. Osa vastaajista kertoi kuitenkin kyselyn olleen oikeinkin hyvä, selkeä ja tarkoituksenmukainen.

Vastaajien kokemukseen kyselyn haastavuudesta ja ymmärrettävyydestä lienee jossain määrin vaikuttanut vaihteleva ennakkotietämys vaikuttavuudesta. Kysely on voitu kokea eri tavalla riippuen esimerkiksi siitä, kuinka tuttuja vaikuttavuuden käsite ja vaikuttavuustavoitteet ovat olleet ennalta. Palautteissa todettiin myös, että kysely tuntui aluksi vaikeaselkoiselta, mutta vastaaminen onnistui helpommin, kun asiaan perehtyi ennakkomateriaalin avulla ja kokonaiskuva hahmottui. Ennakkomateriaalin sisäistäminen oli varmasti vaivattomampaa, jos aihe oli ennalta jollain tasolla tuttu.

Joissain vastauksissa kerrottiin, että oma tietopohja ei ollut riittävä, jotta tavoitteiden arviointi organisaation näkökulmasta olisi ollut mielekästä. Oma osaamista tavoitteiden suhteen sen sijaan oli helpompi arvioida. Palautteissa tuotiin myös esiin, että käsittelyssä olevat vaikuttavuustavoitteet ovat erilaisia kuin tämänhetkiset tavoitteet, jonka vuoksi näiden tavoitteiden toteuttamiselle ei tällä hetkellä ole toimintamalleja. Laadullisiin mitareihin panostaminen määrällisten sijaan mainittiin erittäin tarpeellisena muutoksena, mutta aidon laadullisen seurannan toteuttamiseksi todettiin tarvittavan järjestelmien kehittämistä.

Varsinainen palautekysely työpajaan osallistuneille

Osallistujien kokemuksia ja näkemyksiä varsinaisesta työpajasta kartoitettiin prosessin myöhemmässä vaiheessa. Työpajojen jälkeen osallistujia pyydettiin täyttämään palautelomake, jossa selvitettiin esimerkiksi kokemuksia työpajan hyödyllisyydestä, ennakkotietojen riittävydestä sekä vuorovaikutuksen onnistumisesta. **Valmiita vastauksia palautekyselyyn saatiin lopulta 103.** Vastausprosenttia voidaan pitää hyvänä.

Vuorovaikutuksen vastattiin onnistuneen työpajoissa hyvin. Oma ennako-osaaminen arvioitiin kyselyssä keskimäärin melko riittäväksi, jotta työpajaan osallistuminen oli mielekästä. Vaikka ennakkokysely koettiin joiltain osin hieman korkealentoiseksi, sitä seuraava työpaja nähtiin pääasiassa hyvänä prosessin jatkeena ja työpajatyöskentelystä saatiin mukavasti positiivista palautetta. Itse työpajassa kokonaisuus ja tavoitteet hahmottuivat useille osallistujille paremmin, ja muun muassa sisäministeriön fasilitoijan roolista saatiin kiitosta:

”Hyvin vedetty! Oli erityistä, että SM piti meille sisäisen kehittämistyöpajan ilman että olisi esittänyt omia toiveita tai linjauksia, millainen meidän tulisi olla. Saimme itse tutkimusideoita ja painopisteitä, mitkä kannattaa lisätä ensi vuoden toimintasuunnitelmaan.”

”Oli kyllä hieno toteutustapa. Ennakkoon odotukset olivat kuivahkot, mutta tapa innosti osallistumaan täysipainoisesti. Toivottavasti itsekin koitte onnistumisen iloa ja mielenkiinnolla odotan tuloksia.”

”Hyvä että SM virkamiehet jalkautuvat oikean työn pariin. Vain yhteisellä keskustelulla voi edistää tarvittavaa muutosta tässä asiassa.”

Työpajat arvosteltiin keskimäärin melko hyödyllisen ja todella hyödyllisen välille. Avomissa vastauksissa kiitosta saatiin esimerkiksi tehokkaasta ajankäytöstä, innostavasta ilmapiiristä sekä ylipäättään tärkeiden ja ajankohtaisten asioiden käsittelystä yhdessä. Pieni osa osallistujista koki kuitenkin vielä työpajan jälkeen, että vaikuttavuustavoitteet ovat

kaukana arjessa tapahtuvasta onnettomuuksien ehkäisyn toiminnasta, tai ettei asioiden toteuttamiseen ole riittäviä resursseja tai johdon sitoutumista.

Palautekyselyssä selvitettiin myös osallistujien näkemyksiä siitä, kuinka todennäköisesti työpaja edesauttaa vaikuttavuustavoitteiden toteutumista käytännössä. Kaikki vastaajat eivät uskoneet työpajan edesauttavan vaikuttavuustavoitteiden toteutumista. Vaikka vaikuttavuustavoitteet nähtiin tärkeänä ja idea hyvänä, osa uskoi sen toteutumisen tiellä olevan käytännön esteitä. Tällaisina mainittiin esimerkiksi resurssien puute, paikallistason päättäjien välinpitämätön asenne kehitystyötä kohtaan sekä työpajan asioiden käytäntöön saattamisen edellyttämät suurehkot ja aikaa vievät muutokset.

*”Työpajan asioiden käytäntöön saattaminen edellyttää nykyiseen menettelyyn suu-
rehkoja muutoksia ja riskitietouden hyödyntämistä. Epäilen, että asian sisäänajo vaatii
pitkähkön ajanjakson. Toimintatapamuutoksissa ei saa unohtaa asiakasta ja sitä, että
nykyisen työtavan vaikuttavuutta ei saisi aliarvioida. Hallittu muutos on nopeaa isoa
muutosta kestävämpi. Pilotointi olisi mielestäni tarpeellista.”*

*”Työpaja oli tosi hyvä ja toi esiin ihan ”oikeita” asioita, mutta suuri epäily on että tu-
leeko käsitellyt asiat ikinä käytäntöön asti tai näkyvätkö ne ikinä omassa työssä. Moni
osallistuja itseni mukaan lukien jäi kaipaamaan jonkinlaista loppuraporttia työpajasta,
nyt valitettavasti se on painunut suurimalla osalla unohduksiin.”*

*”Uskon, että kaikki nämä asiat on kyllä täällä paikallistasolla tiedossa, tai ainakin hen-
kilökohtaisesti ihmettelen, jos näissä on vielä alueellisen pelastustoimen päättäjillä epä-
selvyyksiä. Kyllähän työpajassakin esitettiin ihan omastakin takaa paljon hyviä ideoita
ja ehdotuksia. Taitaa olla siis ihan omasta viitsimisestä tai muusta vastaavasta tämän
toiminnan kehittäminen kiinni, joten mikäli asenteet eivät paikallistason päättäjillä
muutu tai päättäjiksi ei päädy sen kehitysmuotoisempaa ja ”nykyaikaisempaa” poruk-
kaa, ei näillä työpajoilla ole juurikaan merkitystä alueellisen itsehallinnon suuren pää-
täntävallan tai oikeastaan ulottumattomissa olemisen vuoksi.”*

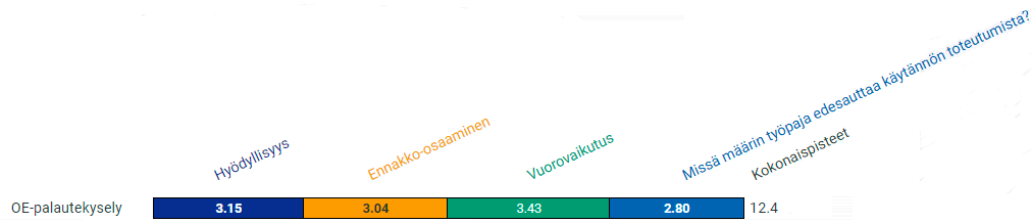
Keskimäärin vastaukset liittyen vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseen hipoivat kuitenkin melko todennäköistä. Suurelle osalle jäi työpajatyöskentelystä toiveikas olo siitä, että työ vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseksi etenee. Työpajojen jälkeen ainakin joissain organisaatioissa keskustelua aiheen ympärillä on jatkettu. Osa vastaajista osasi jo palautekyselyssä nimetä muutamia konkreettisia toimenpiteitä, joita omassa organisaatiossa on työpajan jälkeen tehty asian edistämiseksi. Yleisesti ottaen varsinaisen palautekyselyn perusteella työpajakierros oli ilmeisen onnistunut, ja tältä pohjalta on hyvä jatkaa käytännön työskentelyä vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi.

"Todella hyvä ja ajatuksia herättävä työpaja! Upeaa huomata, että kaikki pitkän tähtäimen tavoitteet ovat ihmislähtöisiä ja koskevat kaikkia ikäryhmiä."

"Kiitos! Työpaja oli kaikin puolin oikein onnistunut ja keskustelua heräsi laajalti. Suunta on oikea!"

"Hyvä ja napakka keskustelu ja mielipiteiden keräämisen formaatti. Hyvä tästä on jatkaa!"

Kuva 3. Palautekyselyn tulosten keskiarvot palkkikuvaajana esitettynä. Vastaukset annettiin asteikolla 1–4, joista 4 oli paras. N=103.

2 Valtakunnallinen tilannekatsaus

Tässä luvussa muodostetaan ennakkokyselyn vastausten perusteella valtakunnallinen tilannekatsaus pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn valmiuksista suhteessa toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteisiin. Luku sisältää myös yhteenvedot osallistujien näkemyksistä vaikuttavuustavoitteiden välisestä vuorovaikutuksesta sekä tavoitteiden priorisoinneista. Lisäksi luvussa käsitellään prosessin aikana puhututtaneita ja vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisen kannalta keskeisiä teemoja – johtamiskulttuuria ja yhteistyötä sekä niiden nykytilaa pelastusalalla.

2.1 Vaikuttavuustavoitteiden toteutuminen tällä hetkellä

Työpajoja edeltävässä ennakkokyselyssä selvitettiin organisaatioiden palvelukykyä, tavoitteen toteutumista edesauttavia nykyisiä toimenpiteitä sekä vastaajan omaa osaamista, suhteessa toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteisiin. Keskimäärin kaikkien ennakkokyselyiden vastausten perusteella **osaamiseen ja kyvykkyyteen liittyvien vaikuttavuustavoitteiden arvioitiin näillä kriteereillä toteutuvan selvästi parhaiten**. Näitä tavoitteita olivat ihmisten toimintakyvyn vahvistuminen, lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattaminen sekä toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemien ja tapaturmien kääntyminen laskuun.

Oman osaamisen arvioitiin keskimäärin vastaavan selvästi parhaiten ihmisten toimintakykyyn liittyvään vaikuttavuustavoitteeseen. Organisaation palvelukykyyn katsottiin keskimäärin olevan vahvimmillaan lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattamisen suhteen. Muihin vaikuttavuustavoitteisiin verrattuna toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden onnettomuuksien määrän tarkastelemiseksi arvioitiin olevan keskimäärin parhaat mittarit sekä tavoitteen toteutumista edesauttavat nykyiset toimenpiteet. Tavoitteen toteutumista edesauttavia toimenpiteitä on vastausten perusteella määritelty ja joiltain osin myös toimeenpantu. Myös oma osaaminen kyseisen tavoitteen suhteen koettiin hyväksi.

Ennakkokyselyiden tulokset antavat viitteitä siitä, että **sähköisten palveluiden suhteen on huomattavasti parannettavaa** sekä organisaatioissa että henkilökohtaisella tasolla. Tämä liittyy pitkälti siihen, että sähköisten palveluiden osalta odotukset ovat (perustellusti) pitkälti valtakunnallisen tason järjestelmäkehityksessä, eikä niiden usein nähdä olevan pelkästään yksittäisten organisaatioiden vastuulla. Vastausten mukaan sähköisten

palveluiden osalta tämänhetkinen tilanne organisaatioissa on vaikuttavuustavoitteista heikoin lähes jokaisesta arvioidusta näkökulmasta. Tavoitteen suuntaista toimintaa arvioivat mittarit ovat vastausten perusteella yhtä heikot välittämisen tunteeseen liittyvän tavoitteen suhteen.

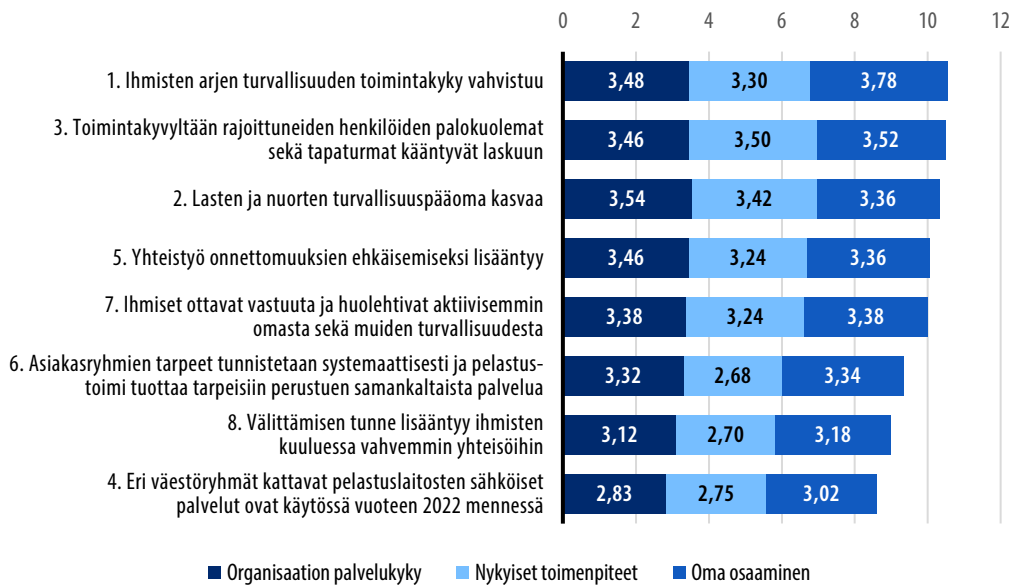
Sähköisten palveluiden ohella **välittämisen tunne arvioitiinkin yhdeksi nykytilanteessa heikoimmiksi toteutuvaksi vaikuttavuustavoitteeksi**. Välittämisen tunteen lisääntymistä edesauttavat nykyiset toimenpiteet arvioitiin heikoimmaksi, ja organisaation palvelukyky sekä oma osaaminen jäivät varsin alhaisiksi.

Yhteisen työn mahdollistamiseen liittyvien tavoitteiden tilanne osoittautui valtakunnallisesti tarkasteltuna varsin keskinkertaiseksi, joten parantamisen varaa selvästi löytyy. Yhteistyön lisääntyminen ei keskimäärin erottunut muiden vaikuttavuustavoitteiden joukosta erityisen hyvänä tai huonona, mutta kuitenkin hajontaa organisaatioiden vastausten kesken löytyi huomattavasti. Organisaation palvelukyky yhteistyön kannalta koettiin joissain tapauksissa todella vaatimattomaksi, kun taas osa organisaatioista arvioi palvelukykyä tavoitteen suhteen lähes erinomaiseksi.

Ihmisten vastuun ottamiseen liittyvät vastaukset olivat saman suuntaisia kuin yhteisen työn tavoitteiden vastaukset. Tavoitteen nykytila näyttäytyi yleisesti ottaen keskivertona. Samoin kuin jokaisen vaikuttavuustavoitteen kohdalla, **kriteereistä oma osaaminen arvioitiin keskimäärin parhaiten toteutuvaksi** eli esimerkiksi paremmaksi kuin organisaation toimintakyky saman tavoitteen suhteen.

Kuva 4. Ennakkokyselyssä selvitettiin pelastustoimen henkilöstön näkemyksiä siitä, millaiset valmiudet omalla organisaatiolla on toteuttaa onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteita. Vastaajat arvioivat organisaation palvelukykyä, tavoitetta edistäviä nykyisiä toimenpiteitä sekä omaa osaamista tavoitteen suhteen. Kriteereiden toteutumista arvioitiin asteikolla 1–5, joista 5 oli ihanteellisin tilanne. Palkkikuvaajassa on esitetty jokaisen organisaation ennakkokyselyiden vastausten mediaanit, ja näistä laskettu valtakunnallinen keskiarvo.

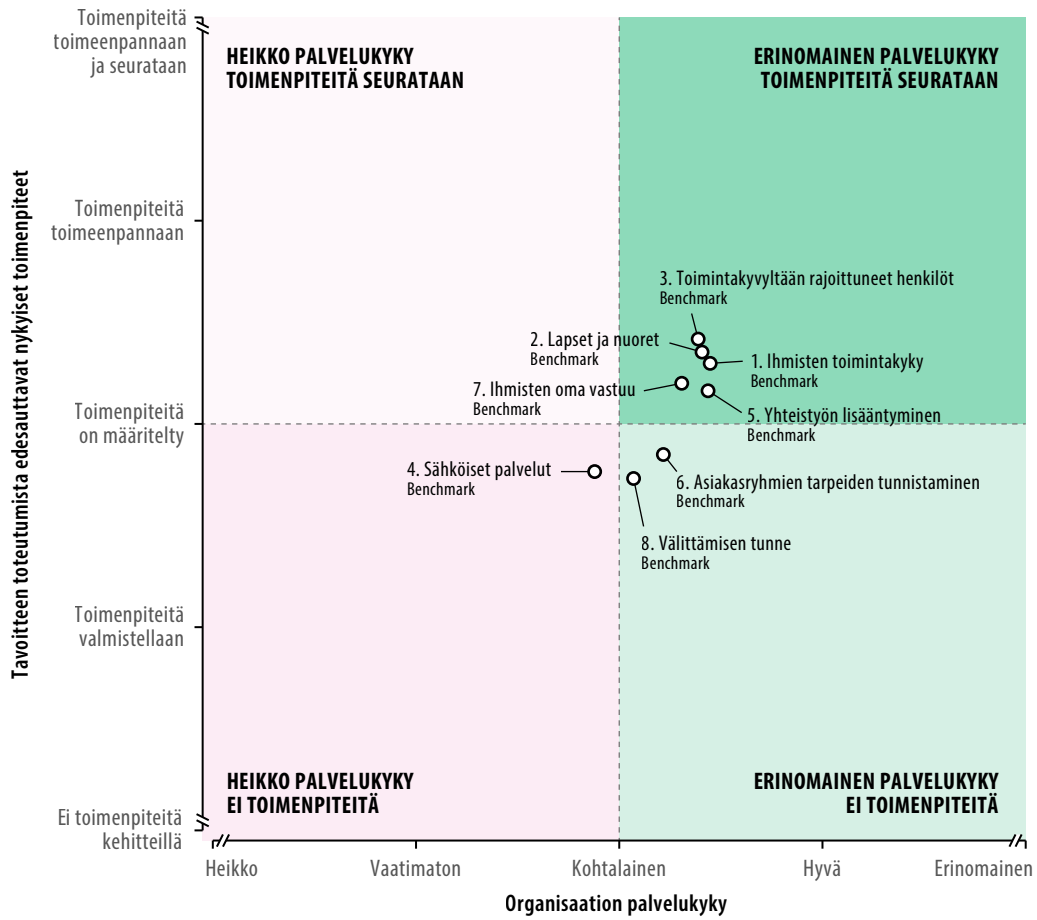
Valtakunnalliset onnettomuuksien ehkäisyn valmiudet suhteessa vaikuttavuustavoitteisiin

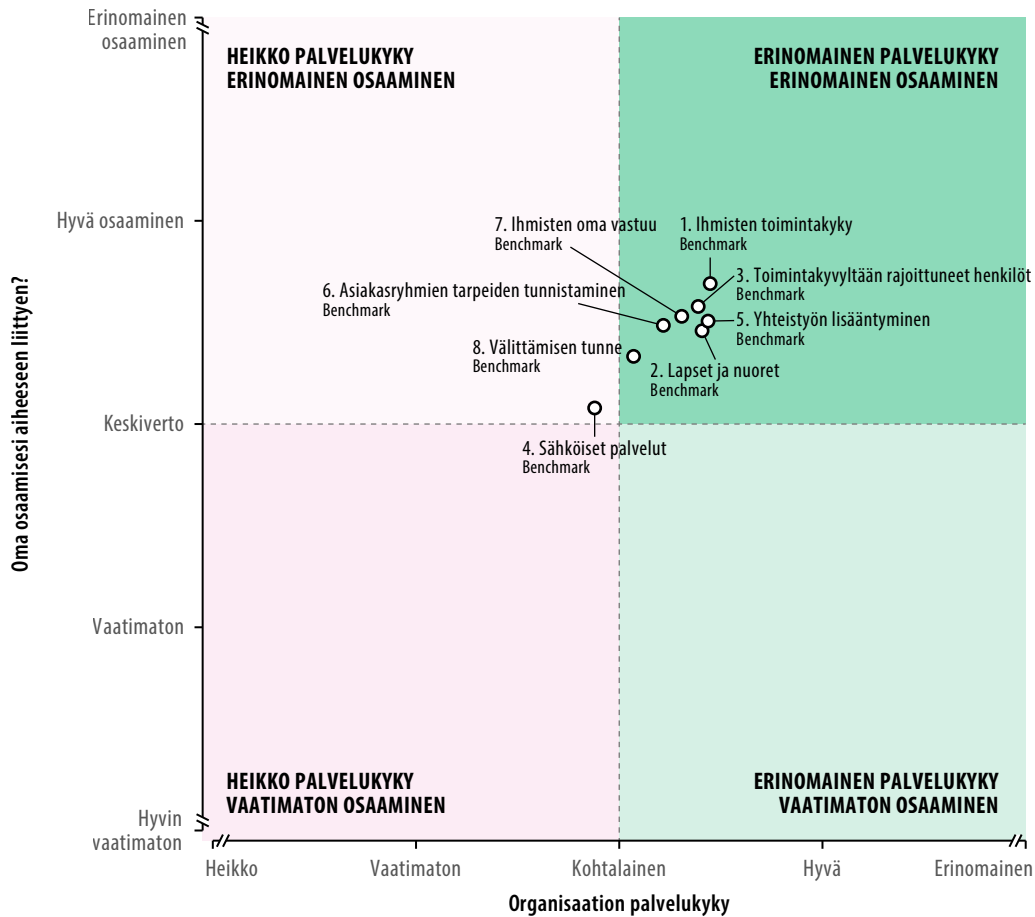
Yleisesti ottaen jokaisen vaikuttavuustavoitteen kohdalla oli havaittavissa korrelaatiota tavoitteen toteutumista edesauttavien nykyisten toimenpiteiden sekä organisaation palvelukyvyyn välillä. Kun arvioitiin, että toimenpiteitä ei ole kehitteillä tai niitä vasta valmistellaan, organisaation palvelukyky tavoitteen suhteen arvioitiin usein varsin vaatimattomaksi. Mitä paremmaksi toimenpiteiden tilanne määriteltiin, sitä parempana keskimäärin myös organisaation palvelukyky nähtiin. Hajonta organisaatioiden vastausten välillä oli huomattavaa, joissain tapauksissa jopa äärilaidasta toiseen. Sen sijaan samanlaista linkittymistä organisaation palvelukyvyyn ja oman osaamisen välillä ei ollut. Oma osaaminen koettiin nimittäin valtakunnallisesti lähes jokaisen vaikuttavuustavoitteen kohdalla paremmaksi kuin organisaation palvelukyky.

Seuraavissa kuvioissa on esitetty, millaisena vaikuttavuustavoitteiden tämänhetkinen tilanne valtakunnallisesti keskimäärin nähdään. Tavoitekohtainen organisaatioiden vastausten hajonta on esitetty nelikenttien muodossa luvuissa 3–10.

Kuva 5. Valtakunnallinen yhteenveto vaikuttavuustavoitteiden eteen tehtävistä toimenpiteistä ja organisaatioiden palvelukyvyistä nelikentän muodossa esitettynä.

Kuva 6. Valtakunnallinen yhteenveto siitä, millaisena pelastustoimessa nähdään oma osaaminen sekä organisaation palvelukyky eri vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisen kannalta.

Organisaation palvelukyvyn ja tavoitteen suuntaista toimintaa arvioivien mittareiden suhteen ei valtakunnallisesti ollut löydettävissä selviä vastausten yhteneväisyyksiä. Saman vaikuttavuustavoitteen toteutumista arvioivien mittareiden tilanne vaikuttaisi olevan hyvin vaihteleva. Esimerkiksi lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattamisen suhteen arvioitiin joissain organisaatioissa olevan mittarit kunnossa, kun taas osassa koettiin, ettei tavoitetta arvioivia mittareita ole ollenkaan. Vastauksia löytyi laajasti myös näiden ääripäiden väliltä. Avoimissa vastauksissa huomioitiin, että tavoitettujen lasten ja nuorten lukumäärän seuraaminen on riittämätön mittari, sillä se ei kerro lasten ja nuorten sisäistämää osaamista. Laadullisten mittareiden hyödyntämistä määrällisten ohella toivottiin useamman vaikuttavuustavoitteen kohdalla.

Organisaation palvelukyky saatettiin arvioida varsin hyväksi, vaikka mittareiden vastattiin puuttuvan tai olevan jossain määrin puutteelliset. Vastausten perusteella oli kuitenkin

havaittavissa lievää trendiä, jossa mittareiden olemassaolo korreloi organisaation palvelukyvyyn kanssa. Yleisimmin esimerkiksi organisaation palvelukyvyyn ollessa hyvä, vastattiin organisaatiossa olevan myös jonkinlaisia mittareita tavoitteen arvioimiseksi. Avoimissa vastauksissa tuotiin esiin, että toimintaa ja vaikuttavuutta voidaan arvioida, vaikka varsinaista konkreettista mittaria ei välttämättä olekaan.

Mittareiden tämänhetkinen tilanne vaikuttavuustavoitteiden suhteen vaikuttaa vastausten perusteella heikolta. Ainoastaan toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemien ja tapaturmien määrää voidaan mitata tai seurata kohtuullisen hyvin. Tavoitteeseen liittyvää aineistoa on runsaasti käytettävissä esimerkiksi sosiaali- ja terveystoimien keräämäänä, mutta tiedon kerääminen ja systemaattinen käyttö on pelastustoimessa vajaata.

Kuva 7. Ennakkokyselyn vastaajat arvioivat, onko omassa organisaatiossa vaikuttavuustavoitteiden suuntaista toimintaa arvioivia mittareita. Asteikkona oli 1–2, josta 1 tarkoitti, ettei mittareita ole, kun taas 2 tarkoitti sopivien mittareiden olevan käytössä. Palkkikuvaajassa on esitetty kaikkien organisaatioiden vastausten mediaanien valtakunnalliset keskiarvot. Vastausten mukaan ainoastaan toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden tapaturmia ja palokuolemia voidaan mitata, mutta muiden vaikuttavuustavoitteiden mittaaminen ei tällä hetkellä ole riittävällä tasolla.

Onko pelastustoimessa tavoitteen suuntaista toimintaa arvioivia mittareita?

Lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattamista sekä ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistumista voidaan myös jossain määrin arvioida, mutta mittarit jäävät kuitenkin puutteelliseksi. Näissäkin voitaisiin onnistua paremmin tekemällä yhteistyötä opetus- ja nuorisotoimien kanssa. Muiden tavoitteiden seuraamiseksi nykyisten mittareiden arvioitiin keskimäärin olevan hyvinkin riittämättömiä.

2.2 Johtamiskulttuurin merkitys vaikuttavuustavoitteiden toteutumisessa

Johtamiskulttuurilla on suuri merkitys organisaation ja sen muun henkilöstön toimintaan. Johdon asenteella ja ohjaamisella joko vahvistetaan tai lannistetaan henkilöstön käsitystä työnsä merkityksellisyydestä. Tieto omien sekä muiden keskeisimmistä tehtävistä ja tärkeimmistä tavoitteista pohjautuu loppupeleissä johdon toimintaan. Johdon jähmeä suhtautuminen tuoreisiin ajatuksiin ja uudenlaisiin tavoitteisiin tukahduttaa helposti koko organisaation innon kehittyä, vaikka muutos olisi hyvinkin tarpeellista ja kannattavaa. Organisaation kyky vastata muuttuviin haasteisiin sekä asiakkaiden tarpeisiin lähtee pitkälti johdon asenteesta – nähdäänkö muutos, uudenlaisten tavoitteiden asettaminen ja seuraaminen kustannuseränä ja rasitteena vai yhteiskunnallisesti arvokkaana panostuksena?⁵

Tämän prosessin aikana osallistujat ovat nostaneet esiin johdon roolia vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen kannalta. Osa osallistujista esitti, että asiakaslähtöisyys sekä neuvovan ja opastavan pelastusviranomaisen roolin omaksuminen riippuvat pitkälti johdosta. Henkilöstö ei voi yksin kantaa vastuuta tavoitteiden toteuttamisesta, vaan johdon tulee olla sitoutunut vaikuttavuustavoitteisiin. Liian vahva kontrolli tai määrällinen seuranta vievät henkilöstöltä vapautta ja motivaatiota tehdä muuta kuin sitä, mitä käsketään ja mitä mitataan. Näin vaikuttavuuden kannalta tärkeitä tehtäviä jää väistämättä tekemättä. Osallistujat näkivät ongelmallisena erityisesti juuri määrällisen ajattelun ja tietynlaisen epäluottamuksen. Tähän liittyen tilannetta avattiin esimerkiksi seuraavasti:

”Yksittäisten työvaiheiden vahtiminen ja lisääminen ei rakenna luottamusta työnantajan ja -tekijän välillä. Tällöin työntekijä tekee vain välttämättömän. Tämä on suoraan pois asiakaspalvelusta.”

Johtamisen ihanteet ja ideaalit ovat muuttumassa. Johtajan roolia ei yleisesti nähdä enää yhtä vahvasti valvojana, vaan tavoitteena on ennen kaikkea työntekijöiden voimaannuttaminen, motivointi sekä tavoitteiden saavuttamisen ja jatkuvan kehittymisen mahdollistaminen.⁶ Prosessin aikana heränneiden kommenttien perusteella tulevaisuus ja kehitys vaikuttavuuslähtöiseen suuntaan sekä oma ja organisaation kyvykkyys nähdään positiivisemmin organisaatioissa, joissa henkilöstölle annetaan tilaa ja luottamusta. Näiden ajatusten pohjalta organisaatioissa voi olla syytä avoimesti tarkastella johtamiskulttuuria ja sen kehittämisen mahdollisuuksia.

5 Ks. esim. Jylhä & Viitala 2019; Järvinen 2014.

6 Jylhä & Viitala 2019, 14–15; ks. myös Järvinen 2014, 133–156.

Ennakkokyselyiden yhteydessä kerrottiin kokemuksesta, ettei johto ymmärrä pelastuslaitoksen tärkeimpiä tehtäviä ja niiden vaatimaa inhimillistä, ammattitaitoista ja luotettavaa toimintaa. Tällainen tunne laskee motivaatiota ja voi helposti heijastua työn tulokseen. Johdon toivottiin tukevan paremmin työntekijän työn ja toimenkuvan sitomista alueellisiin ja valtakunnallisiin tavoitteisiin. Johdon sitoutuminen vaikuttavuustavoitteiden edistämiseen koettiin tärkeänä niiden toteutumisen kannalta. Yhtenäistä johtamista, kannustavuutta ja yksilöllisyyttä peräänkuulutettiin useammalta taholta. Johdolta toivottiin asenteen ja suhtautumisen muutosta muun muassa yhteistyön näkökulmasta:

”Tavoitteen toteutuminen vaatii resursseja sekä yhteistyöhön kannustavaa asennetta organisaation johdolta. Tulisi antaa laajemmat mahdollisuudet toimia yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa.”

Johtamiskulttuurin nähtiin vaikuttavan merkittävästi siihen, kuinka vaikuttavuustavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeään yhteistyöhön organisaatiossa suhtaudutaan. Johdon arvoista ja asenteesta riippuu pitkälti, millaiset mahdollisuudet ja valmiudet yhteisen työn tekemiselle ovat käytännössä. Prosessiin osallistuneiden henkilöiden esittämien ajatusten mukaan organisaatiolla on vahvemmat edellytykset toteuttaa vaikuttavaa toimintaa ja palvelua, kun johtoportaan arvostetaan yhdessä tekemistä, edistetään avointa keskustelukulttuuria ja luotetaan henkilöstön kykyyn tehdä omia päätöksiä⁷.

2.3 Yhteinen työ vaikuttavuuden mahdollistajana

Yhteistyö lähtee usein ajatuksesta, että yhdessä tekemällä voidaan saavuttaa jollain tavalla parempia lopputuloksia kuin tahoillaan yksin puurtamalla. Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi jakamalla tietoa tai materiaaleja, toteuttamalla yhteisiä tavoitteita tai pidempään jatkuvaa vuorovaikutusta. Yhteistä työtä edesauttavat muun muassa tavoitteiden ja roolien selkeys, keskinäinen luottamus, sitoutuminen sekä toimiva johtaminen.⁸

Yhteistyö on olennaisessa osassa vaikuttavuutta tavoiteltaessa, ja yhteinen työ on nostettu *Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025* -toimintaohjelmassa keskeiseksi ilmiöksi, johon vaikutetaan. **Kumppanuustyön ja vaikuttavuuden välille on osoitettu selvä yhteys.** Vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisen on todettu onnistuvan paremmin, kun tavoite on tunnistettu sidosryhmien kesken yhteiseksi ja sen eteen on tehty laaja-alaista yhteistyötä. Vaikuttavuuden saavuttamiseksi onkin erityisen tärkeää tavoitteellisesti ja

⁷ Johtamisesta, luottamuksesta ja vuorovaikutuksesta lisää ks. esim. Stenvall & Virtanen 2019.

⁸ Aira 2012, 16; ks. myös Kekoni, Mönkkönen & Pehkonen 2019.

systemaattisesti rakentaa sidosryhmien välille luottamusta sekä yhteisen tavoitteen kannustamana panostaa juuri kumppanuustyöhön.⁹

Yhteistyöstä puhutaan paljon ja sen tärkeyttä korostetaan laajasti erilaisissa tilaisuuksissa, mutta kohtaavatko sanat ja teot todellisuudessa? Toimintaohjelman käytäntöön saattamisen aikana yhteistyö on herättänyt paljon ajatuksia. Näkemykset ovat eronneet kiinnostavalla tavalla toisistaan ja ovat osoittaneet eri toimijoiden ja organisaatioiden erilaisen suhtautumisen yhteistyön tekemiseen. **Jotkut osallistujat ovat todenneet yhteistyön olevan toivottua ja jopa välttämätöntä, koska omat resurssit eivät riitä tuottamaan riittävän hyvää tulosta turvallisuuden edistämisessä.** Tällaisista lähtökohdista yhteistyöhön suhtaudutaan avoimesti ja toimivia yhteisen työn keinoja pyritään aidosti löytämään ja toteuttamaan menestyksekkäästi.

Toisessa ääripäässä prosessin aikana on esitetty, ettei yhteistyön tekemiseksi riitä resursseja. Yhteistyö nähdään paikoittain resursseja kuluttavana rasitteena, jolloin valmiudet todelliseen toimivaan yhteistyöhön jäävät helposti heikoiksi ja yhteistyö pintapuoliseksi. Tällöin näennäisen yhteistyön tuloksetkin luultavasti jäävät puutteellisiksi ja henkilökohtaisesti täydennettäviksi. Tällainen kokemus tehdystä yhteistyöstä taas todennäköisesti vahvistaa osaltaan ennako-oletusta yhteistyöstä turhana resursseja tuhlaavana rasitteena sekä siten heikentää edellytyksiä toimivalle yhteistyölle jatkossa. Yhteistyön potentiaalin saavuttamiseksi onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman luomisessa ja käytäntöön saattamisessa on pyritty osaltaan katkaisemaan tällaista kierrettä esimerkiksi tuomalla sidosryhmiä yhteen toimintaohjelmaa laadittaessa sekä edesauttamalla vuorovaikutusta työpajojen kautta.

Varautuneen tai epäilevän suhtautumisen taustalla voivat vaikuttaa organisaatiokulttuuri ja seuranta. Usein yhteistyö ja siitä saadut hyödyt koetaan vaikeasti mitattavaksi kokonaisuudeksi ja siten **yhteistyön näkyväksi tekeminen sekä siihen käytettyjen resurssien perustelu voi olla haastavaa.** Työpajatyöskentelyssä esitettiin tähän liittyen näkemys, ettei rahoittajalle tai muussa seurannassa sovi vastaukseksi, että on ollut mukana muiden organisaatioiden toiminnassa, eikä työstä ole osoittaa vielä mitään tuloksia – vaikka työ olisi yhteisen tärkeän aiheen edistämiseksi ja vaikuttavia seurauksia oletettavasti syntyisi tulevien vuosien aikana. Muiden odotusten ei välttämättä koeta tukevan yhteistyöhön ryhtymistä, erityisesti yhdistettynä sen avulla tavoiteltavaan pidemmän aikavälin vaikuttavuustavoitteiden määrittelyyn ja niiden toteuttamiseen.

Vaikuttavuuden ja yhteistyön puolesta puhumista kannattaa kuitenkin jatkaa. Siten toivottuja muutossuuntia tehdään tutuksi. Vaikuttavuuden eduista ollaan tulossa kasvavassa

9 Jonna Heliskosken haastattelu.

määrin tietoiseksi ja tällaisia käytänteitä on alettu toteuttaa laajemmin, kuten edellä luvussa 1.2 alustettiin. Yhteistyön hyödyllisyyteen ollaan entistä enemmän kiinnitetty huomiota esimerkiksi juuri vaikuttavuuden näkökulmasta, johon yhdistyy myös ajatuksia muun muassa työhyvinvoinnista.

Vaikuttavuuden keskiössä on yhteisen tavoitteen asettaminen sekä sen eteen tehtävä yhteinen työ. Vaikuttavuustavoitteita ei lähtökohtaisesti toteuteta yksin, vaan tavoitteiden määrittelystä lähtien työtä tehdään yhdessä. Tavoiteltavat yhteiskunnalliset hyödyt hahmotetaan paremmin moniäänisen keskustelun kautta ja vaikuttavuuden kannalta keskeisen muutoksen tuottaminen edellyttää jälleen eri toimijoiden yhteensovittua tavoitteellista työskentelyä. Tällaisen yhteisen työn kautta työtaakka ei kasaudu vain yhden organisaation tai pahimmillaan yhden henkilön niskoille, vaan vastuuta kannetaan yhdessä.

Työssäjaksaminenkin voi helpottua, kun on tieto siitä, ettei ole yksin asian kanssa, vaan saman tärkeän tavoitteen eteen tehdään laaja-alaista työtä. Samalla työn merkityksellisyyden kokemus vahvistuu. Aiheita ei myöskään tarvitse tuskailla yksin, vaan niistä voidaan keskustella ja ideoida yhdessä – jolloin saadaan mahdollisesti aikaan vielä parempia saavutuksia. Eri ihmiset ja organisaatiot katsovat aina tilannetta omasta näkövinkkelistään, jolloin eri näkökulmien törmäyttäminen voi johtaa hedelmällisiin lopputuloksiin.

Prosessin aikana nostettiin useammassa yhteydessä Aluehallintoviraston (AVI) rooli suhteessa vaikuttavuustavoitteisiin. Paikoin AVI:en arviointi pohjautui vanhoihin tavoitteenasetteluihin ja toimintaohjelman ohjaava luonne on jäänyt vähemmälle huomiolle. Yhteisen ymmärryksen ja näkemyksen vahvistamiseksi tarvitaan laajempaa yhteistyötä toimialan sisällä. Yhteistyö on siinä määrin merkittävä tekijä turvallisuuden kehittämisen kannalta, että siihen liittyviä tavoitteita tulee olla myös palvelutasopäätöksessä. Velvoite monipuoliselle yhteistyön tekemiselle onnettomuuksien ehkäisyssä tulee pelastuslain 42 ja 43 pykälistä.

2.4 Vaikuttavuustavoitteiden priorisointi työpajoissa

Yhteistyö priorisoitiin työpajoissa keskimäärin huomattavasti tärkeimmäksi vaikuttavuustavoitteeksi. Hyvin monessa työpajassa haluttiin käsitellä ja pohtia keinoja yhteistyön kehittämiseksi. Yhteistyön ohella työpajoissa haluttiin pohtia myös erityisesti keinoja, kuinka saada ihmiset ottamaan vastuuta ja huolehtimaan turvallisuudesta, sekä miten tunnistaa asiakasryhmien tarpeet systemaattisesti. Keskimäärin vähiten tärkeänä nimenomaisessa työpajassa käsiteltävänä vaikuttavuustavoitteena nähtiin sähköisiin palveluihin liittyvä tavoite. Myös toimintakyvyltään rajoittuneiden ihmisten turvallisuuteen liittyvä vaikuttavuustavoite priorisoitiin varsin alas. Tämä tulos on luultavasti osittain seurausta siitä, että nykytilanne jälkimmäisen suhteen nähtiin keskimäärin suhteellisen hyvänä,

jolloin muiden tavoitteiden kehittäminen nähtiin ymmärrettävästi olennaisempaa tai ajankohtaisempaa.

Kuva 8. Työpajoihin osallistunut pelastustoimen organisaatioiden henkilöstö sai priorisoida vaikuttavuustavoitteet asteikolla 0–5 sen mukaan, miten tärkeinä he näkivät tavoitteiden käsittelyn työpajassa. Palkkikuvaajassa on esitetty vaikuttavuustavoitteiden priorisointien mediaanien valtakunnalliset keskiarvot.

Vaikuttavuustavoitteiden priorisointi

2.5 Tavoitteiden välinen vuorovaikutus

Toimintaohjelman käytäntöön saattamisen prosessin aikana selvitettiin kyselyllä onnettomuuksien ehkäisyn parissa työskentelevien ihmisten näkemyksiä siitä, kuinka vaikuttavuustavoitteet vaikuttavat toisiinsa. Vastausten perusteella vaikuttavuustavoitteiden voidaan huomata olevan luonteeltaan hieman erilaisia. Jotkut tavoitteet ovat vastausten perusteella riippuvaisia muista eli pääasiassa mahdollistuvat paremmin muiden tavoitteiden avulla, mutta eivät itsessään yhtä vahvasti edistä muiden vaikuttavuustavoitteiden toteutumista.

Osa tavoitteista nähtiin puolestaan enemmän muiden tavoitteiden toteutumista mahdollistavina tai tukevinä. Erityisesti sähköisiin palveluihin ei luonnollisesti katsottu juurikaan pystyttävän vaikuttamaan muilla vaikuttavuustavoitteilla, mutta sähköisillä palveluilla voidaan edistää ainakin asiakasryhmien tarpeiden tunnistamista ja samankaltaisen palvelun

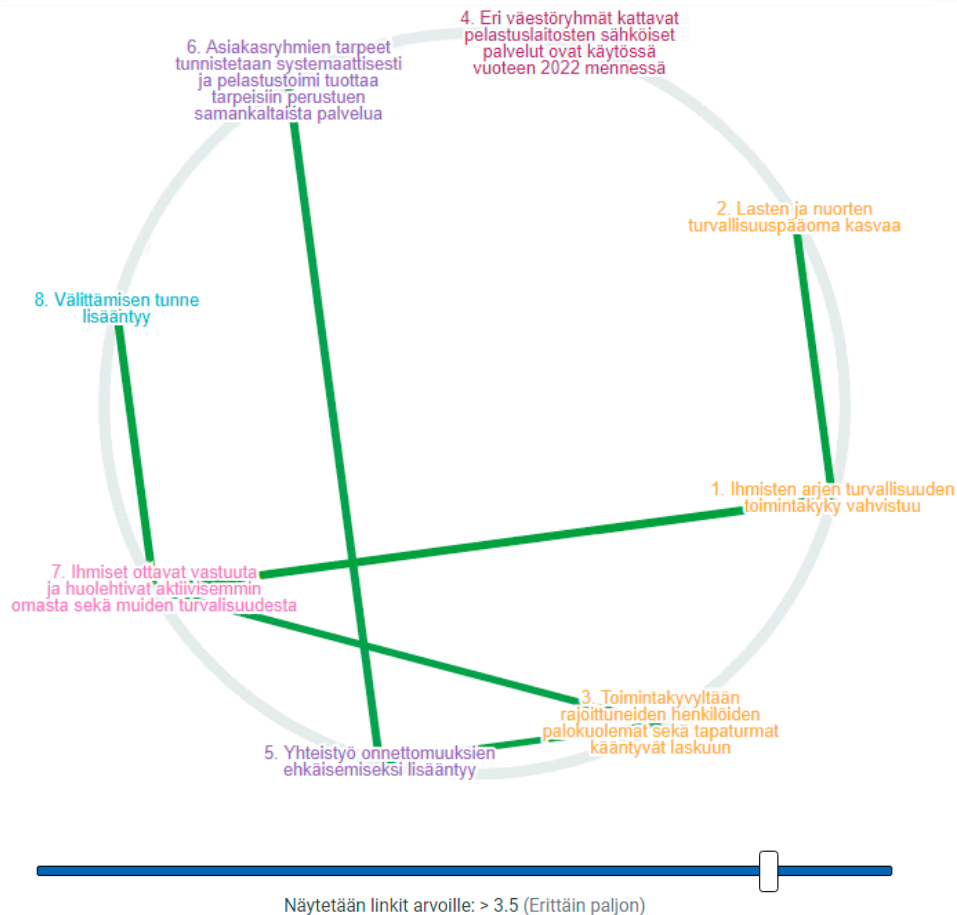
tuottamista. Toisena selvästi enemmän vaikutusta aiheuttavana vaikuttavuustavoitteena nähtiin toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuuden parantaminen.

Sen sijaan lasten ja nuorten turvallisuuspääomaan liittyvä vaikuttavuustavoite nähtiin eniten muilta tavoitteilta vaikutusta vastaanottavana vaikuttavuustavoitteena suhteessa itse aiheuttamaansa vaikutukseen. Myös ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistumiseen nähtiin hyvin voitavan vaikuttaa muilla tavoitteilla. Lähes jokaisella muulla tavoitteella nähtiin melko selvästi voitavan tukea tätä vaikuttavuustavoitetta.

Selvästi vahvin vuorovaikutus nähtiin olevan ihmisten toimintakykyyn liittyvän vaikuttavuustavoitteen sekä ihmisten oman vastuun välillä. Samanlainen vastavuoroinen vaikutussuhde nähtiin olevan esimerkiksi ihmisten oman vastuun sekä välittämisen tunteen lisääntymisen välillä, mutta vain hieman heikompana.

Kun vaikutussuhteita tarkastellaan suuntaamattomina, erittäin vahvoja vaikutussuhteita toisten vaikuttavuustavoitteiden kanssa oli lähes jokaisella tavoitteella. Monella tavoitteella erittäin vahva vaikutussuhde nähtiin olevan vain yhden toisen tavoitteen kanssa. Ainoastaan sähköisillä palveluilla ei nähty olevan erittäin vahvaa vaikutussuhdetta minkään toisen tavoitteen kanssa. Puolestaan ihmisten vastuun ottamisella katsottiin olevan eniten erittäin vahvoja vaikutussuhteita.

Kuva 9. Erittäin vahvat vaikutussuhteet kehäkuviona esitettynä. Vaikutussuhteet arvioitiin asteikolla 1–4, joista 4 kuvasti vahvinta mahdollista vaikutussuhdetta. Kuviossa näkyy arvon 3,5 ja sitä vahvemmat yhteydet. Erittäin vahvoja vaikutussuhteita nähtiin olevan muutamia. Kaikilla muilla paitsi sähköisiin palveluihin liittyvällä vaikuttavuustavoitteella nähtiin olevan erittäin vahvoja vaikutussuhteita muihin tavoitteisiin.

Yhteistyön lisääntymisellä nähtiin olevan erittäin vahvat vaikutussuhteet kahteen muuhun vaikuttavuustavoitteeseen, mutta kokonaisuutena sen rooli muiden tavoitteiden mahdollistajana huomioitiin yllättävän vähän. Vaikutus nähtiin vähäisenä etenkin siihen nähden, että yhteistyön merkitystä turvallisuustyön mahdollistajana korostetaan vahvasti esimerkiksi pelastusalan puheissa ja kirjauksissa. Tässä yhteydessä on huomioitava myös pelastuslain velvoittavuus onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvässä yhteistyössä. Yhteistyön merkitys vaikuttavammissa työssä on aivan keskeinen ja tässä pelastustoimen on ryhdistäydyttävä tämänkin keskinäisvaikutusten tarkastelun pohjalta.

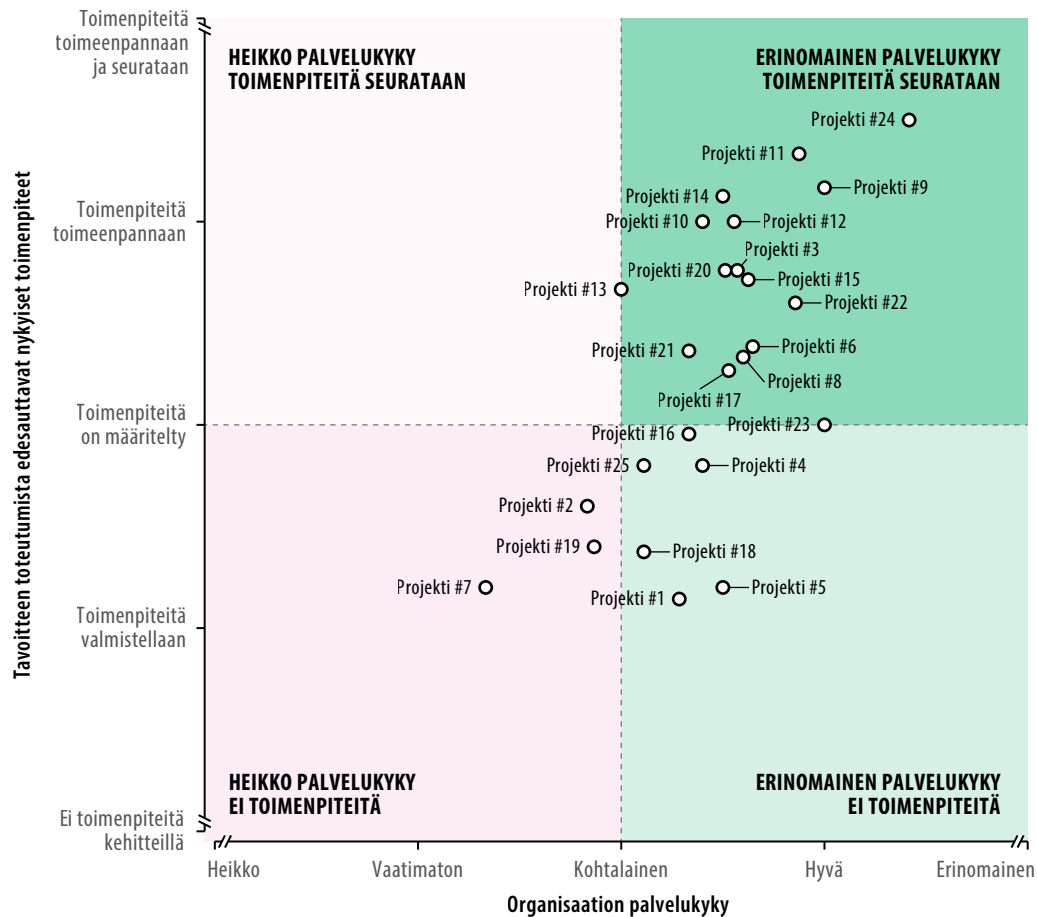
Keskinäisvaikutuksia käsitellään vielä tarkemmin vaikuttavuustavoitekohtaisesti luvuissa 3–10. Jokaisessa luvussa on kuvio, jossa esitetään kyseisen vaikuttavuustavoitteen

vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa. Kuvioista käy ilmi vaikutusten suunta. Vastajat arvioivat vaikutusten vahvuuden asteikolla 1–4. Tällä asteikolla alle 1,5 tarkoittaa vähäistä vaikutussuhdetta, arvoilla 1,5–2,4 vaikutusta on jonkin verran, ja sitä isommat arvot tarkoittavat merkittävää vaikutussuhdetta. Kuvioissa näkyvät arvoa 1,8 vahvemmat yhteydet. Kuvioita ja niissä olevien nuolten määrää vertailemalla on mahdollista tarkastella, miten erilaisina vaikuttavuustavoitteiden vuorovaikutukset nähtiin. Kuvioita tarkasteltaessa on huomioitava, että kuvioissa on esitetty tavoitteet, joiden välillä nähtiin olevan jonkin verran vaikutusta toisiinsa. Tavoitteilla on vastausten mukaan muitakin vaikutussuhteita, mutta nämä vähäisemmät vaikutussuhteet eivät näy kuvioissa, jotta keskeisimpinä nähdyt vuorovaikutukset korostuvat.

3 Ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyky vahvistuu

Ensimmäisenä vaikuttavuustavoitteena on ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistuminen. Tavoitteena on kaikkien kohderyhmien osaamisen sekä kyvykkyyden parantaminen. Tämä tarkoittaa käytännössä riskien tunnistamista, onnettomuuksien ehkäisemistä sekä toimintaa onnettomuuksien sattuessa. Pyrkimyksenä on, että ihminen itse pystyy vaikuttamaan turvallisuuteensa positiivisesti.

Kuva 10. Nelikentän muodossa esitettynä valtakunnallinen yhteenveto pelastustoimen eri organisaatioiden valmiuksista vahvistaa ihmisten arjen turvallisuuden toimintakykyä. Jokainen projekti kuviossa edustaa yhtä pelastustoimen organisaatiota.

3.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet

Yksi työpajoissa selvästi esille nostettu teema ihmisten toimintakyvyn vahvistamiseksi oli ihmis- tai **asiakaskeskeisyyteen panostaminen**. Ehdotuksissa nähtiin, että asiakkaiden auttaminen yhtenä pelastustoimen ydintehtävänä tulisi näkyä työssä vahvemmin. Organisaatiolähtöinen toiminta voi viedä resursseja turhempiin kohteisiin pois ihmisten auttamisesta. Toivotun muutoksen tueksi ehdotettiin määrällisen seurannan sijaan laatuun keskittymistä esimerkiksi valvonnassa. Valvonnan painottuessa liiallisesti suoritamääriin, muut – mahdollisesti vaikuttavammat tehtävät, voivat näyttää ylimääräisiltä. Valvonta voisi keskittyä entistä enemmän asiakkaisiin rakennusten sijaan. Asiakaslähtöisyyttä tukisi ihmisten aitojen tarpeiden kuunteleminen ja ymmärtäminen, sekä toiminnan mukauttaminen niiden perusteella.

Asiakaslähtöisyyteen liittyy myös **turvallisuusviestintä**, joka koettiin tärkeäksi ihmisten toimintakykyä kehittäväksi aiheeksi. Turvallisuusviestinnän avulla ihmiset voidaan saada tietoisemmaksi vastuustaan arjen valinnoissa, eli turvallisuuteen vaikuttavista teoista ja niiden seurauksista. Viestintää pelastustoimen osalta tulisi yleisesti ottaen lisätä. Turvallisuusviestinnän onnistumiseksi tarvitaan näkyvyyttä sekä tietoa asiakas- tai kohderyhmien tarpeista ja kiinnostuksenkohteista. Työpajoissa esitettiin useita erilaisia konkreettisia turvallisuusviestinnän muotoja, joissa korostui erilaisten asiakasryhmien tarpeiden tunnistaminen ja niihin vastaaminen yksilöllisesti. Isännöitsijöille ja yrityksille voidaan esimerkiksi suunnitella kohdennettu valvonnan yhteydessä tarjottava koulutuspaketti. Sosiaalisen median roolia on syytä tarkastella ja valjastaa se palvelemaan onnettomuuksien ehkäisyntavoitetta. Voidaan järjestää esimerkiksi samaistuttavan ja arkisen turvallisuusilmiön pohjalta vaikuttavia kampanjoita – sosiaalisessa mediassa ja paikan päällä.

Ihmisten toimintakyvyn vahvistamiseksi eli esimerkiksi edellisten teemojen toteuttamiseksi tarvitaan entistä vahvempaa **yhteistyötä**. Työpajoissa nostettiin esiin useita hyödyllisiä yhteistyötahoja. Esimerkiksi kumppanuutta sopimuspalokuntien kanssa toivottiin kehitettävän ja yhteistyö sosiaalitoimen kanssa erityisesti tietotaidon liikkumisen kannalta nähtiin tärkeänä. Ihmisten osallistamisen ja toimintakyvyn vahvistamisen kannalta on tärkeää, että yhteistyö toimii muun muassa isännöitsijöiden, vakuutusyhtiöiden sekä tavallisten ihmisten kanssa. Tätä kautta asiakkaat voidaan saada motivoitua oppimaan ja ottamaan itse vastuuta omasta turvallisuudestaan jo ennaltaehkäisevästi.

Katso kaikki ihmisten toimintakykyyn liittyvät ideat [tästä](#).

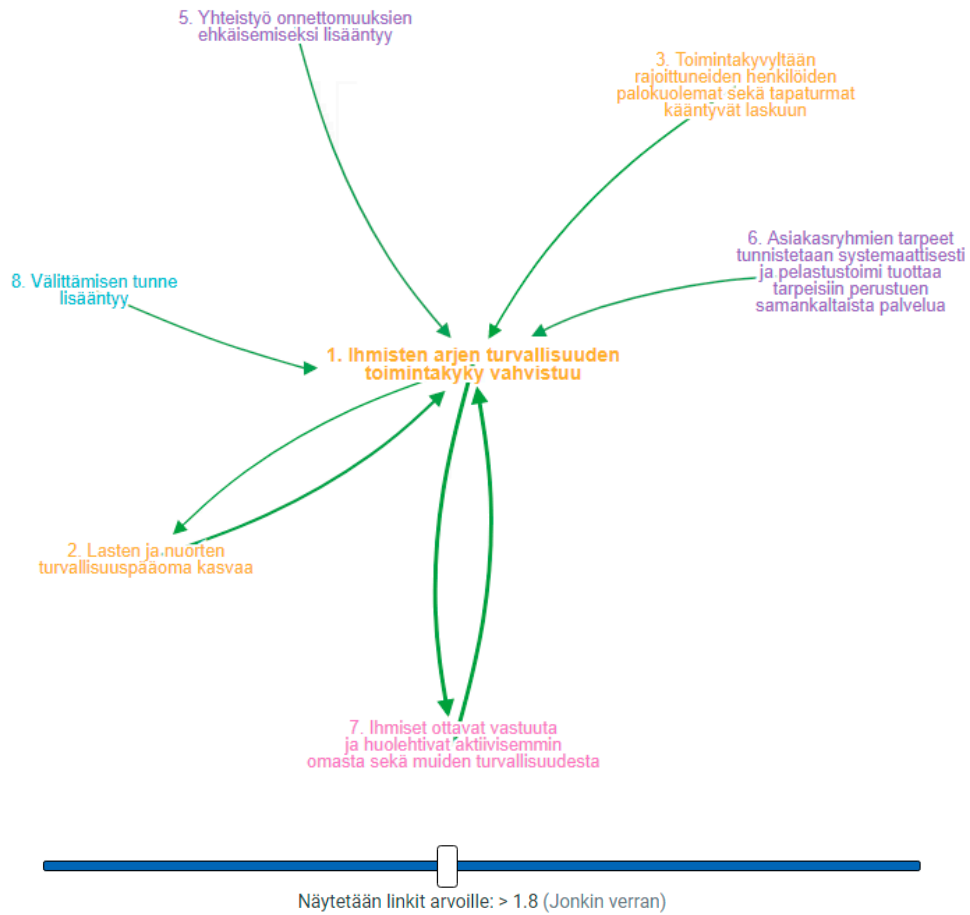
3.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa

Tarkasteltaessa pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijoiden vastauksia vaikuttavuustavoitteiden keskinäisestä vuorovaikutuksesta, ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistuminen osoittautui yhdeksi keskeisimmäksi vaikuttavuustavoitteeksi vaikutussuhteiden näkökulmasta. Kaikilla vaikuttavuustavoitteilla katsottiin olevan vaikutusta ihmisten arjen turvallisuuden toimintakykyyn. Ainoastaan sähköisillä palveluilla nähtiin olevan vain vähän vaikutusta ja muilla vähintään jonkin verran.

Kaikista tavoitteista vahvin vuorovaikutus oli vastausten mukaan ihmisten arjen toimintakyvyn vahvistumisen ja ihmisten oman vastuun ottamisen välillä. Näiden vaikuttavuustavoitteiden katsottiin vaikuttavan paljon toisiinsa, ja niiden välinen suhde nähtiin nimenaan molemminsuuntaisena, eli molemmat vaikuttavat yhtä paljon toisiinsa. Myös lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvulla ymmärrettiin olevan vaikutusta ihmisten arjen turvallisuuden toimintakykyyn. Kyseisten tavoitteiden nähtiin vaikuttavan toinen toisiinsa, eli ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn nähtiin jonkin verran vaikuttavan lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvuun.

Muut vaikutussuhteet olivat pääasiassa yksisuuntaisia. Vastausten perusteella esimerkiksi yhteistyöllä ja asiakasryhmien tarpeiden tunnistamisella voidaan vahvistaa ihmisten arjen turvallisuuden toimintakykyä. Kuitenkin vähäisiä riippuvuussuhteita ilmeni eri suuntaisesti, eli esimerkiksi ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistuessa toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemat ja tapaturmat voisivat kääntyä laskuun.

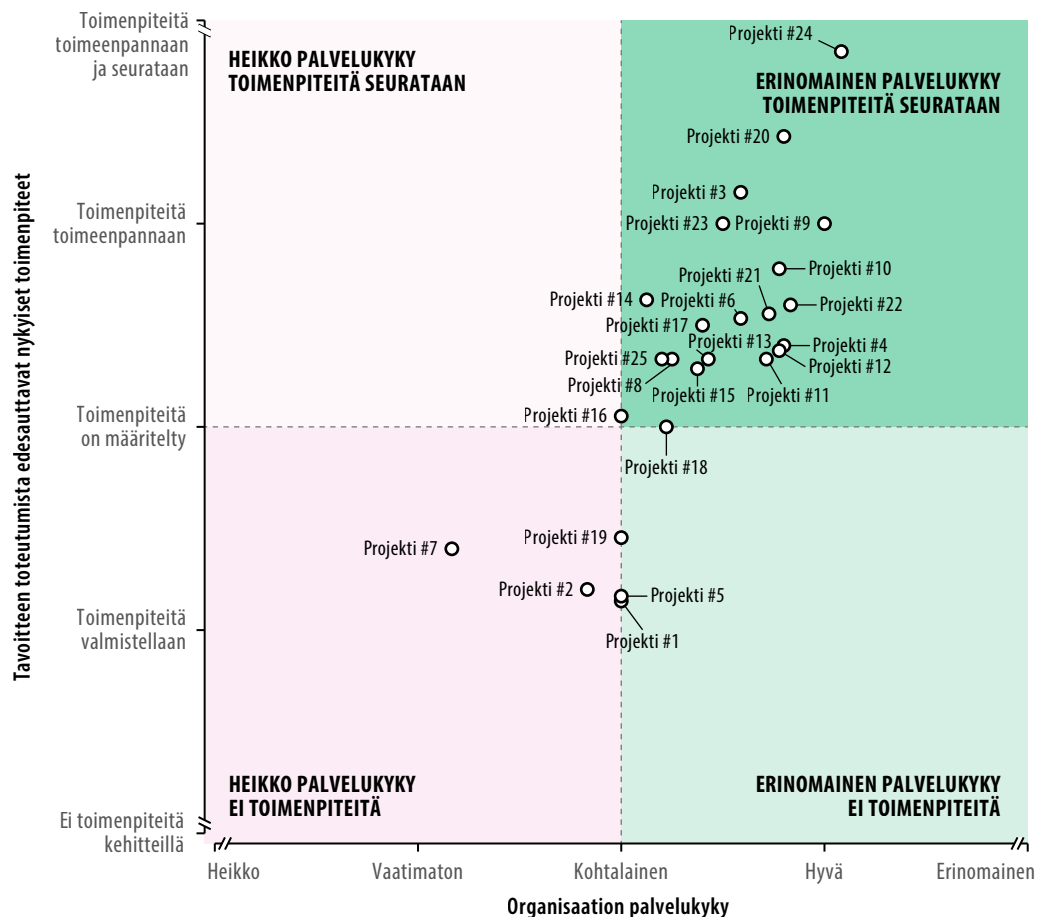
Kuva 11. Ensimmäisen vaikuttavuustavoitteen vaikutussuhteet verkostoaalyysinä esitettyinä. Mitä paksumpi nuoli on, sitä vahvemmassa vaikutussuhteesta on kyse.

4 Lasten ja nuorten turvallisuuspääoma kasvaa

Lasten ja nuorten turvallisuuspääoma koostuu tiedoista, taidoista ja asenteesta. Turvallisuuspääoma pitää sisällön valmiudet ennakoida riskejä, riskien ehkäisy etukäteen ja toiminta kriisitilanteissa. Turvallisuus yritetään saada osaksi lasten ja nuorten perustaitoja jo varhaisessa vaiheessa. Tämän vaikuttavuustavoitteen saavuttamisessa on arvioitu auttavan, että 1) jokainen lapsi ja nuori tavoitetaan vähintään neljä kertaa ennen 25 vuoden ikää ja 2) lasten ja nuorten tavoittamisessa hyödynnetään monipuolisia keinoja.

Kuva 12. Nelikentän muodossa esitettyä valtakunnallinen yhteenveto pelastustoimen eri organisaatioiden valmiuksista edistää sitä, että lasten ja nuorten turvallisuuspääoma kasvaa. Jokainen projekti kuviossa edustaa yhtä pelastustoimen organisaatiota.

4.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet

Ideota lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattamiseksi syntyi työpajoissa hyvin runsaasti. Toimenpide-ehdotuksissa korostui tarve **tuoda turvallisuutta osaksi lasten ja nuorten arkea heidän ehdoillaan**. Turvallisuusajattelu olisi tärkeää saada sisällytettyä osaksi arjen perustekemistä, ja se ei välttämättä tapahdu pakottamalla tai yrittämällä ohjeistaa vain pelastustoimen perinteisesti hyväksi kuvittelemilla keinoilla. Jotta lapset ja nuoret saadaan kiinnostumaan turvallisuusasioista, tarvitaan osallistavaa ja käytännönläheistä koulutusta. Työelämään tutustumisen mahdollistaminen pelastustoimessa entistä aktiivisemmin olisi hyvä tapa tutustuttaa kiinnostunut koululainen turvallisuusasioihin. Kun TET-kokemuksia jaetaan porukassa, opit ja kiinnostus voivat siirtyä kavereillekin, eikä pelastuslaitoskaan välttämättä näyttäyty enää yhtä kaukaisena toimijana.

Pelastustoimen on oltava siellä, missä nuoret ovat, sekä käyttää nuorille tuttua arkikielempää puhetta ja huumoriakin. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi oikeiden sosiaalisen median kanavien paikantamista ja samaistuttavan sisällön tuottamista sinne. Kohderyhmiltä itseltään tulee tiedustella, mitä ajatuksia turvallisuus herättää ja mitä he sen suhteen haluaisivat esimerkiksi oppia – ja millä tavoin.

Lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattamisen suhteen uskotaan, että **lapsia ja nuoria päivittäin kohtaavat paikalliset toimijat** ovat merkittävässä roolissa. Esimerkiksi kasvatusta ja opetustoimijoiden kanssa yhteistyössä voidaan paremmin selvittää, millaista palvelua pelastuslaitokselta odotetaan ja toivotaan. Harrastusseurojen kaltaisten erilaisten sidosryhmien tavoittaminen olisi keino tuoda turvallisuusasioita osaksi lasten ja nuorten arkea. Tätä tukisi kohdennetun koulutuksen järjestäminen, eli esimerkiksi vesiturvallisuudesta opastaminen purjehdusseuroille. Yhteisöllinen kulttuuri ja tuttu ympäristö on hyvä kasvualusta turvallisuudelle.

Lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattamisen avuksi voisivat sopia myös vanhempainillat tai koulukummit, joiden kautta turvallisuusviestiä vietäisiin eteenpäin lapsille tultuilla tahoilta. VPK:n rooli koettiin tärkeäksi. VPK ja pelastuslaitokset voisivat yhteistyössä suunnitella mahdollisimman myyvää viestintää, jotta viestiä saadaan nuorilta nuorille ja VPK:sta mahdollisimman houkutteleva ja kiinnostava.

Työpajoissa korostui tarve vahvistaa ja tarkentaa turvallisuusnäkökulmien läsnäoloa **opetussuunnitelmissa**. Lapsia ja nuoria koskevat suunnitelmat tulisi päivittää täsmällisemmäksi strategiaksi ja sen tiimoilta tehdä yhteistyötä kuntien opetustoimen kanssa. On muistettava ja pystyttävä aktiivisesti vaikuttamaan opetussuunnitelman sisällön toteuttamiseen paikallisesti.

Kouluissa voidaan järjestää säännöllisin väliajoin osallistavia ja kohdennettuja turvallisuuspäiviä yhteistyössä muiden kiinnostavien tahojen kanssa. Koululaisista voisi olla

kiinnostavaa päästä seuraamaan harjoituksia harjoitusalueelle. Jo päiväkodissa turvallisuusnäkökulmia olisi hyödyllistä tuoda esiin osana arkea. Päiväkotien henkilöstön kouluttamisella voidaan vahvistaa heidän kykyään toteuttaa turvallisuuskasvatusta lasten arjessa ja aktiviteeteissa.

Tähän liittyen yhtenä teemana korostui vielä tarve huomioida ja kehittää mahdollisuuksia **tavoittaa ihmiset mahdollisimman aikaisessa vaiheessa**. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi pienen lapsen hoitamiseen liittyvien riskien kartoittamista yhdessä erityisesti vanhempien kanssa. Pienet lapset ja heidän tuoreet vanhempansa voitaisiin tavoittaa pelastuslaitoksen ”vauvalahjalla”, jonka voisi sisällyttää vaikkapa äitiyspakkaukseen. Lahjan eli jonkinlaisen turvallisuuteen liittyvän tuotteen tai palvelun olisi hyvä olla kohdennettu havaittujen riskien perusteella mahdollisimman hyödylliseksi. Neuvolaa ja synnytyksen jälkeistä kotikäyntiä suorittavaa terveydenhoitajaa olisi hyvä aktivoida tuomaan esiin riskejä ja niiden minimoimisen mahdollisuuksia.

Katso kaikki lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvattamiseen liittyvät ideat [tästä](#).

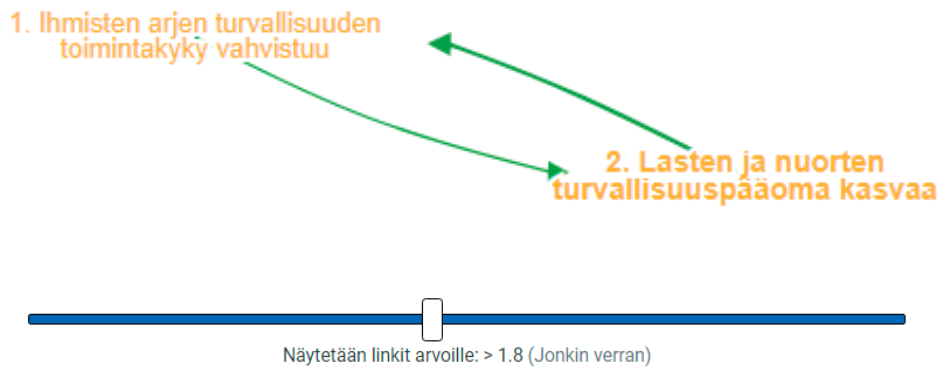
4.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa

Lasten ja nuorten turvallisuuspääomaan liittyvän vaikuttavuustavoitteen katsottiin eniten hyötyvän muista tavoitteista suhteessa siihen, kuinka paljon tavoite itse edesauttaa muiden vaikuttavuustavoitteiden toteutumista. Muut tavoitteet edesauttavat tätä vaikuttavuustavoitetta enemmän kuin se muita. Osallistujien vastausten mukaan selvästi vahvin yhteys lasten ja nuorten turvallisuuden pääoman kasvulla on ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistumisen kanssa. Vaikutussuhde nähtiin molemminpuolisena, mutta lasten ja nuorten turvallisuuspääoman katsottiin vaikuttavan hieman enemmän ihmisten arjen turvallisuuden toimintakykyyn.

Tämän lisäksi lasten ja nuorten turvallisuuspääomalla nähtiin olevan vähäisempi vastavuoroinen vaikutussuhde välittämisen tunteen lisääntymisen sekä ihmisten oman vastuun ottamisen kanssa. Lasten ja nuorten turvallisuuspääoman katsottiin kasvavan välittämisen tunteen lisääntyessä sekä ihmisten ottaessa vastuuta ja huolehtiessa aktiivisemmin turvallisuudesta. Myös lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvaessa kyseisten vaikuttavuustavoitteiden nähtiin toteutuvan paremmin.

Edellisten vahvempien vaikutussuhteiden lisäksi yhteistyön sekä asiakasryhmien tarpeiden tunnistamisen katsottiin hieman edistävän lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvua. Vähäinen vaikutus lasten ja nuorten turvallisuuspääomaan oli kaikki väestöryhmät kattavilla sähköisillä palveluilla.

Kuva 13. Toisen vaikuttavuustavoitteen vaikutussuhteet verkostanalyysinä esitettyinä. Mitä paksumpi nuoli on, sitä vahvemman vaikutussuhteesta on kyse.

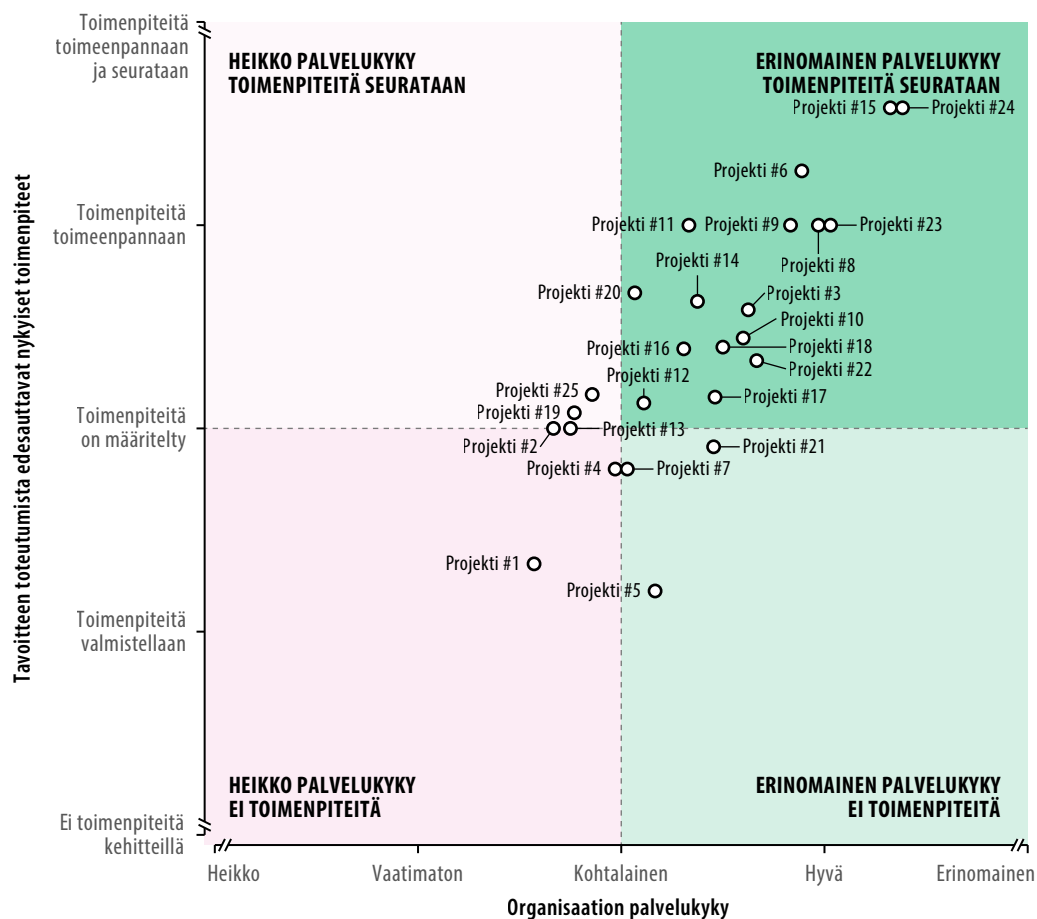

Huomion arvoista lasten ja nuorten turvallisuuspääomaan liittyvässä vuorovaikutustarkastelussa on vaikutusjanteiden vähyys. Huomioiden ne ajatukset, joita tavoitteen saavuttamisessa nähtiin tarpeellisena, muun muassa yhteistyön kehittämiseen liittyvä vaikuttavuustavoite jäi tässä tarkastelussa huomattavan vähälle.

5 Toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemat ja tapaturmat kääntyvät laskuun vuoteen 2024 mennessä

Toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemien sekä tapaturmien kääntyminen laskuun vuoteen 2024 tavoitteeseen pääsemiseksi on varmistettava turvallinen asuin- ja toimintaympäristö sekä lisättävä osaamista. Viestintä- ja palveluratkaisuja tulee kehittää yhteistyössä sidosryhmien kanssa.

Kuva 14. Nelikentän muodossa esitettynä valtakunnallinen yhteenveto pelastustoimen eri organisaatioiden valmiuksista edistää sitä, että toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden tapaturmat ja palokuolemat kääntyvät laskuun. Jokainen projekti kuviassa edustaa yhtä pelastustoimen organisaatiota.

5.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet

Toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemat ja tapaturmat eivät vähene yksin pelastustoimen panoksella, vaan tämänkin tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan työpajoissa heränneiden ajatusten perusteella **yhteistyötä**. Yhteistyötä toivotaan kehitettävän itse kohderyhmien lisäksi esimerkiksi kotihoidon, sosiaalitoimen, omaishoitajien sekä järjestöjen kanssa. Erityisesti sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kanssa molemminsuuntainen tiedonkulku on tärkeää. Omaishoitajien kerhot mainitaan yhtenä hyvänä mahdollisuutena vaikuttaa sellaisten henkilöiden tietotaitoon, jotka kohtaavat toimintakyvyltään rajoittuneita henkilöitä päivittäin. Yhteistyötä voidaan kehittää asuntotoimijoiden, taloyhtiöiden tai kuntien kanssa yleisten tilojen turvallisuuteen ja esteettömyyteen vaikuttamiseksi.

Yhtenä teemana työpajoista nousikin esiin **asuntojen turvallisuus** sekä sen parantaminen toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden kannalta. Pelastustoimi voi edesauttaa asuntojen turvallisuutta esimerkiksi suosittelemalla valvontakäyntien yhteydessä palo-varoittimia porrashuoneisiin ja ovipumppuja asunnon rakennusvaiheessa sekä tekemällä tunnetuksi arjen turvallisuutta lisäävää teknologiaa, kuten hellavahtia ja tarvittaessa huoneistokohtaista sammutuslaitteistoa. Pelastustoimi voi osaltaan korostaa sen tärkeyttä, että laitospaikka löytyisi aina sitä tarvitsevalle henkilölle.

Keskeisenä keinona tämän vaikuttavuustavoitteen toteutumisen edistämiseksi työpajoissa esitettiin **tiedon lisääminen**. Tarvittavan tiedon tulee kulkeutua avoimesti jokaiselle ja olla helposti saavutettavissa. Tiedottamisessa onkin panostettava selkeään kieleen sekä huomioitava ihmisten erilaiset tarpeet.

Kuulo- ja näkökyvyltään rajoittuneet henkilöt tulee huomioida esimerkiksi tekstitetyillä videoilla tai muilla vastaavilla keinoilla. Kaikkia ihmisiä ei välttämättä tavoiteta sähköisten palveluiden kautta. Kampanjointia ja eri väyliä tulee hyödyntää nykyistä monipuolisemmin, jotta tiedot riskeistä saadaan välitettyä tehokkaammin omaisille ja asiakkaille itselleen. Tietoisuutta lisäämällä on mahdollista vahvistaa varautumista ja valmistautumista etukäteen mahdolliseen toimintakyvyn alenemiseen.

Tiedon on oltava ajan tasalla viranomaisillakin. Tietoa esimerkiksi apuvälineistä ja niiden käytöstä olisi hyvä lisätä pelastustoimen organisaation sisällä, jotta ulkoinen opastus asiakkaille on helpompaa. Tieto esimerkiksi kotihoidon piirissä vaaran tunnistamisesta, pelastuslain 42 §:n ilmoitusvelvollisuuden prosessista ja matala kynnyys mahdollisen vaaran ilmoittamisesta on erityisen tärkeää onnettomuuksien ennaltaehkäisemisen kannalta.

Tiedon levittämiseksi on **tavoitettava ihmiset kattavasti**. Työpajoissa tunnistettiin erilaisia kohderyhmiä, joiden tavoittaminen olisi tärkeää, mutta mahdollisesti myös haastavaa. Tällä hetkellä esimerkiksi palokuolemien kannalta huomattavaa ryhmää eli

alkoholisoituneita, erityisesti keski-ikäisiä miehiä, ei yritetä tavoittaa riittävästi. AA-ryhmien sekä Alkojen lisäksi tulee systemaattisesti kartoittaa muitakin uusia tavoittamisen keinoja, ja toteuttaa muutakin kuin perinteistä turvallisuusviestintää. Kohderyhmien tavoittamisessa voidaan hyödyntää esimerkiksi isännöitsijöitä. Myös toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden omaiset on tärkeää tavoittaa entistä laajemmin.

Työpajoissa nostettiin esiin huoli syrjäytyneiden tavoittamisesta ja turvallisuudesta. Pelastuslaitos voi osaltaan toimia ihmisten syrjäytymisen ehkäisemiseksi, ja keinoja tulisi pohdita edelleen. Kaiken kaikkiaan pelastustoimen tulee korostaa ja varmistaa osaltaan, että henkilöt pärjäävät asunnoissaan ja niiden ulkopuolella vaarantamatta omaa tai muiden turvallisuutta.

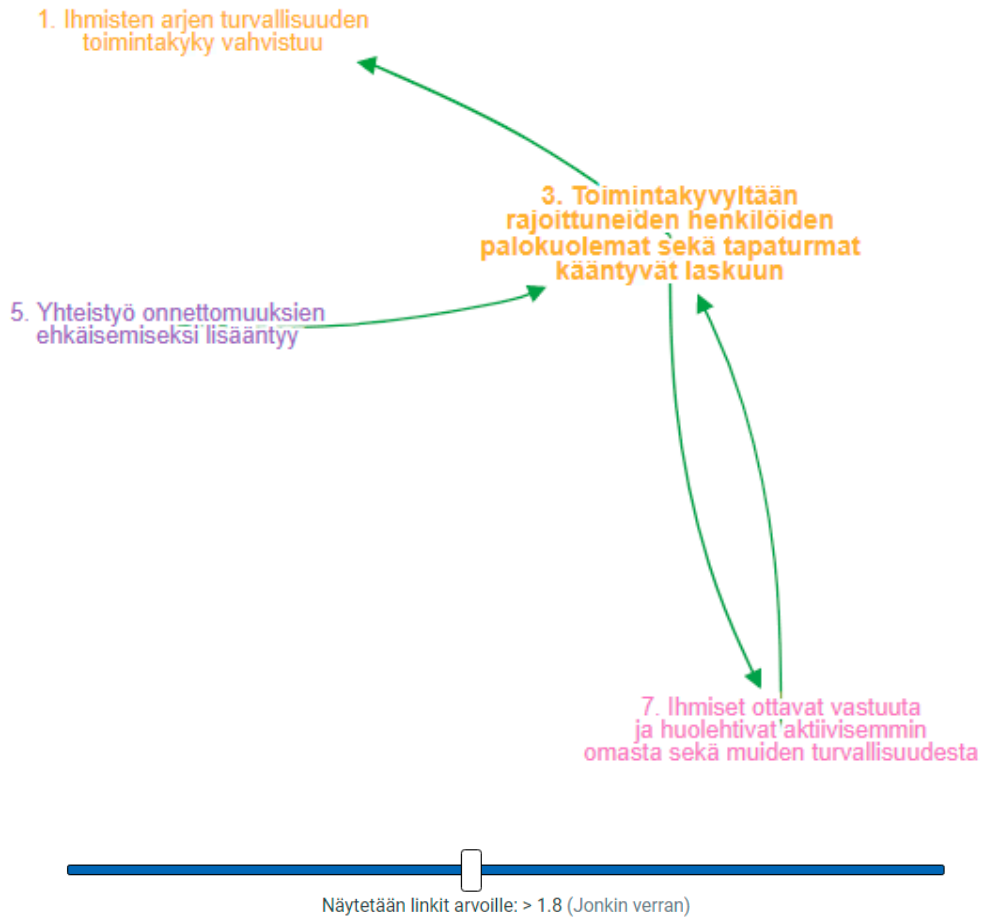
Katso kaikki toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemien ja tapaturmien vähentämiseen liittyvät ideat [tästä](#).

5.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa

Vahvin yhteys toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemien ja tapaturmien kääntymisellä laskuun nähtiin olevan ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistumiseen sekä ihmisten omaan vastuun ottamiseen ja turvallisuudesta huolehtimiseen. Vastausten mukaan ihmisten ottaessa vastuuta ja huolehtiessa aktiivisemmin omasta ja muiden turvallisuudesta toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemat ja tapaturmat kääntyvät laskuun. Vaikutussuhde kyseisten vaikuttavuustavoitteiden välillä oli molemminsuuntainen. Myös ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn nähtiin vaikuttavan hieman toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemien ja tapaturmien määrään.

Yhteistyöllä katsottiin olevan jonkin verran vaikutusta toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuuteen. Kiinnostavasti vastausten mukaan toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemien ja tapaturmien kääntymisellä laskuun katsotaan puolestaan olevan vähäistä vaikutusta yhteistyön lisääntymiseen ja asiakasryhmien tarpeiden tunnistamiseen. Myös toimintakyvyltään rajoittuneisiin henkilöihin liittyvän vaikuttavuustavoitteen ja välittämisen tunteen lisääntymisen nähtiin jossain määrin vaikuttavan toisiinsa.

Kuva 15. Kolmannen vaikuttavuustavoitteen vaikutussuhteet verkostoanalyysinä esitettynä. Mitä paksumpi nuoli on, sitä vahvemmassa vaikutussuhteesta on kyse.

Vastausten mukaan toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuuteen liittyvän vaikuttavuustavoitteen ajateltiin edesauttavan muita tavoitteita enemmän, mitä kyseiseen tavoitteeseen voidaan vaikuttaa muilla tavoitteilla.

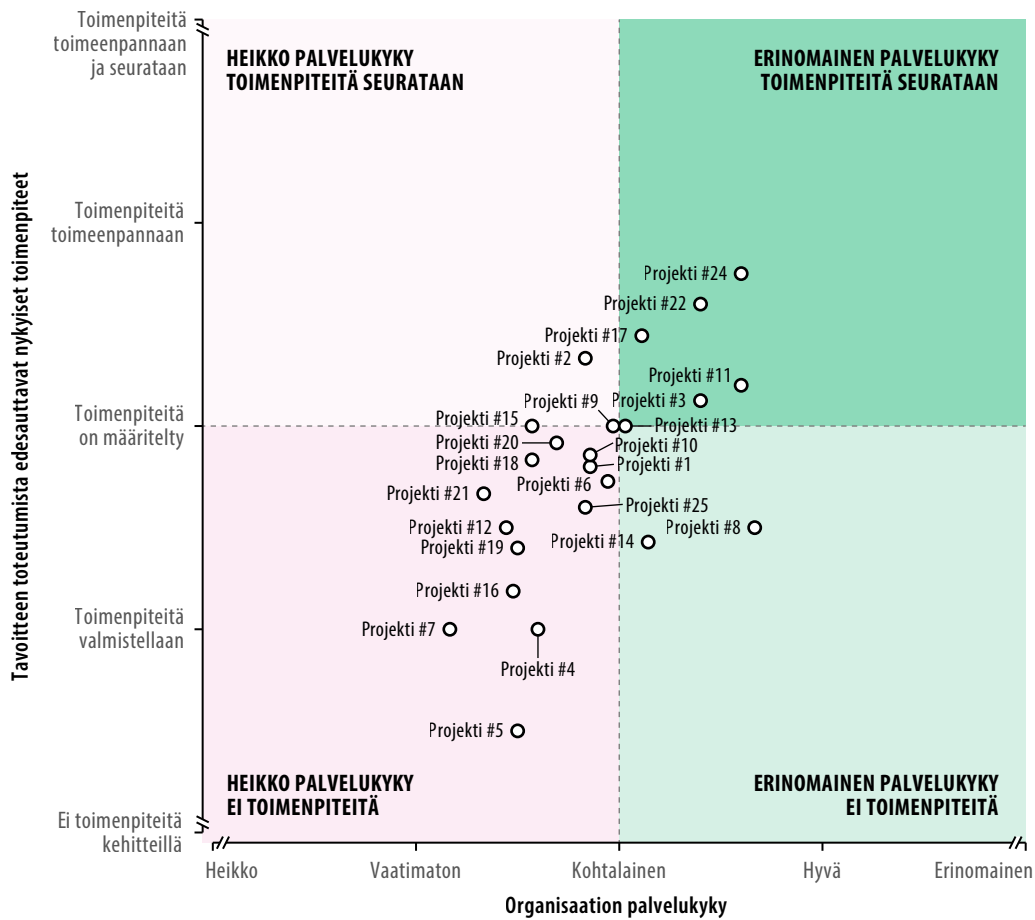
6 Eri väestöryhmät kattavat sähköiset palvelut ovat käytössä vuoteen 2022 mennessä

Toimintaohjelmassa erityistä huomiota kiinnitetään pelastuslaitosten sähköisten palvelujen yhtenäistämiseen. Yhtenä vaikuttavuustavoitteena onkin saada eri väestöryhmät kattavat pelastuslaitosten sähköiset palvelut käyttöön vuoteen 2022 mennessä. Digitaalisia palveluita kehitettäessä on syytä ottaa huomioon, ettei kaikilla ole mahdollisuutta käyttää digitaalisia palveluita. Myös aitoa ihmisten kohtaamista on syytä varmistaa.

Sähköisiä palveluita koskeva vaikuttavuustavoite priorisoitiin työpajoissa valtakunnallisesti keskimäärin kaikkein alhaisimmaksi. Tärkeimmäksi työstettäväksi kohteeksi tavoite arvioitiin kaksi kertaa. Vaikuttavuustavoitteen luonteen vuoksi työpajassa päätettiin kuitenkin yhdessä, ettei sähköisten palveluiden kehittämistä ole välttämättä tarkoituksenmukaista suunnitella yksittäisten organisaatioiden toimesta osittain siksi, että tavoitteen suhteen tapahtuu tällä hetkellä merkittävää kehitystä nimenomaan valtakunnallisella tasolla.

Ideoita eri väestöryhmät kattavien sähköisten palveluiden käyttöönottoon ei pohdittu tai kerätty. Sen sijaan sähköisten palveluiden ja esimerkiksi sosiaalisen median koko potentiaalin hyödyntämisestä keskusteltiin ja ideointiin usean muun tavoitteen yhteydessä. Työpajoissa koettiin tärkeänä, että eri väestöryhmät tavoitetaan ja tiedostettiin samalla, että eri ryhmät tavoitetaan eri tavoin.

Kuva 16. Nelikentän muodossa esitettynä valtakunnallinen yhteenveto pelastustoimen eri organisaatioiden valmiuksista edistää sitä, että eri väestöryhmät kattavat sähköiset palvelut ovat ensi vuonna käytössä. Jokainen projekti kuviossa edustaa yhtä pelastustoimen organisaatiota.

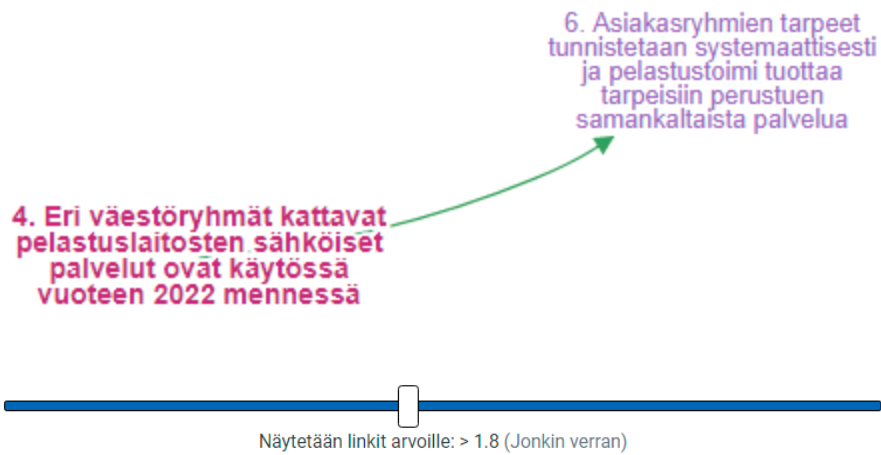

6.1 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa

Sähköisiin palveluihin liittyvä vaikuttavuustavoite poikkesi luonteeltaan muista. Siihen ei pystytä vaikuttamaan muilla vaikuttavuustavoitteilla, eli kyseisestä tavoitteesta koetaan selvästi olevan enemmänkin välillistä hyötyä. Merkille pantavaa on, ettei sähköisten palveluiden potentiaalia tunnistettu kovin vahvoina vaikutuksina eri vaikuttavuustavoitteisiin. Eri väestöryhmät kattavien sähköisten palveluiden käyttöönottoa ei kuitenkaan nähty erityisen merkityksellisenä myöskään muiden tavoitteiden toteutumisen kannalta. Eniten, eli jonkin verran, sähköisten palveluiden nähtiin voivan tukea asiakasryhmien tarpeiden systemaattista tunnistamista. Vähän vaikutusta kattavien sähköisten palveluiden

käyttöön otolla nähtiin olevan myös ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistamiseen sekä yhteistyön lisääntymiseen.

Kuva 17. Neljännen vaikuttavuustavoitteen vaikutussuhteet verkostoanalyysinä esitettynä.

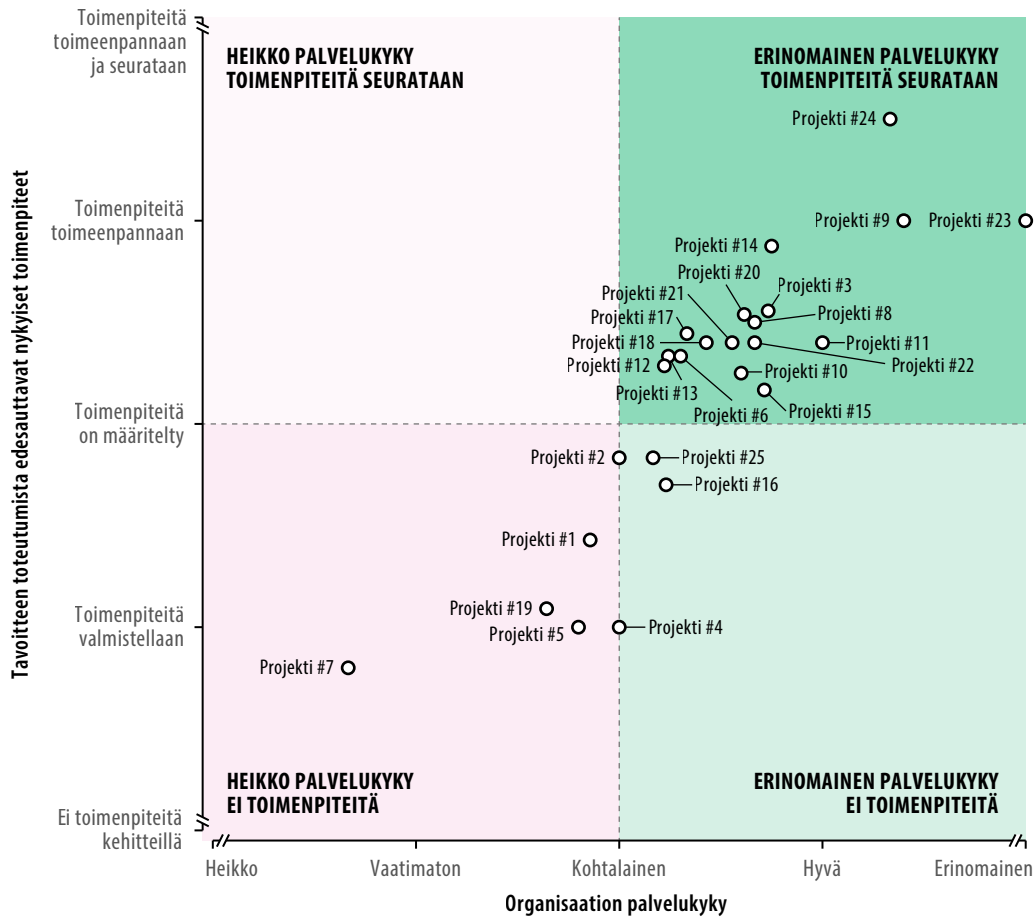

7 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi lisääntyä

Toimintaohjelman tavoitteiden toteuttaminen edellyttää laaja-alaista yhteistä työtä. Yhtenä vaikuttavuustavoitteena onkin yhteistyön lisääntyminen onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Toimintaohjelman tarkempina tavoitteina ovat 1) yhteistyön lisääminen etsivän työn toimijoiden kanssa, 2) turvallisuuden aktiivinen edistäminen koteihin tuottavilta tahoilta, 3) järjestöjen tavoitteellinen hyödyntäminen onnettomuuksien ehkäisyssä sekä 4) teollisuuden ja elinkeinoelämän strategisen kumppanuusmallin luominen.

Yhteistyöhön liittyvä vaikuttavuustavoite priorisoitiin valtakunnallisesti kaikkein korkeimmalle eli se koettiin yleisesti tärkeimmäksi työpajoissa käsiteltäväksi vaikuttavuustavoitteeksi. Ideoita yhteistyön lisäämiseksi syntyi hyvin runsaasti. Pelastustoimen yhteistyöhön liittyvän aktiivisuuden lisäämisen kannalta on tärkeää, että osallistujat kokivat yhteistyön keskeiseksi panostus- ja kehityskohteeksi. Ideat pitää vielä siirtää käytännön tasolle. Työpajoissa nostettiin esiin merkittäviä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa jo jollain tasolla yhteistyötä mahdollisesti tehdään, mutta joiden kanssa yhteistyötä on syytä vielä tietoisesti syventää. Uusia tärkeitä ryhmiä ehdotettiin, joiden kanssa yhteisen työn mahdollisuuksia kannattaa avoimesti kartoittaa ja toteuttaa.

Kuva 18. Nelikentän muodossa esitettynä valtakunnallinen yhteenveto pelastustoimen eri organisaatioiden valmiuksista tehdä yhteistyötä. Jokainen projekti kuviossa edustaa yhtä pelastustoimen organisaatiota.

7.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet

Työpajojen keskusteluissa **viestintä** nousi esiin yhtenä yhteistyön peruspilarina. Viestintä on monelta kannalta linkittynyt yhteistyön kanssa. Onnistumisen maksimoimiseksi ennen viestintää on kartoitettava, kenelle ja millaista viestintää tehdään. Mitä organisaatio haluaa viestiä ja saavuttaa viestinnällään? Viestintä on oleellisessa asemassa tavoitettaessa mahdollisia erilaisia yhteistyökumppaneita. Viestinnällä voidaan esimerkiksi välittää viestiä siitä, mitä pelastustoimi tai tarkemmin oma organisaatio tekee. Näin organisaation voidaan helpommin olla yhteydessä yhteistyöpyynnöillä. Viestintään on kiinnitettävä huomiota yhdessä yhteistyötahojen kanssa, jotta voidaan luoda yhtenäistä kuvaa hämmentämättä ihmisiä ristiriitaisuuksilla. Yhteiset viestit tulee muodostaa yhdessä keskustellen. Toimiva viestintä ja tiedonkulku organisaation sisällä mahdollistaa yhteisen ymmärryksen

vastuualueista, toimintatavoista ja niiden syistä. Tämän ymmärryksen myötä sisäinen yhteistyö on sujuvampaa.

Hyvin keskeisenä yhteistyötahona koettiin **koteihin palveluita tuottavat tahot**, joiden turvallisuusosaamista tulee kehittää entisestään. Tällaisia niin sanotusti luonnollisia reittejä on hyödynnettävä nykyistään enemmän halutun viestin ja turvallisuusosaamisen levittämässä. Olennaisia toimijoita ovat esimerkiksi kodinhoitajat, isännöitsijät sekä ensihoidon henkilöstö. Tämän kaltaisten hieman perinteisempien tahojen ohella yhteistyötä voisi kehittää esimerkiksi alueen taksiyrittäjien kanssa, joille voisi järjestää koulutusta moniviranomaisyhteistyönä. Tällaisia keinoja hyödyntäen lisättäisiin tärkeiden toimijoiden taitoa tunnistaa mahdollisia riskejä sekä kehitettäisiin heidän kykyään toimia oikein tarpeen tullen. Ylipäätään tärkeää on tavoittaa ne toimijat, jotka tavoittavat päivittäin ihmisiä, joita pelastustoimi ei yksin kykene tavoittamaan. Tulokulma tällaiseen yhteistyöhön tulisi asettaa niin, ettei sitä koeta ylimääräisenä rasitteena vaan pikemminkin luonnollisena osana jokapäiväistä työskentelyä.

Työpajoissa painotettiin tarvetta **tulla ihmisten luo ja kohdata heidät aidosti**. Tähän tarvitaan asiakas- ja ihmislähtöistä toimintakulttuuria sekä pyrkimystä pois jähmeästä viranomaisroolista. Vuorovaikutuksen ja yhteistyön onnistumiseksi on mahdollistettava ihmisten tutustuminen alaan. Pelastustoimen jalkautuminen ihmisten pariin ja siten tutustuminen, kysymyksiin vastaaminen sekä ihmisten toiveiden kuuleminen koettiin työpajoissa tärkeänä. Olemalla paremmin saatavilla voidaan lisätä ihmisten kiinnostusta alaan ja madalletaan kynnystä ottaa yhteyttä. Vuorovaikutukseen ihmisten kanssa voidaan päästä erilaisten yhdistysten ja esimerkiksi VPK:n kautta. Ylipäätään läsnäoloa ja saavutettavuutta paikallisesti pidettiin tärkeänä.

Yhteistyön korostettiin mahdollistuvan huomattavasti helpommin, kun **yhteistyölle on olemassa selvät linjat ja vuorovaikutuksessa voidaan olla matalalla kynnyksellä**. Selkeyttä edistää määrittely siitä, mitä yhteistyötä tarvitaan ja kenen kanssa. Tieto siitä, mihin tahoihin kannattaa olla yhteydessä tiettyjen asioiden kanssa sekä sujuvien yhteydenpitovälineiden kehittäminen edistää yhteistyön toteutumista. Selkeitä yhteistyön pelisääntöjä kaivataan pelastustoimen sisällä, jotta voidaan hyödyntää muilla alueilla laadittuja hyväksi todettuja malleja ja toimintatapoja. Myös laitosten sisällä yhteistyö ja kaikkien sitoutuneisuus onnettomuuksien ehkäisyyn koetaan tärkeänä. Etenkin pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisyn välinen yhteistyö nähdään usein kokonaisuutena, joka vaatii vahvistamista: kuinka saataisiin näiden välinen synergia mahdollisimman kattavasti hyödynnettyä?

Yhteistyöhön ja sen tapoihin ja hyödyllisyyteen tulisi tutustuttaa jo opintojen aikana esimerkiksi Pelastusopistossa. Tätä voisi tukea eri tahojen vierailut ja tiedon lisääminen eri vastuualueista, jotta on jo alustavasti tietoa, mihin tahoihin kannattaa missäkin asiassa olla

yhteyksissä. Verkostoitumiselle ja yhteistyön rakentamiselle kannattaa varata resursseja, sillä naamojen tullessa tutuksi voi tarvittaessa olla matalammalla kynnyksellä yhteydessä tärkeissä asioissa. Tätä voisi edistää esimerkiksi yhteiset tilaisuudet, tapahtumat ja koulutukset. Hyvänä nähtiin yhteisen oppimisen hengessä järjestettävien epävirallisten tapaamisten järjestäminen.

Työpajojen keskusteluissa **johdon rooli** korostui yhteistyön mahdollistajana tai edistäjänä. Johdolta toivotaan tarpeeksi tarkkoja linjauksia ja toimeksiantoja yhteistyötehtävistä. Johdolla on vaikutusta työilmapiiriin, joka voi olla yhteistyöhön kannustavaa tai enemmän yksilösuoritusta ja osastojen rajoja korostavaa. Yhteistyötahoja kartoitettaessa kaikkien, myös johdon, olisi hyvä pitää silmät auki järjestettävien tapahtumien ja muiden yhteistyötilaisuuksien suhteen. Onnettomuuksien ehkäisyssä yhtenä keinona vaikuttavan yhteistyön toteuttamiseksi, molemminpuolisen ymmärryksen vahvistamiseksi ja turvallisuuden integroimiseksi alan toimintaan ehdotettiin yhteydenottoa suoraan organisaation johtoon.

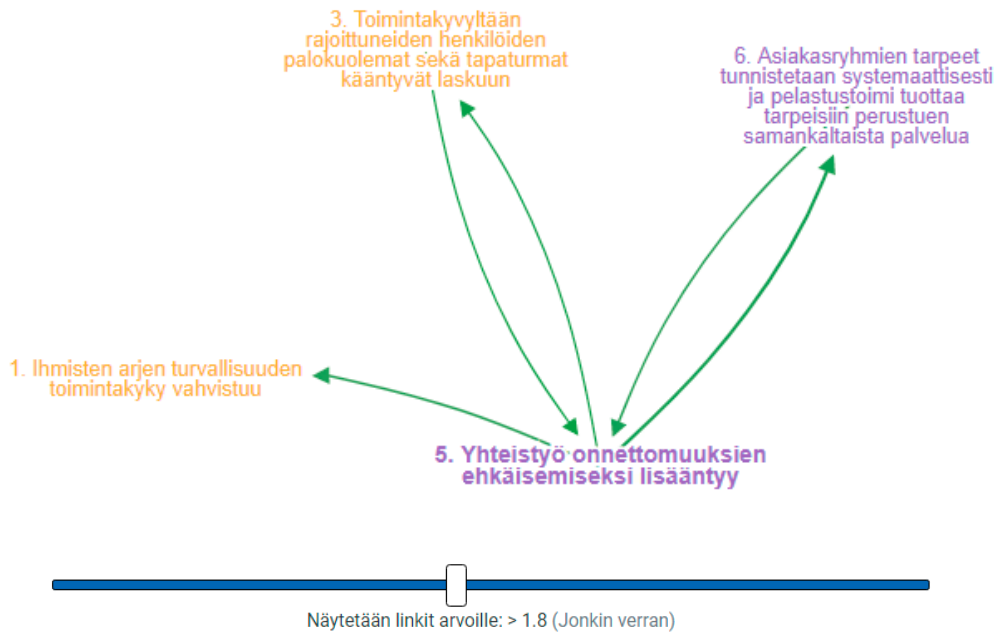
Katso kaikki yhteistyöhön liittyvät ideat [tästä](#).

7.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa

Eniten yhteistyöllä nähtiin – varsin odotetusti, voitavan vaikuttaa siihen, että asiakasryhmien tarpeet tunnustetaan systemaattisesti ja pelastustoimi tuottaa tarpeisiin perustuen samankaltaista palvelua. Yhteistyöllä uskottiin olevan jonkin verran vaikutusta ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistumiseen sekä toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemien ja tapaturmien vähentymiseen. Yhteistyön vaikutus lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvuun nähtiin vähäisenä. Olisi ollut toivottavaa, että yhteistyö olisi nähty keskeisempänä tukena tai keinona vaikuttavuustavoitteisiin pääsemiseksi. Potentiaalia on, mutta sen tunnistaminen on puutteellista.

Yhteistyöllä nähtiin olevan enemmän muita vaikuttavuustavoitteita mahdollistava vaikutus, mutta parin tavoitteen nähtiin tukevan yhteistyön tekemistä. Asiakasryhmien tarpeiden tunnistamiseen sekä toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuuteen liittyvien vaikuttavuustavoitteiden suhde yhteistyöhön nähtiin vastavuoroisena. Kyseisten tavoitteiden ajateltiin vaikuttavan siihen, että yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi lisääntyy. Tämä osaltaan vahvistaa ihmiskeskeistä ajattelua, jossa pyritään tunnistamaan turvallisuuteen liittyvissä valmiuksissa piileviä tarpeita. Tässäkin mielessä on vielä tunnistamatonta potentiaalia.

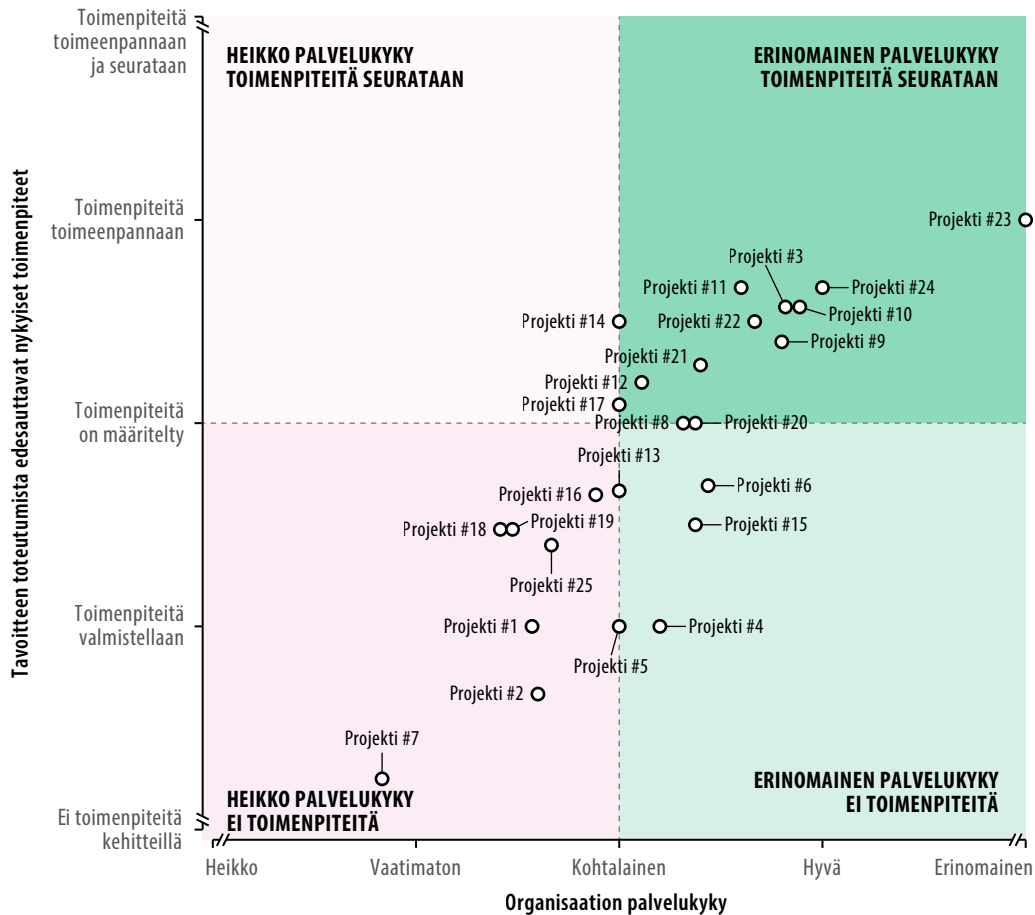
Kuva 19. Viidennen vaikuttavuustavoitteen vaikutussuhteet verkostanalyysinä esitettynä. Mitä paksumpi nuoli on, sitä vahvemman vaikutussuhteesta on kyse.

8 Asiakasryhmien tarpeet tunnistetaan systemaattisesti ja pelastustoimi tuottaa tarpeisiin perustuen samankaltaista palvelua

Yhteisten työn mahdollistumiseen liittyy osaltaan asiakasryhmien tarpeiden tunnistaminen systemaattisesti sekä pelastustoimen tarpeisiin perustuvan samankaltaisen palvelun tuottaminen. Tämän vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi 1) pelastuslaitosten tulisi tuottaa onnettomuuksien ehkäisyn palvelut samoilla kriteereillä ja 2) ikäihmisten ja maahanmuuttajien turvallisuuden tilannetietoa tulisi hyödyntää systemaattisesti kansallisella ja paikallisella tasolla. Tavoitteena on tuottaa samanlaisissa olosuhteissa samanlainen palvelu yksilölliset tarpeet tunnistaen. Toiminnan keskiössä on palvelulähtöisyys, positiivisuus ja ratkaisukeskeisyys.

Kuva 20. Nelikentän muodossa esitettynä valtakunnallinen yhteenveto pelastustoimen eri organisaatioiden valmiuksista edistää sitä, että asiakasryhmien tarpeet tunnistetaan systemaattisesti ja pelastustoimi tuottaa tarpeisiin perustuen samankaltaista palvelua. Jokainen projekti kuviossa edustaa yhtä pelastustoimen organisaatiota.

8.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet

Työpajoissa keskusteltiin siitä, että asiakasryhmien tarpeiden tunnistaminen vaatii monenlaista työtä, joka lähtee erityisesti **tarpeiden kartoittamisesta suoraan asiakkailta**. Yleinen esitetty toimenpide-ehdotus oli tarkoituksenmukaisten asiakaskyselyiden suunnittelu ja toteutus. Tavoitteena olisi hyvä olla vakioidun mallin luominen tarpeiden ja kohderyhmien ajantasaisen tilannekuvan ylläpitämiseksi. Kyselyn toteuttamisen voisi aloittaa kysymällä avainhenkilöiden tarpeista, joiden perusteella luotaisiin kyselyyn valmis lista vastaamista helpottamaan. Jotta ihmisten käsityksiä heidän tarpeistaan saataisiin

mahdollisimman kattavasti tietoon, voitaisiin hyödyntää eri sosiaalisen median kanavia sekä jalkautua ihmisten joukkoon.

Toimintaa tulee kohdentaa paitsi asiakkailta kartoitettujen tarpeiden mukaan, myös **riskiperusteisesti**. Työpajoissa korostui tarve kohdentaa valvontaa ja läsnäoloa riskiryhmiin ja erityisalueiden ihmisten turvallisuuteen. Mennään sinne, missä tapahtuu ja opitaan onnettomuuksista. Asiakas- ja riskiryhmät voidaan tunnistaa varmistamalla tarvittavien tietojen tilastoiminen tapahtuneista onnettomuuksista ja tarkastelemalla, millä ryhmillä on suurimmat turvallisuusriskit. Näiden ryhmien riskien moninaisuus on otettava huomioon. Asiakasryhmien ajankohtaisten riskien ja tarpeiden hahmottaminen koettiin työpajoissa tärkeäksi, ja yhtenä keinona siihen nähtiin toimintaympäristön systemaattinen analysointi. Ajankohtaisiin aiheisiin ja erikoistilanteisiin pitää pystyä reagoimaan tilanteen vaatimalla tavalla, sekä tuottamaan palvelua ja informaatiota siihen liittyen.

Työpajoissa keskusteltiin paljon **henkilöstön koulutuksen** merkityksestä **yhdenmukaisen toiminnan** sekä sitä kautta asiakasryhmien tarpeiden systemaattisen tunnistamisen kannalta. Asiakasryhmien tarpeiden tunnistamista tukevan yhtenäisen toiminnan savuttamiseksi tarvitaan yhdenmukaista osaamista. Valtakunnallisen yhtenäisyyden toteutumiseksi on varmistettava samansisältöiset koulutukset sekä asiasisällöltään yksityiskohtaiset materiaalit. Keskusteluiden perusteella organisaatioiden sisällä voisi olla tarvetta kartoittaa nykyisiä henkilöstöön ja sidosryhmiin kohdistuvia osaamistarpeita sekä kouluttaa sen mukaan. Edelliseen teemaan liittyen, osaamisen kehittämistä tulee keskittää yhtenäisesti havaittujen riskitekijöiden perusteella. Toiminnalle kaivataan vahvempaa yhteistä punaista lankaa eli yleispohjaa yksittäisten reagoitien lisäksi. Kun nämä keskeisimmät asiat tai tavoitteet kirkastetaan, niiden tueksi olisi hyvä tuoda esiin myös keinovalikoima.

Kuten monien muidenkin tavoitteiden osalta, asiakasryhmien tarpeiden tunnistamisessa uskotaan **yhteistyöllä** päästävän parempiin lopputuloksiin. Potentiaalisia yhteistyökumppaneita löytyy esimerkiksi kolmannelta sektorilta, viranomaisista sekä sosiaalipuolelta. Jo olemassaolevaa yhteistyötä tulee syventää ja kehittää, ja esimerkiksi yhteisten koulutusten järjestäminen nähtiin työpajoissa hyvänä yhteistyöväylänä. Siten asiakasryhmien tarpeita ja riskiryhmiä voivat paremmin tunnistaa pelastustoimen ohella keskeiset toimijat päivittäisessä työssään, sekä ilmoittaa siitä asianmukaisesti eteenpäin. Pelastustoimen tulee osoittaa aktiivisuutta sidosryhmien suuntaan ja laatia selkeät raamit yhteistyölle systemaattisen toiminnan varmistamiseksi.

Asiakasryhmien tarpeiden tunnistamiseen liittyvästä ideoinnista ja keskustelusta oli erityisen selkeästi huomattavissa tarve **yhdistellä erilaisia keinoja** vaikuttavan tavoitteen toteuttamiseksi. Tästä yhtenä konkreettisenä esimerkkinä toimii idea verkostomaisen mallin luomisesta yhden riskitekijän eli vaikkapa syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tämän idean toteuttamiseksi ehdotettiin mukaan muun muassa päihdetyötä, etsivää nuorisotyötä,

velkaneuvontaa ja järjestösektoria, joiden osaamisen avulla saadaan yhteys syrjäytyneisiin. Yhdessä voidaan pohtia, millä toimenpiteillä heidän elämässään piileviä riskejä voitaisiin hallita. Mitä osaamista sen edistämiseksi tarvitaan? Syrjäytymisen ilmiö elää jatkuvasti, ”joten tuntosarvien on oltava jatkuvasti ylhäällä”. Kaikkea toiminnasta ja tarkastelusta syntyvää tietoa on hyvä jakaa eteenpäin esimerkiksi muille pelastuslaitoksille, jotta hyvät käytännöt ja oleelliset tiedot saadaan laajemmin käyttöön.

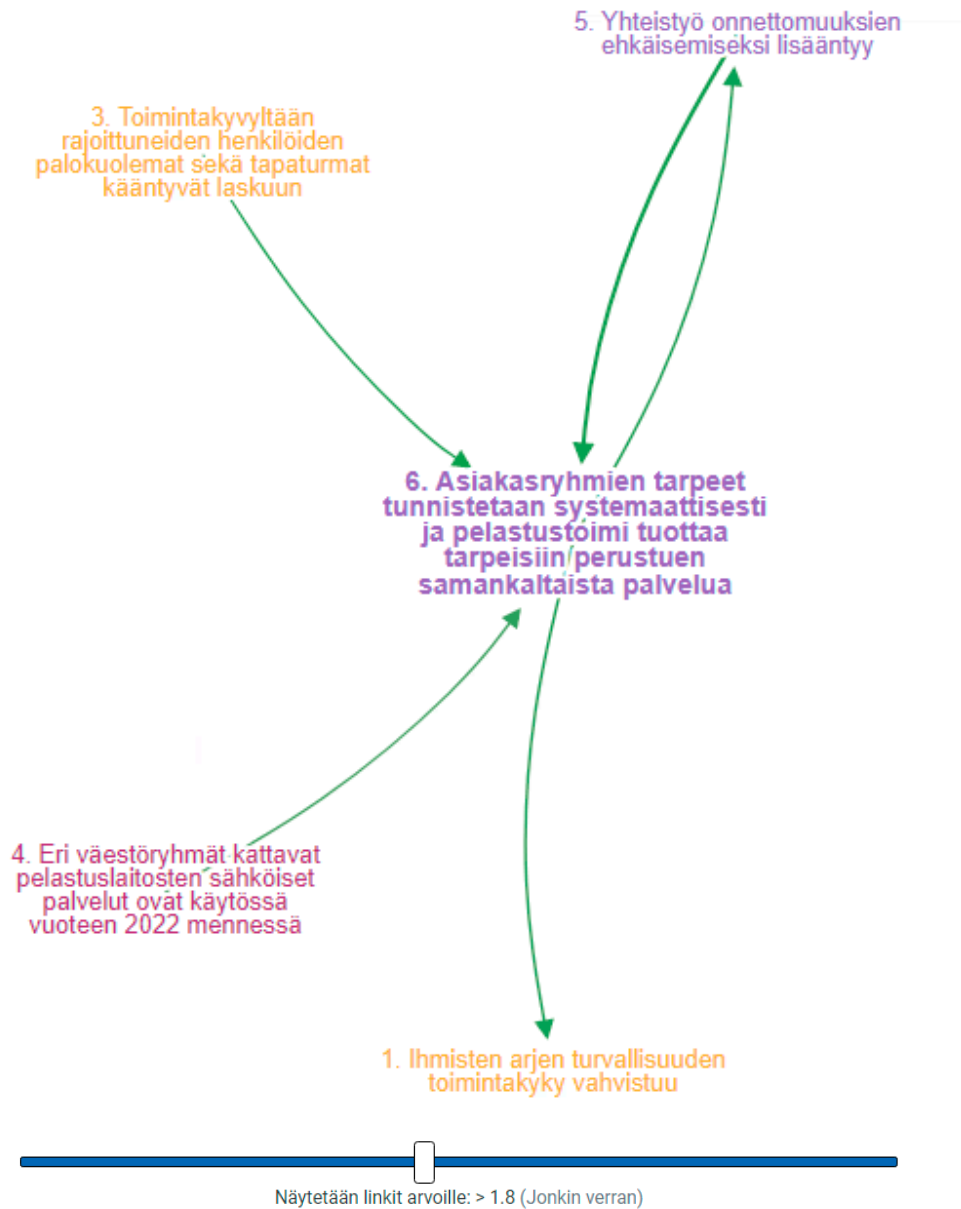
Katso kaikki asiakasryhmien tarpeiden tunnistamiseen liittyvät ideat [tästä](#).

8.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa

Asiakasryhmien tarpeiden systemaattisen tunnistamisen ja tarpeisiin perustuvan samankaltaisen palvelun tuottamisella on riippuvuussuhdekyselyn vastausten mukaan muita tavoitteita tukeva merkitys. Muiden tavoitteiden ajatellaan tukevan sen toteutumista. Asiakasryhmien tarpeiden tunnistamiseen liittyvän vaikuttavuustavoitteen toteutumisen nähdään vaikuttavan jonkin verran ihmisten arjen turvallisuuden toimintakykyyn sekä onnettomuuksien ehkäisemiseksi tehtävään yhteistyöhön. Vastaajat kokivat, että asiakasryhmien tarpeiden tunnistaminen voi vähän edesauttaa tavoitetta kasvattaa lasten ja nuorten turvallisuuspääomaa.

Puolestaan yhteistyöhön, toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuuteen sekä sähköisiin palveluihin liittyvät vaikuttavuustavoitteet tukevat asiakasryhmien tarpeiden tunnistamista ja yhdenmukaisen palvelun tuottamista. Vaikutussuhde yhteistyön kanssa nähtiin molemminsuuntaisena. Ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistumisen nähtiin hieman vaikuttavan asiakasryhmien tarpeiden tunnistamiseen.

Kuva 21. Kuudennen vaikuttavuustavoitteen vaikutussuhteet verkostoanalyysinä esitettynä. Mitä paksumpi nuoli on, sitä vahvemman vaikutussuhteesta on kyse.

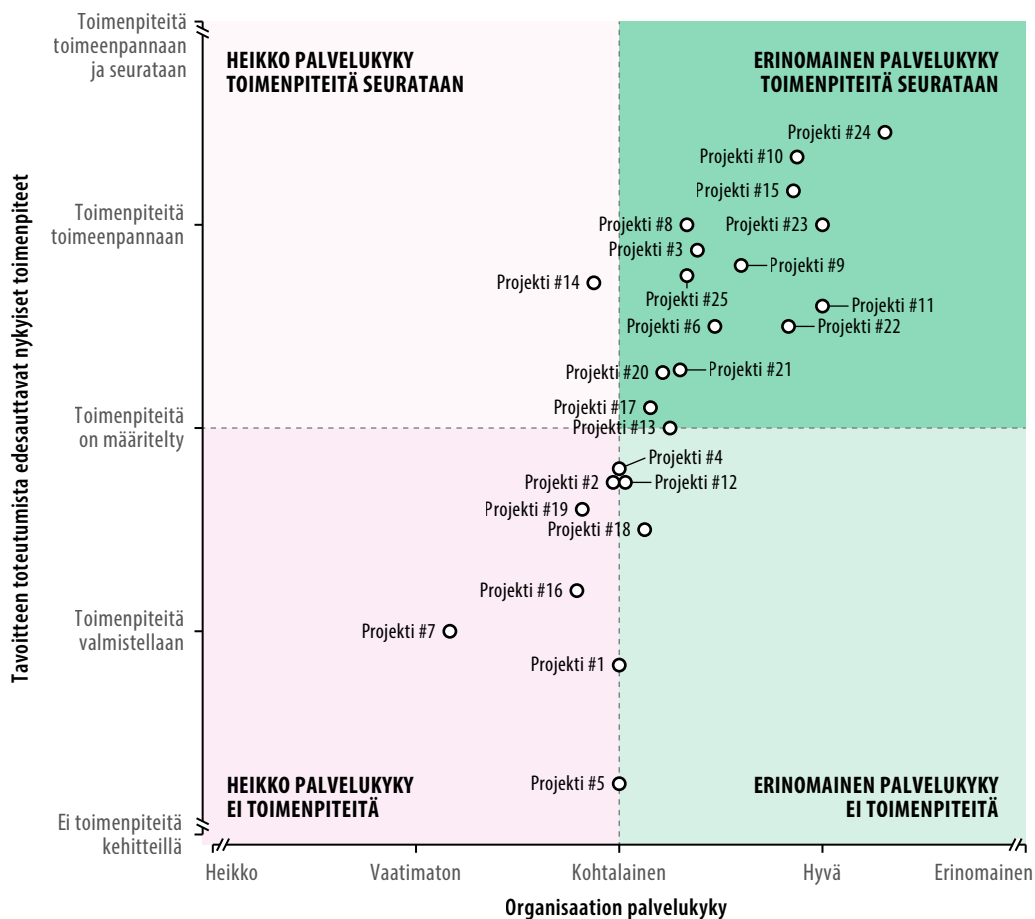

9 Ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta sekä muiden turvallisuudesta

Tämä vaikuttavuustavoite kohdentuu asenteisiin ja jaettuihin käsityksiin. Tavoite kattaa ihmisten lisäksi pyrkimyksen yhteisöjen ja yritysten omaehtoisen turvallisuuden edistämisen tukemisen. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää kohderyhmien turvallisuusosaamisen tarpeiden ja motivaatioiden parempaa ymmärtämistä. Omakohtaisen vastuun tähdentämistä voidaan toteuttaa kaikissa onnettomuuksien ehkäisyn työmuodoissa.

Työpajoissa ihmisten vastuun ottamiseen ja turvallisuudesta huolehtimiseen liittyvä vaikuttavuustavoite priorisoitiin valtakunnallisesti toiseksi tärkeimmäksi tavoitteeksi heti yhteistyön jälkeen. On ymmärrettävää, että tämä tavoite nähtiin erityisen tärkeänä. Ihmisten oma huolellisuus ja vastuullisuus on yksi perustavanlaatuisimmista keinoista parantaa turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Pelastustoimella on mahdollisuus tukea ihmisiä tähän tavoitteeseen pääsemisessä esimerkiksi lisäämällä kiinnostusta, jakamalla tietoa ja lisäämällä ymmärrystä sekä kasvattamalla osaamista toimia uhkaavassa tilanteessa.

Kuva 22. Nelikentän muodossa esitettynä valtakunnallinen yhteenveto pelastustoimen eri organisaatioiden valmiuksista edistää sitä, että ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta sekä muiden turvallisuudesta. Jokainen projekti kuviossa edustaa yhtä pelastustoimen organisaatiota.

9.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet

Yleisesti työpajoissa korostettiin perustavanlaatuista tarvetta **tavoittaa ihmiset**, jotta heitä saadaan aktivoitua ottamaan vastuuta omasta sekä muiden turvallisuudesta. Tämän onnistumiseksi ei voida puhua vain ”ihmisistä”, vaan tavoiteltavat kohderyhmät on tunnistettava tarkemmin. Kun kohderyhmät ominaisine tarpeineen on tunnistettu, yhtenä keskeisenä ihmisten tavoittamisen välineenä toimii **viestintä**. Viestinnän kehittämisestä ideoitiinkin paljon. Viestinnässä voisi esimerkiksi nykyistä vahvemmin hyödyntää positiivisia teemoja, kuten onnistunut alkusammutus tai palovaroittimen pelastamat henget. Tällaisia konkreettisia ihmisten arkea lähellä olevia tilanteita ja nimenomaa tavallisten ihmisten toteuttamia turvallisuustekoja voisi korostaa viestinnässä enemmän. Sosiaalisen median

täysimääräinen hyödyntäminen nähtiin oleellisena väylänä ihmisten tavoittamisessa ja sitä kautta ihmisten vastuun ottamisen lisääntymisessä. Turvallisuusasioita saataisiin mahdollisesti tuotua lähemmäs ihmisiä ja heidän arkeaan esimerkiksi laatimalla sosiaaliseen mediaan konkreettista turvallisuusviestintää my day -sisällön muodossa tai valjastamalla suosituttuja vaikuttajia ottamaan sisältöönsä mukaan käytännönläheistä turvallisuusviestintää.

Sähköisen viestinnän ohella **jalkautuminen ihmisten pariin** koettiin tärkeänä keinona aidosti tavoittaa ihminen. Läsnäolo siellä, missä ihmiset oikeasti ovat, nähtiin yhtenä mahdollisuutena tavoittaa sellaisia ihmisiä, joita turvallisuusviestinnällä ei normaalisti välttämättä tavoiteta. Esimerkkinä tällaisista ihmisryhmistä toimii syrjäseutujen ikäihmiset, joita ei sosiaalisen median kautta tavoiteta. Kasvotusten käydyn vuorovaikutuksen myötä voi olla helpompi motivoida niitä, joita turvallisuusasiat eivät erityisemmin kiinnosta. Mahdollisimman tehokkaat ja monipuoliset reitit erilaisissa tilanteissa olevien ihmisten kohtaamiseksi tulee pohtia ja kehittää yhdessä. Aidoissa kohtaamisissa pelastustoimella on erinomainen mahdollisuus näyttäytyä helpostilähestyttävänä asiantuntijatahona. Kohtaamalla ihmiset ihmisinä turvallisuusasioita voidaan tuoda lähemmäs ihmisten arkea, ja kohtaamisen ohella voidaan herätellä ihmisiä jokaisen omasta vastuusta.

Jotta ihmiset osaavat ja haluavat ottaa vastuuta omasta sekä muiden turvallisuudesta, tarvitaan vastuulliseksi kansalaiseksi kehittävää kasvatusta. Pelastustoimi voi osaltaan tukea lasten ja nuorten turvallisuuskasvatusta **asennekasvatuksen** osalta. Mahdollisimman nuorena iskostettu ajatus huolenpidosta ja lähimmäisavun merkityksestä antaa hyvät lähtökohdat muun turvallisuuskasvatuksen omaksumiselle. Kun mielessä on ollut kypsymässä ajatus muiden auttamisesta, mahdolliset tarvittavat toimet, kuten sammutuspeitteen käyttäminen tai tajuttoman ihmisen auttaminen voivat vaikuttaa kiinnostavammilta asioilta oppia. Osoittautui merkitykselliseksi, että ihmisten ajattelutapaa kehitetään jo lapsesta asti kyseessä olevaa vaikuttavuustavoitetta tukevaksi. Tätä edesauttaa keskeisten toimien, kuten hätänumeron muistamisen ja siihen soittamisen opettaminen mahdollisimman nuorena.

Työpajoissa esitettiin, että keskeisenä motivoinnin keinona on **tiedon jakaminen vastuusta ja seurauksista**. Tätä näkökulmaa toivottiin hyödynnettäväksi entistä laajemmin sekä pelastustoimen viestinnässä ja aidoissa kohtaamisissa että kasvatuksenkin saralla. Eri ihmisiin tehoaa erilaiset vaikuttamisen keinot – jotkut haluavat tarkempia lakiin pohjautuvia perusteluja määräyksille, kun taas osa sisäistää vastuunsa paremmin käytännön esimerkkien kautta. Vastuuta tuleekin korostaa kohderyhmälle toimivalla tavalla. Ihmisiä voidaan herätellä ja vastuuttaa esimerkiksi kysymysten avulla, jotta asioista tulee henkilökohtaisempia. Kuinka juuri sinä selviäisit onnettomuudesta? Miten voisit joutua siihen? Kuinka sinä toimisit odottaessasi avun saapumista paikalle? Tällaisen oman ajattelun herättely ja tilanteiden pohtiminen voi edistää positiivista käyttäytymisen tai asenteen muutosta.

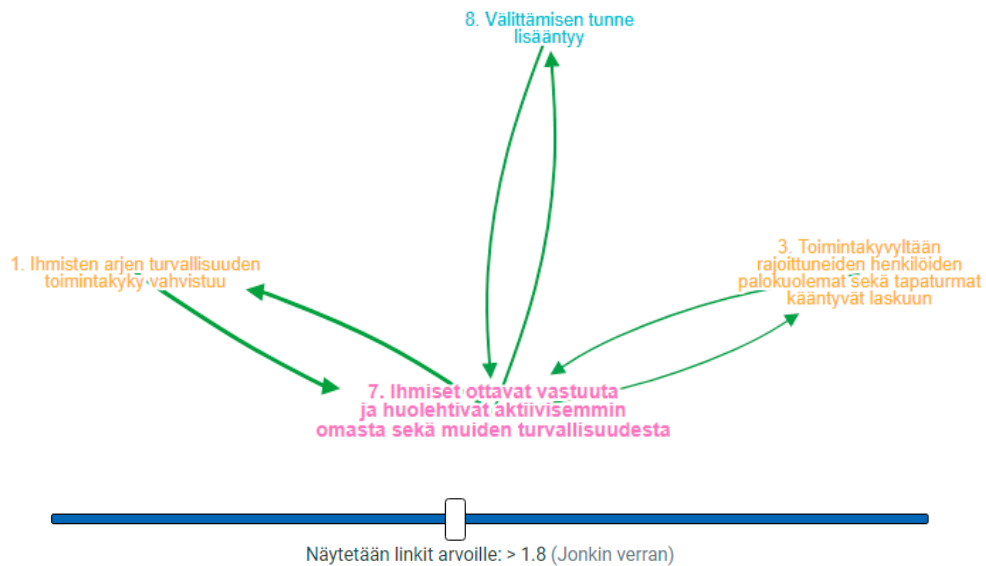
Katso kaikki ihmisten oman vastuun ottamiseen liittyvät ideat [tästä](#).

9.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa

Riippuvuussuhdekyselyn mukaan, kun ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta sekä muiden turvallisuudesta, ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyky vahvistuu. Vaikutus nähdään vastavuoroisena, sillä arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistuessa ihmiset ottavat enemmän vastuuta ja huolehtivat turvallisuudesta. Kuten aiemmin on todettu, näiden tavoitteiden välinen suhde nähtiin vahvana, eli niiden nähtiin vaikuttavan toisiinsa paljon.

Ihmisten vastuunottamiseen liittyvän vaikuttavuustavoitteen suhde muihin tavoitteisiin on samanlaatuinen. Käytännössä kaikki muutkin vaikutussuhteet eri tavoitteiden kanssa ovat vastavuoroisia samassa määrin. Edellä mainitun vahvan yhteyden lisäksi tällä vaikuttavuustavoitteella on jonkin verran vaikutusta välittämisen tunteeseen, toimintakyvyltään rajoittuneiden ihmisten turvallisuuteen sekä lasten ja nuorten turvallisuuspääomaan liittyviin vaikuttavuustavoitteisiin. Näiden tavoitteiden nähtiin edesauttavan sitä, että ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta ja muiden turvallisuudesta.

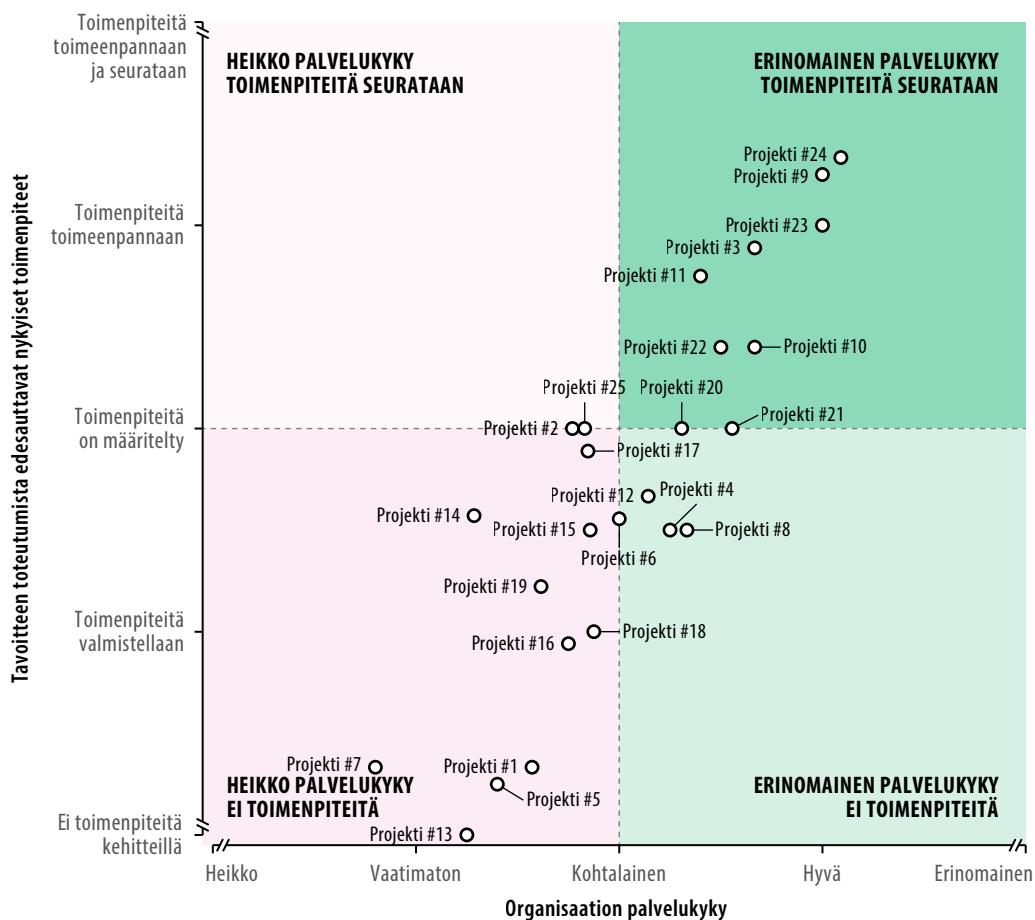
Kuva 23. Seitsemännen vaikuttavuustavoitteen vaikutussuhteet verkostanalyysinä esitettynä. Mitä paksumpi nuoli on, sitä vahvemman vaikutussuhteesta on kyse.

10 Välittämisen tunne lisääntyy ihmisten kuuluessa vahvemmin yhteisöihin

Toimintakulttuuriin kohdentuva tavoite keskittyy sekä yhteisöjen että palvelujen tuottajien toimintakulttuuriin vaikuttamiseen. Tavoitteessa korostuvat paikallisten toimijoiden rooli sekä pelastustoimen läsnäolo ja ihmisten osallisuus.

Kuva 24. Nelikentän muodossa esitettynä valtakunnallinen yhteenveto pelastustoimen eri organisaatioiden valmiuksista edistää välittämisen tunteen lisääntymistä. Jokainen projekti kuviossa edustaa yhtä pelastustoimen organisaatiota.

10.1 Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteet

Työpajojen keskusteluissa korostettiin pelastustoimen **läsnäolon** merkitystä välittämisen tunteen lisääjänä. Tällä tarkoitettiin esimerkiksi tarvetta fyysiselle asiakaspalvelupisteelle, läsnäoloa moninaisesti erilaisissa tilaisuuksissa sekä ymmärrystä valvonnasta vuorovaikutustilanteena, jossa aidosti kohdataan ihminen. Sosiaalisen median ja sähköisten palvelujen aikakausi uhkaa ajaa pelastustoimea ja sen henkilöstöä aina vain kauemmas ihmisestä, mikä osaltaan voi heikentää välittämisen tunnetta. Läsnäoloa sosiaalisessa mediassa voidaan toki hyödyntää mahdollisuuksien mukaan apuvälineenä, jolla voidaan joillekin kohderyhmille tehdä pelastustoimi tai tarkemmin oma organisaatio ja henkilöstö helpommin lähestyttäviksi. Oli läsnäolon keino fyysinen tai virtuaalinen, välittämisen tunteen lisäämistä edesauttaa toimiminen inhimillisesti omana persoonana jäykän viranomaisroolin sijaan. Ihmisen huomioiminen ja pienistäkin onnistumisista kehuminen sekä nopea reagointi ovat tärkeitä toimia, joilla lisätään välittämisen tunnetta.

Mukana olemista ja yhteisen tekemisen ajatusta vahvistaa **yhteistyö sidosryhmien kanssa**. Toimiva yhteistyö edellyttää mahdollisten vuorovaikutustahojen systemaattista kartoitusta sekä matalan kynnyksen yhteydenpitoa ja yhteyshenkilöiden määrittelyä. Yhteistyö on ollut yksi kantava teema läpi työpajojen keskustelujen, ja tämänkin vaikuttavuustavoitteen yhteydessä erilaisia kiinnostavia yhteistyötahoja ehdotettiin useita. Hyvänä huomiona esitettiin, että pelastustoimen koulutusmateriaalin tulisi olla helposti sidosryhmienkin hyödynnettävissä. Sidosryhmäyhteistyöhön voisi ottaa aiempaa enemmän näkökulmaksi vaikkapa kaupunginosan ominaispiirteet, josta ihmiset saisivat helpommin samaistumis pintaa. Myös oman organisaation eli esimerkiksi pelastuslaitoksen sisällä tarvitaan yhteisöllistä ilmapiiriä, jotta asioita edistetään aidosti yhdessä.

Omalta henkilöstöltä on löydyttävä paitsi yhteistyöhalua, myös kykyä ja **osaamista toimia erilaisten ihmisten ja yhteisöjen kanssa**. Tähän tulee jatkossa panostaa entistä vahvemmin koulutuksessa sekä rekrytoinneissa, joissa voisi kiinnittää enemmän huomiota asenteeseen sekä vuorovaikutustaitoihin. Rekrytoinneissa voidaan huomioida paremmin edustus eri kulttuureista, mikä edistäisi osaltaan ymmärrystä yhteisöjen tarpeista ja haasteista. Koulutuksissa olisi mahdollisesti syytä lisätä ymmärrystä yhteisöjen erilaisista tarpeista, mahdollisesta erilaisesta suhtautumisesta viranomaiseen sekä tavoista kohdata oikein erilaiset ihmiset. Tällaisilla panostuksilla pelastustoimessa voitaisiin kehittyä entistä paremmiksi kohtaamaan kaikki ihmisryhmät heille sopivalla tavalla ja siten osoittaa vahvempaa välittämistä.

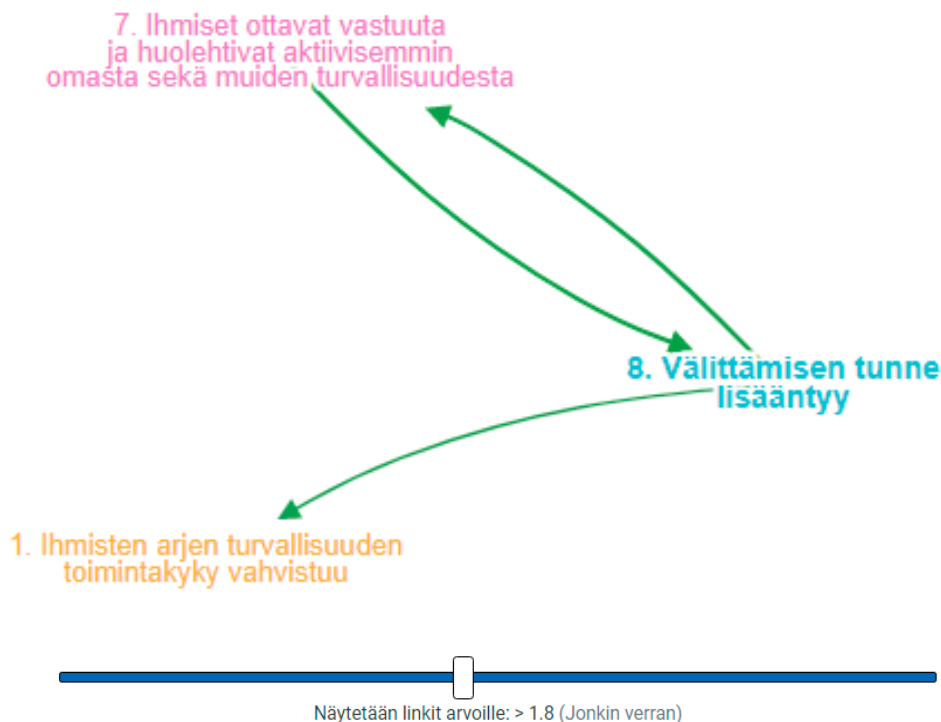
Katso kaikki välittämisen tunteeseen liittyvät ideat [tästä](#).

10.2 Vuorovaikutus muiden tavoitteiden kanssa

Vastausten perusteella välittämisen tunteen lisääntymiseen liittyvällä vaikuttavuustavoitteella voidaan edesauttaa muita vaikuttavuustavoitteita, ja melko samassa suhteessa muut tavoitteet tukevat tähän tavoitteeseen pääsemistä. Vaikutusten ajateltiin olevan varsin tasapainossa, mutta niiden ei nähty vaikuttavan toisiinsa kovinkaan paljon. Vahvin keskinäisriippuvuus tällä vaikuttavuustavoitteella on sen kanssa, että ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta sekä muiden turvallisuudesta. Näiden tavoitteiden nähtiin vaikuttavan toisiinsa jonkin verran.

Vastausten mukaan välittämisen tunteen lisääntyminen voi jonkin verran edesauttaa ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyvyn vahvistumista. Ihmisten toimintakyvyn vahvistumisen myötä välittämisen tunne voi lisääntyä, mutta tämä vaikutussuunta nähtiin selvästi vähäisempänä. Toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuuden lisääntymisen katsottiin hieman edesauttavan välittämisen tunteen lisääntymistä – ja toisinpäin. Myös lasten ja nuorten turvallisuuspääoman vastattiin vähän vaikuttavan välittämisen tunteeseen ja toisinpäin.

Kuva 25. Kahdeksannen vaikuttavuustavoitteen vaikutussuhteet verkostoaalyysinä esitettynä. Mitä paksumpi nuoli on, sitä vahvemmassa vaikutussuhteesta on kyse.

11 Johtopäätökset ja seuraavat askeleet

11.1 Mitä tästä prosessista opittiin?

Sisäministeriön pelastusosaston viranhaltijoiden fasilitoima onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman käytäntöön saattamisen prosessi oli tarpeellinen ja varsin toimivaksi koettu jatke toimintaohjelman julkaisulle. Ilman tällaisia käytännönläheisiä jatkotoimenpiteitä toimintaohjelma olisi helposti jäänyt kaukaisemmaksi ja tuntemattommaksi sen toteuttamisen kannalta keskeisille henkilöille. Saadun palautteen perusteella toimintaohjelma näyttäytyi prosessin alkuvaiheessa osallistujille melko etäisenä ja vaikuttavuustavoitteet olivat monelle vielä varsin tuntemattomia. Toteutettujen työpajojen ja kyselyiden myötä onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman ydinsisältö ja vaikuttavuustavoitteet tulivat prosessiin osallistuneelle pelastusalan henkilöstölle uudella tavalla tutuiksi.

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn tilanne suhteessa toimintaohjelmaan on yleisesti ottaen lupaava. Ainoastaan vaikuttavuustavoitteiden suuntaista toimintaa arvioivien mittareiden tilanne näyttäytyi yleisesti melko alhaisena. Yleisesti jokaisen tavoitteen osalta oma osaaminen nähtiin vähintään kohtalaisena. Organisaation palvelukyky oli keskimäärin vähintään kohtalainen, mutta oma osaaminen nähtiin yleisesti ottaen organisaation palvelukykyä parempana. Valtakunnallisesti yhteenvedettynä parhaat valmiudet pelastustoimessa on edistää vaikuttavuustavoitteista ihmisten arjen turvallisuuden toimintakykyä, lasten ja nuorten turvallisuuspääoman kasvua sekä toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuutta. Vaikuttavuustavoitteista ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyky osoittautui kaikkein keskeisimmäksi tavoitteeksi vuorovaikutuksen kannalta. Sen nähtiin vaikuttavan selvästi muihin tavoitteisiin, ja siihen pystytään vielä enemmän vaikuttamaan muilla vaikuttavuustavoitteilla.

Vaikuttavuustavoitteiden suhteen organisaatioiden tämänhetkisten kyvykkyyksien välillä oli havaittavissa **hyvin laajaa hajontaa**. Vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseksi pelastustoimen organisaatioiden on syytä tarkastella mahdollisuuksia kehittää nykyisiä käytänteitä vaikuttavuustavoitteita paremmin tukeviksi. Organisaatioilla on nyt hyvät valmiudet tällaiseen tarkasteluun ja kehittämiseen, sillä jokaisesta organisaatiosta löytyy henkilöstöä, jotka on tutustunut onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteisiin sekä ideoinut erinomaisia toimenpide-ehdotuksia tavoitteiden suhteen. Jokaisella organisaatiolla on nyt käytössään organisaatiokohtainen tilannekatsaus sekä kaikkien työpajojen kattavat toimenpideidealstat, jotka voivat toimia vaikuttavuusperusteisen kehittämisen kimmokkeena ja tukena.

Prosessin aikana esitettiin lukuisia erinomaisia ehdotuksia, kuinka oman organisaation toimintaa voisi kehittää toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteita tukevaksi. Vaikka ideat olivat pääosin räätälöity ja suunnattu oman organisaation nykytilanteeseen perustuen, monista ajatuksista on varmasti hyötyä koko pelastustoimessa. Prosessiin osallistuneiden henkilöiden näkemykset olivat monilta osin melko yhtenäisiä organisaatioiden sekä alueiden eroista huolimatta. Esimerkiksi yksi organisaatioiden sekä vaikuttavuustavoitteiden rajat ylittävä kantava ajatus oli pelastustoimen kehittäminen pois jäykkyydestä kohti helposti lähestyttävän, ohjaavan ja yhtenäisen toimijan roolia.

Johtopäätökset onnettomuuksien ehkäisyn nykytilasta

1. **Pelastustoimen henkilöstö nosti yhteistyön tärkeimmäksi kehitettäväksi vaikuttavuustavoitteeksi.** Muiden toimijoiden kanssa tehtävän työn lisäksi organisaatioiden sisäinen yhteistyö on avainasemassa vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisen kannalta. Onnettomuuksien ehkäisyn tekijöiden ja operatiivisen puolen yhteistyötä on tiivistettävä ja kaikki potentiaalinen synergia valjastettava käyttöön.
2. Pelastustoimen organisaatioiden välillä on huomattavia **eroja johtamiskulttuurissa sekä yleisessä ilmapiirissä.** Nämä heijastuvat usein ulospäin annettavan palvelun laatuun, yhteistyön lähtökohtiin sekä muihin vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisen edellytyksiin.
3. Pelastusalalla on **tarve toiminnan laadulliselle arvioinnille** sekä pitkän aikavälin vaikuttavuuden arvioinnille. Mittaristoa tulee laajasti kehittää numeerisesta seurannasta kohti laadullisempaa tarkastelua. Esimerkiksi tyytyväisyysmittausten keinot on otettava käyttöön.
4. Pelastusalan organisaatioiden henkilöstöllä on **avoin asenne ja paljon eteenpäin katsovia hyviä ajatuksia**, joita kannattaa hyödyntää onnettomuuksien ehkäisyn palveluita kehitettäessä ja vaikuttavuustavoitteiden käytäntöön saattamisessa. Organisaatioiden on luotava edellytykset ideoiden kuulemiselle, jalostamiselle, seurannalle ja toteuttamiselle. Kokeilukulttuuria vahvistamalla uudet ideat saadaan luontevammin käyttöön.

11.2 Mitä osallistujat toivovat tapahtuvan seuraavaksi?

Jotta toimintaohjelman käytäntöön ottamista voidaan jatkaa tehokkaasti työpajatyökentelyn jälkeenkin, sisäministeriön toimesta kartoitettiin osallistujien näkemyksiä

tarvittavista jatkotoimenpiteistä. Työpajojen jälkeen palautekyselyn yhteydessä osallistujilta kysyttiin, mitä ja kenen toimesta pitäisi tapahtua seuraavaksi, jotta vaikuttavuustavoitteet näkyisivät paremmin päivittäisessä onnettomuuksien ehkäisytyössä. Kysymys herätti vastaajissa paljon ajatuksia, ja hyviä konkreettisia jatkoaskelia sisältäviä vastauksia saatiin kiitettävä määrä.

Vastauksissa toistui toive, että **omalla pelastuslaitoksella jatkettaisiin työpajoissa tehtyä työtä** esimerkiksi käymällä kehitysehdotukset tarkasti läpi. Kehitystoimintaa voi jatkaa miettimällä, miten ideoita voisi hyödyntää pelastuslaitoksen toiminnassa vahvemmin ja laatimalla toimintaohjelma niiden käytäntöön saattamiseksi. Kun yhteiset suunnitelmat ovat selvät, asiat on tärkeää jalkauttaa kunnolla henkilöstölle erityisesti järjestämällä koulutuksia. Ylipäättään kaivattiin, että pelastuslaitoksella otettaisiin enemmän vastuuta onnettomuuksien ehkäisystä laajemmin.

”Työpajoissa nousseet kehitysehdotukset tulisi käydä tarkasti läpi ja miettiä miten niitä voisi hyödyntää pelastuslaitoksen omissa toiminnassa. Toimien pitäisi tulla oman pelastuslaitoksen sisältä.”

”Viime kädessä on erittäin tärkeää että asiat jalkautetaan henkilöstölle kunnolla eli kun yhteiset säännöt ovat selviä niin koulutusta tarvitaan eikä vain ohjeita luettavaksi.”

Asioiden eteenpäin viemiseksi vaadittiin ponnekkaasti johdon toimia. Vastauksissa peräänkuulutettiin organisaation johdon asennemuutosta, aiempaa vahvempaa sitoutumista sekä ymmärrystä onnettomuuksien ehkäisytyöstä. Pelastuslaitoksen riskienhallintapuolen esimiesten toivottiin käsittelevän työpajan tulokset, priorisoivan tavoitteet sekä nimeävän tavoitetta edesauttavat ja valvovat vastuuhenkilöt tai -ryhmät. Johdon arvoista lähtee myös ihmis- tai asiakaskeskeisyys oman organisaation työssä.

”Pelastuslaitoksen johdon tulee ymmärtää OE-työn merkitys ja siihen tarvittavien resurssien määrä. Vaikuttavuustavoitteita tulee tuoda henkilöstön näkyville niin toteutuneiden toimenpiteiden kuin suunniteltujen toimenpiteiden osalta.”

”Asia on mielestäni työnjohdollinen. Asiaa pitäisi alkaa jalkauttamaan uuteen tapaan hallitusti, niin että varsinaiset ruohonjuuritason työntekijät saavat koulutusta asiaan.”

”Asia kannattaisi nostaa uudelleen esille! Pelastuslaitosten riskienhallintapäälliköt ja johtavat palotarkastajat ovat mielestäni tärkeimmässä roolissa asian jalkautuksen suhteen. Selkeitä linjauksia ja ohjeistuksia kaivataan kentälle. Tällä hetkellä tuntuu, että aivan liiaksi seurataan vaan tilastoja tehdyistä suoritteista. Kiire ja resurssipula vaivaa riskienhallinnassa! Ehdottomasti pitäisi saada asiakas ja sen tarpeet paremmin keskiöön.”

Vaikka oman organisaation nähtiin pitkälti olevan tavoitteiden edistämisen keskiössä, vaikuttavuustavoitteiden toteuttamisen kannalta tärkeänä mainittiin myös **yhteistyö** sidosryhmien kanssa. Joissain vastauksissa toivottiin aktiivisen yhteisen työn aloittamista mahdollisimman pian, ja erityisesti yhteisten linjojen muodostaminen ja niiden noudattaminen koettiin tarpeellisena. Kentälle kaivataan **yhdenmukaiset, selkeät ja konkreettiset ohjeistukset**, joita oma organisaatio voi toteuttaa saatavilla olevan tiedon valossa parhaaksi näkemällään tavalla yhteistyössä ainakin muiden pelastuslaitosten kanssa.

”Aloittaa aktiivinen yhteistyö sidosryhmien ja yhteistyötahojen kanssa vuorovaikutuksen parantamiseksi. Tämän toteuttamiseen tulee osallistua koko organisaatio ylhäältä alas asti.”

”Yhteinen isompi tapaaminen halukkaille työpajoihin osallistuneille, jossa työpajojen tuloksia käytäisiin läpi. Tämän jälkeen seurantakerros, jossa uudelleen pohdittaisiin miten vaikuttavuustavoitteet ovat siirtyneet työhön tai jo näkyvät työssä.”

”Seuraavaksi pitäisi kartoittaa kaikki konkreettiset toimintamallit ja tavat, jotta vaikuttavuustavoitteet toteutuvat. Tämän jälkeen pitäisi käynnistää valvontasuunnitelman suurempi päivitystyö. Olisi myös hienoa, että pelastuslaitosten valvontasuunnitelmat olisivat samalla suunnitelmapohjalla laadittuja ja mahdollisimman samansisältöisiä samanlaisine termeineen huomioiden tietysti paikalliset tarpeet. Kenen toimesta: pelastuslaitoksen kumppanuusverkoston ja sisäministeriön yhteistyönä tai sopiva asiantuntijatiimi valmistelemaan asiaa.”

Kuten edellisessä kommentissa näkyy, sisäministeriö nimettiin yhdeksi tärkeäksi yhteistyökumppaniksi. **Sisäministeriöltä toivottiin erityisesti entistä vahvempaa ohjaavaa roolia**, mikä voisi tukea esimerkiksi edellä mainitun yhteisen linjan syntymistä ja käyttöönottoa. Ministeriön suunnalta toivottiin muun muassa alueellisten kertausharjoitusten järjestämistä onnettomuuksien ehkäisytyöstä, lainsäädännön selkeyttämistä sekä ohjaamista siihen suuntaan, että vaikuttavuustavoitteita mitataan kansallisesti yhdenmukaisin periaattein, eikä kaikkea mitata vain numeerisesti. Pelastusosastoa kehoitettiin esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä näyttämään esimerkkiä, miten vaikuttavuustavoitteita pyritään toteuttamaan ja siten vahvistamaan kuvaa siitä, että kaikki ovat sitoutuneita toimintaohjelman täytäntöönpanoon.

”SM ohjaisi yhteiset linjat OE-työhön ja koordinoisi niitä säännöllisesti toteutumien näkökulmasta.”

”Kun tällaisia hankkeita viedään läpi, on tärkeää juuri tällä tavalla laaja-alaisesti osallistaa alalla käytännön työtä tekeviä sekä niitä joilla on vaikutusmahdollisuuksia ja

valmiita verkostoja toiminnan kehittämiseksi. Toivon että SM pitää langat käsissään ja edistää hanketta yhdessä pelastuslaitosten kanssa.”

Sisäministeriön tehtävänä on johtaa, ohjata ja valvoa pelastustointia ja sen palveluiden saatavuutta ja tasoa. Lainsäädännön lisäksi onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma ovat toimialaa ohjaavia toimia. Lisäksi sisäministeriö huolehtii tarpeellisesta yhteistoiminnasta eri toimijoiden kanssa ja osallistuu toimialan eri verkostojen toimintaan. Eri hankkeiden ohjausryhmissä on usein mukana sisäministeriön edustaja. Julkiseen keskusteluun osallistutaan erilaisilla blogikirjoituksilla sekä webinaareissa ja seminaareissa.

Vastauksissa näkyi kiinnostavalla tavalla, kuinka seuraavia toimia voidaan toteuttaa todella monella eri taholla. Edellä mainittujen lisäksi toistuvana vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseen vaikuttavana tekijänä mainittiin **paikallistason päätöksenteko** ja rahoitus. Tällä tarkoitettiin esimerkiksi aluehallintovirastojen ja kuntatalouden kohdentamisen mahdollistavaa tai hidastavaa vaikutusta pelastustoimen käytännön työhön. Osa osallistujista oli tehnyt tärkeän havainnon siitä, että vastuu ja kyky toimintaohjelman käytäntöön saattamiseksi on loppupeleissä jokaisella. Jokainen voi henkilökohtaisella panoksellaan viedä toimintaohjelman tärkeitä tavoitteita käytäntöön päivä ja asiakas kerrallaan.

*”... **Yksittäinen viranhaltija voi omalla toiminnallaan edistää sitä, että lähestyy ihmisiä ihmisinä, pelastusalan arvojen mukaisesti.** Välillisesti yksittäisen viranhaltijan toimintaan vaikuttaa myös organisaation sisällä tapahtuva viestintä, ihmisten väliset suhteet, esimiesjohtaminen, organisaatiomuutokset näin esimerkiksi...”*

*”Mielestäni laitoksien sisällä täytyy käydä keskustelua. Asiakaskontakteihin pitää panostaa, jotta meihin on vaivatonta olla yhteydessä. **Viime kädessä yksittäisen työntekijän heittäytymisellä täysillä mukaan on iso merkitys.**”*

Liite 1: Työpajoissa muodostetut konkreettiset toimenpiteideat

Toimenpiteideat: ihmisten toimintakyky (vaikuttavuustavoite 1)

- **Ihmiset tulee saada ymmärtämään syyn ja seurauksen suhde.** Esimerkiksi turvavyön puuttuminen tarkoittaa, että riski on aiheutettu itselle ja muille.
 - Nostetaan vastuut esiin.
- Opetetaan ihmiset havaitsemaan ympäristöönsä ja riskejä. Vahvistetaan ihmisten motivaatiota oppia turvallisuutta.
- **Koulutuksen/viestinnän tarpeiden ja kohderyhmien tunnistaminen:** kohdennetaan koulutusta valvontakäyntien yhteydessä riskiperusteisesti ja annetaan sellaista osaamista, jota juuri kyseessä oleva asiakasryhmä tarvitsee.
 - Sama tieto samassa muotissa ei uppoa kaikille.
 - Laajennetaan koulutuksia myös muualle kuin hoitolaitoksiin ja kouluihin. Huomioidaan esimerkiksi työpaikat, ravintoloiden työntekijät ym. ”perinteisistä” poikkeavat.
 - **”Myydään” turvallisuutta aidon tarpeen ja kiinnostuksen avulla,** eikä lakipykälien ja pakottamisen kautta. Tärkeintä on saada asiakas kiinnostumaan ja viesti maaliin.
- Ollaan ratkaisukeskeinen toimija, eikä saneleva ja kieltävä toimija. Jälkimmäinen ei toimi aikakaudella, jolla ihmiset tekevät mitä haluavat.
 - Ei-sana ja holhoaminen sulkevat monien korvat.
 - Tuodaan mieluummin riskit ja parannusehdotukset esiin: edetään ilon kautta.
 - Tarjotaan valittavaksi eri vaihtoehtoja asioiden ratkaisemiseksi ja edesautetaan tällä ihmisen omaa aktiivista toimijuutta.
- **Laaditaan someen vaikuttavia kampanjoita ja mennään myös liveinä tapaamaan ihmisiä näiden tiimoilta.** Aiheiksi valittava samaistuttavia, tunnistettavia ja ihmisten parissa ymmärrettävä ilmiö, kuten palovaroitinmet yms.
- **Suunnitellaan konsepti, jossa yrityksellä on mahdollisuus valita perinteisen valvonnan lisäksi/yhteydessä koulutuspaketti** yms. (maksuton), joka voidaan kohdentaa toimialakohtaisesti.
 - Voisi olla esimerkiksi alkusammutusharjoitus 10 hlölle, turvallisuuskävely yms. Yritys voisi itse esittää toiveita sisällön suhteen.
 - Teemoitetaan vuosittain: koulut, maatilat, pk-yritykset. Saataisiin vuosikierto sille, mihin koulutusta painotetaan.

- Näin saadaan säännöllinen rytmi ilman yksityiskohtaisia erillisiä suunnitelmia ja joka vuosi on tiedossa, mitkä kohteet kierretään.
- Olennaista tässä on **kohteen mahdollisuus vaikuttaa koulutukseen tarpeidensa mukaan**. Vaatii nykyistä enemmän resursseja valvontaan sekä mahdollisesti oman henkilöresurssin turvallisuuskoulutukseen.
- **Tarjotaan isännöitsijöille koulutuspaketteja**, samaan tapaan kuin edellisessä ehdotuksessa. Käytetään resursseja isännöitsijöiden konkreettiseen kouluttamiseen.
 - **Sovitaan jokaisen isännöitsijäliikkeen kanssa erillinen päivä**, jolloin käydään työntekijät läpi. Tehdään konkreettinen ja riittävän haastava kohdekäynti.
 - Tällä saadaan heille tuntumaa, kuinka tarkastus suoritetaan viranomaisen kanssa. Tämä **edistää laatua ja yhdenmukaisuutta**, samalla palvelen taloyhtiöitä ja asukkaita. Tekemällä toimintatavat tutuiksi, vähennetään ylimääräisiä soittoja ym. turhaa työtä jatkossa.
- **Hyödynnetään keikoilla opittua ja havaittua nykyistä vahvemmin some-viestinnässä.**
 - Tulee kirjata tapahtuneet asiat selvästi ylös esim. pelastustoiminnan viikkopalaverissa.
 - Kun keikalla nähdään huonoja toimintatapoja, tuodaan ne viikkopalaverissa esiin ja varmistetaan sisällön kulkeutuminen some-tekijöillemme.
 - Tarkastellaan somen roolia: onko kyseessä pr-kanava (jossa painotus näyttävien palojen sammutuksessa yms.) vai neuvotaanko oikeasti ihmisiä toimimaan turvallisemmin?
- Suunnitellaan ja toteutetaan ”Mieti ennen kuin teet” -kampanja, sillä usein onnettomuudet johtuvat ihmisen toiminnasta: kehitetään sisältö yhdessä jatkotyössä.
- **Lisätään yleisellä tasolla viestintää ja näkyvyyttä.**
 - Valtakunnan mediassa näkyvyys on nyt pientä verrattuna moneen muuhun viranomaiseen.
 - Yleinen näkyvyys laskee kynnystä ottaa yhteyttä ja hyödyntää asiantuntijapalveluitamme ja muutenkin osaamistamme.
 - **Pohditaan, miten saadaan vaikuttavuutta viestinnässä, eli kuinka viesti saadaan jäämään ihmisten mieleen?**
 - Ihmisläheinen viestintä on olennainen keino saada ymmärtämään turvallisuuden liitokset omaan elämään.
 - Sovelletaan MyData ja Big Data -ajattelua.
- **Edesautetaan nykyisestä tiedon jalostamista ja sen viemistä ymmärrettävässä muodossa ihmisten arkeen.**

- Varmistetaan tiedon jalkautuminen käytännöksi tutkimusraportin julkaisun jälkeen. Viedään tieto ideoista tuotteiksi, esim. työpajojen avulla. Myös viestinnällä iso rooli.
- Jalostettua tietoa tulee viedä yhteistyössä eteenpäin, jotta siitä on aito hyöty.
- **Järjestetään kansalaisille omia valmiusharjoituksia.**
 - Tempaus, jossa harjoitellaan toimintaa ilman sähköä (esim. 24 h).
 - Tuotteistetaan ja viedään esim. kouluihin.
- Paloturvallisuuden itsearvioinnissa ajatuksena on vähentää kontakteja ja siirtää vastuuta asiakkaalle. **Käännetään ajatus joiltain osin päinvastoin ja lisätään läsnäoloa ja kontakteja.**
 - Vrt. Ruotsissa käytössä palotarkastusta ”rennompi” konsepti, joka on enemmän tuvia ja neuvontaa. Todettu vaikuttavaksi.
- **Varmistetaan, että turvallisuuskoulutuksia ym. palvelua pyydetessä meihin ollaan ajoissa yhteydessä,** jotta annetaan riittävä valmistautumisaika: ollaan realisteja suunnittelussa ja lupauksissa.
- **Edistetään osaltamme asennemuutosta organisaatiokeskeisyydestä asiakaskeskeisyyteen.**
 - **Priorisoidaan asiakkaiden auttaminen** ja muut varsinaiset ydintehtävämme. Ei keskitytä liikaa organisaation sisäiseen kehittämiseen ja prosesseihin, jos se vie kohtuuttomasti voimavaroja ydintehtäviltä.
 - **Sallitaan nykyistä vapaammat kädet** ja ”maalaisjärjen käyttö” kohteiden luona ollessa.
 - **Asetetaan laatu määrän edelle** esim. valvonnassa, mutta myös asiakkaalle varattavan ajan suhteen. Ei mennä kiireellä paikasta toiseen, vaan kuunnellaan tarpeet ja autetaan.
 - Määräaikaisvalvonnan toteutusprosentin liiallinen korostaminen saa muut tehtävät näyttämään ylimääräiseltä: tosiasiasa ne muut ovat itse asiassa kaikista vaikuttavimpia.
 - Muutetaan osaltamme palotarkastajan mainetta ”pelottavasta valvojasta” vuorovaikutteiseksi ja helposti lähestyttäväksi yhteistyökumppaniksi, jonka tavoitteena on vahvistaa turvallisuuskulttuuria.
- Nyt valvonta koskee nimenomaan kiinteistöjä. Mitä jos kohteita olisivatkin kohde-/asiakasryhmät, pelkästään kiinteistöjen sijaan?
 - Mahdollistaisi paremmin palvelun suunnittelua tarpeita vastaavaksi. Tämä myötäilisi myös pelastuslain henkeä (ihmisten ja heidän toiminnan valvomista)
- Vahvistetaan ihmisten toimintakykyä panostamalla turvallisuustyöhön työpaikoilla ja muissa yhteisöissä.
- **Tunnistetaan yhteistyössä, missä ja miksi ihmiset syrjäytyvät.**

- Kartoitetaan keinot heidän tavoittamiseksi ja hyödynnetään tässä järjestösektorin osaaminen sekä muut viranomaiset.
- **Lisätään yhteistyötä sosiaalipuolen kanssa ja varmistetaan, että tietotaito liikkuu.**
- Hyödynnetään vahvemmin sopimuspalokuntia asiakaskeskeisyyden parantamiseksi.
- **Kehitetään neuvontaa, koulutusta ja tuvia enemmän kohti yhdessä tekemistä eri toimijoiden kanssa.**
 - Pyydetään esim. vakuutusyhtiöt mukaan pitämään koulutusta.
- **Panostetaan maahanmuuttajien turvallisuusosaamiseen.** Tämän eteen olutkin toimenpiteitä, esim. koulutuksia järjestetty. Työtä on jatkettava ja vahvistettava edelleen.
- **Aikaa ja resurssia tulisi kohdentaa vahvemmin asumisen merkittäviin riskeihin,** eikä sellaisiin kohteisiin, joissa turvallisuuden on todettu pitkään olevan loistavalla mallilla: vaikutetaan siellä, missä onnettomuuksia sattuu.
- **Vahvistetaan henkilöstömme osaamista puuttua ihmisen käytökseen, kun käydään ihmisten kotona.**
- **Nostetaan tapahtumattomien onnettomuuksien indikointi** vahvemmin esiin. Tietopohja laajentuu paremman tilannetietoisuuden kautta.
 - Mikä on sen vaikutus, että onnettomuutta ei tapahdu? Esimerkkinä automaattiset paloilmointimet: onko jotain isoa vaaraa/tapaturmaa estetty sillä, että tullaan paikalle? Tilastoilla voitaisiin tarkastella, mikä vaikutus ehkäisevällä laitteistolla aidosti on.
- Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi tulee päästä pois vanhoista kaavoista ja uudistaa toiminnan raameja rohkeasti.
- **Tarjotaan asiakkaille ajantasaista tietoa selkeässä muodossa ja oikeassa paikassa.**
 - Verkkosivut kuntoon.
 - Perustetaan päivystävä chat-palvelu (päivystävä palomestari/-tarkastaja)
- Kutsutaan mukaan psykologisen näkökulman asiantuntija tms. auttamaan järjestämään organisaation sisäistä keskustelua siitä, miten ihmisen kokemusta turvallisuuden omistajuudesta voisi vahvistaa.
- **Tarpeet ovat usein hyvä lähtökohta, mutta on huomioitava myös ihmiset, jotka eivät tiedä tarpeistaan, eivätkä tiedosta tietämättömyyttään.**
 - Iso haaste: miten henkilö, joka ei tunnista tarvettaan, saadaan vastaanottamaan ja tunnistamaan viesti häntä koskevaksi?

Paluu takaisin tekstikohtaan

Toimenpideideat: lapset ja nuoret (vaikuttavuustavoite 2)

- **Hyödynnetään somen eri kanavia** nykyistä enemmän. Käytetään alustoja, joita nuoriso seuraa. Pelillistämisestäkin on hyviä kokemuksia, joten hyödynnetään myös sen mahdollisuudet.
 - **Tunnistetaan viestinnälliset heikkoudet** lasten ja nuorten suhteen ja panostetaan niihin resursseja.
 - **Määritellään, ketä halutaan somessa tavoittaa:** massaa vai tietyt kohderyhmät. Tämä vaikuttaa sisältöön merkittävästi. Esim. sytyttelyyn puuttuva Tulikukko-ohjelma puuttuu tehokkaasti tiettyyn haasteeseen ja kohderyhmään.
 - **Priorisoidaan turvallisuusviestinnän aiheet ja määritellään resurssit** sen perusteella. Päätetään suunnitelmallisesti, mitä tuloksia viestinnältä halutaan.
 - **Huomioidaan some-osaamisesta:** a) onko laitoksen henkilöstöllä riittävä koulutus? b) some-vaikuttajien hyödyntäminen (esim. tubettajat) viestin viemisessä. Tällä saataisiin positiivisempi kaiku viestintään. Vaatii asiaan perehtymistä ja ammattitaitoa, toisaalta ulkoistettuna tulee liian kalliiksi.
 - Hyödynnetään asiantuntijoita, kuten Nuorisotutkimusseuraa ja selvitetään siten, mitkä alustat ovat milloinkin käytössä ja mitkä asiat puhuttavat.
 - Selvitetään Snapchatin hyödyntämismahdollisuudet Tulipysäkissä. Siellä usein jaetaan esim. tuhopoltoista/ilkevallasta videota/tietoa: auttaa kartoittamaan.
 - Mukaan myös poliisi ja muut keskeiset yhteistyötahot.
- **Tavoitetaan lapsi/nuori mahdollisimman nuorena** ja korostetaan hänen omassa arjessaan olevia asioita, joilla vahvistaa turvallisuutta.
 - Käännetään **painopiste reagoivasta suhtautumisesta ennakoivaan** ja sellaiseen **turvallisuusajatteluun, joka on integroituneena arjen perustekemiseen:** sidotaan asiat ihmisten omaan elämään.
 - Keinot ja sidosryhmät tulee määritellä. Kasvatusalan ammattilaiset tärkeä sidosryhmä tämän tavoitteen saavuttamiseksi.
- Kysymys kuuluu, kuinka saataisiin viesti välitettyä normaalissa arjessa? Tämä tulee pohtia yhdessä esimerkiksi vanhempien, neuvolan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa.
- **Korostetaan osallistavaa ja käytännönläheistä koulutusta** lasten ja nuorten kanssa. Esimerkiksi alkusammutuskoulutus koetaan paljon mielenkiintoisemmaksi, kuin luokkaopetus.
- **Kysytään itse kohderyhmiltä**, mitä he haluavat ja mitä ajatuksia heidän keskuudessaan herää turvallisuusaiheista. Keskenään pohtimalla ei saavuteta

tavoitteita. Tarpeiden kartoittamisessa tukea voisi saada myös esimerkiksi opettajilta ja päiväkotien ohjaajilta.

- **Ollaan läsnä siellä, missä nuoret ja lapset ovat.**
 - **Ensin kartoitetaan, missä nuoret ovat fyysisesti ja digitaalisesti**
 - **Tehdään asiat nuorten kielellä ja tyylillä**, ei ”kalvosulkeisilla”. Hyödynnetään huumoria ja nuorten käyttämiä kanavia.
 - Somessakaan ei ole vain yhtä kanavaa. Esimerkiksi: nuoret eivät tällä hetkellä juurikaan käytä Facebookia, mutta TikTok tavoittaa nuoret kattavasti. Oikein kohdennettuna ja suunniteltuna some-viestintä voi johtaa hyvinkin voimakkaasti leviäviin julkaisuihin. Jatkuvuuden varmistaminen vaatii ko. viestintää tekevältä merkittävän työpanoksen, sillä asiat/videot vanhenevat jopa viikossa.
- **Suunnitellaan tilaisuuksista aidosti mielenkiintoisia.** Tavoitteena, että tilaisuuden pääroolissa on nimenomaan turvallisuuden vahvistuminen ja ihmiset osallistuvat sisällöstä motivoituneina.
 - **Suunnitellaan ja järjestetään tilaisuudet kohderyhmälähtöisesti.** Tämä korostuu nuorten kohdalla. Huomioidaan se, millainen maailmankuva nuorilla on ja sovitetaan sanomamme siihen maailmankuvaan. ”Soosoo”-periaate ei aina ole se toimivin.
 - **Kriittiset iät tulee tunnistaa.** Lapset tulee tavoittaa silloin, kun elämässä on muutenkin isoja muutoksia, kuten mopon hankinta, omilleen muuttaminen yms. Sidotaan koulutussisällöt elämäntilanteisiin, esim. 17-vuotiaille liikenneturvallisuutta ajokortin saamisen yhteydessä (14-vuotiaille mopokortti) tai heikot jäät ala-asteikäisille.
- **Määritellään osana turvallisuusviestinnän suunnittelua väestö-/kohderyhmät**, jotka erityisesti tulee tavoittaa sekä tavoite siitä, kuinka laajasti heidät tulee tavoittaa. Tarkkuusasteeksi esimerkiksi luokka-aste, jolla lapset tulee tavoittaa. Kummi-/yhteyshenkilöperiaate edesauttaa tässä.
- **Siirretään vastuuta turvallisuuskouluttajilta muillekin asiantuntijoille**, esimerkiksi palotarkastusten yhteyteen. Hyödynnetään koko henkilöstö laajemmin. Tämä täytyy tuki huomioida resurssoinnissa.
- **Muodostetaan suunnitelmallinen lähestyminen koko lapsen elinkaaren haltuun ottamiseksi.**
 - Päiväkoti/eskari: palomies ja sammutusauto. Alaluokilla tutustuminen pa-loasemaan, -autoihin ja tarvikkeisiin. Yläasteella NouHätä. Toisen asteen opiskelijoille painotus liikenneturvallisuudessa.
 - Kaiken lähtökohta on, että opettajat/ohjaajat saadaan innostumaan ja edistämään turvallisuusnäkökulmaa työssään muutenkin, kuin vierailujemme yhteydessä.
 - Ohjataan osaamiseen ja kyvykkyyteen koko oppimispolun ajan.

- **Tiivistetään yhteistyötä päiväkotien kanssa** ja edesautetaan turvallisuusnäkökulman huomiointia osana päiväkodin päivittäisiä rutiineja, retkiä ja muita aktiviteetteja.
 - Vrt. esimerkiksi norjalaiset päiväkodit, joissa opetetaan lapsia tunnistamaan vaaran paikkoja. On olemassa tieteellistä näyttöä siitä, että päiväkotiyössä lapsi oppii itse havainnoimaan ja tunnistamaan asioita ympäristössään.
 - **Panostetaan päiväkotien ja koulujen henkilöstön kouluttamiseen** ja vahvistetaan heidän valmiutta toteuttaa itse turvallisuuskasvatusta ja -koulutusta.
- **Kartoitetaan opetus- ja kasvatustoimijoiden kanssa yhteistyössä, mitä palvelua** pelastuslaitokselta itse asiassa halutaan.
- **Lisätään päiväkoteihin jaettavan Palovaari-kirjan jakoon menevää painosmäärää:** kirja koetaan hyväksi, mutta usein on tarvetta suuremmalle määrälle, että saadaan esimerkiksi jokaiselle ryhmälle oma.
- Kehitetään ajatusta päiväkotien ”turvallisuusviikko”-konseptista: päiväkotikohtainen viikko, johon voisi kuulua esimerkiksi poliisin ja pelastustoimen esittelyä ja käytännön harjoittelua. Myös poistumisharjoitus voisi ajoittua samalle viikolle.
 - Tärkeintä on aktivoida lapset itse innostumaan ja tekemään. Parhaassa tapauksessa osaamista kulkeutuu myös koteihin.
 - Hyviä kokemuksia tähän asti, mutta kuinka saataisiin päiväkodit yhdenvertaisesti katettua?
 - **Laajat koulutukset (etenkin lapsille suunnatut) tulee jakaa useaan tilaisuuteen.** Mielenkiinto laskee nopeasti jos yksittäisen tilaisuuden kesto on liian pitkä.
- **Vaikutetaan ihmisiin yhteistyötahojen ja sidosryhmien kautta.**
 - Huomioidaan myös lasten vanhemmat, sillä he ottavat lasten kotiin tuomat ideat oikeasti käytäntöön. Tavoitetaan heidät vanhempainilloissa: kuullaan tarpeet ja vaikutetaan.
 - Otetaan harrastusseurat haltuun: jalkapalloseurat, itsepuolustusseurat. Yhteisöllinen kulttuuri on hyvä kasvualusta turvallisuudelle. Tehdään kohdennettua koulutusta, esim. vesiturvallisuutta purjehdusseuralle.
- **Laaditaan toimintasuunnitelma** lasten ja nuorten tavoittamiseksi neljä kertaa ennen 25 vuotta. Pyydetään mukaan harrastusjärjestöt, urheiluseurat, nuorisotyö ja PV.
- **Osallistetaan VPK nuoriso-osastot some-sisällön luomiseen:** viestiä nuorilta nuorille. Vaatii tiedonkulun tiivistämistä (esim. tuvin kärkiviestit) VPK:iän kanssa.
 - Tuvi-suunnitelma tulee olla VPK:n väen saatavilla.

- Sisällöllinen ohjaus/valvonta pelastuslaitokselta, myös VPK:n laatimassa sisällössä ylipäättään.
- Kerrotaan selkeämmin VPK:ille, millaista viestintää heiltä odotetaan ja mitä materiaalia he voivat siinä hyödyntää.
- VPK houkuttelevaksi nuorille. Tulee vaikuttaa positiivisen julkisuuskuvan ja imagon kehittämiseen. Tuodaan hyödyt esiin: yhteisöllisyys jne.
- **Edesautetaan turvallisuusnäkökulmien vahvempaa läsnäoloa opetussuunnitelmissa.** Tärkeimmät turvallisuusasiat on saatava ”pakolliseksi”, jotta tavoitetaan lapset ja nuoret varmasti. Tähän opetusohjelma on hyvä keino. Yhteistyö koulujen ja kuntien opetustoimien kanssa on olennaista tämän tavoitteen toteutumiseksi.
 - Raamit turvallisuuden opetukseen kouluissa on tultava kansallisesti ja tarkemmat linjaukset määritettävä kunnissa
 - Kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota siihen, kuinka ”myyvästi” asia esitetään koulujen suuntaan. Sitoutetaan ja aktivoidaan koulut
 - **Vaikutetaan aktiivisesti opetussuunnitelmien toteuttamiseen** paikallisella tasolla. Myös ministeriö/OPH-taholla tulee pyrkiä vaikuttamaan opetussuunnitelmien perusteisiin ja kirjauksiin.
 - Joissain koulussa NouHätä-asiat on sisällytetty terveystiedon oppiaineeseen ja veloitettu sitä kautta osallistuminen. Joissain tapauksissa asiaa on sisällytetty jopa kokeisiin. Tässä olisi potentiaalia yleiseksi toimenpiteeksi.
- **Päivitetään lapsia ja nuoria koskevat suunnitelmamme täsmällisemmäksi strategiaksi (“opetussuunnitelma”), jossa on kuvattu melko tarkasti toimenpiteet ja opetussisällöt lapsille ja nuorille vietäväksi.**
 - Ulotetaan suunnitelma yläasteikää pidemmälle. Otetaan mukaan 2. asteen opiskelijat ja ammattikorkeat.
 - Tarjotaan tunteja esim. rakennustekniikan alalle: mitä on otettava huomioon paloturvallisessa suunnittelussa. Tarjotaan asiantuntijuutta ja elävän elämän esimerkkejä.
 - Koululaisille esim. aamunavaukset kouluilla ajankohtaisista aiheista, kuten heikoista jäistä.
 - Kutsutaan koululaisia seuraamaan harjoituksia harjoitusalueelle ja lisätään samaan yhteyteen koulutustilaisuus.
 - Hyödynnetään hyvät kokemuksemme yliopiston kanssa.
- **Ehdotetaan kouluille säännöllistä turvallisuuspäivä-konseptia, esim. kerran kolmeen vuoteen järjestettäväksi.**
 - Sisältää rastikoulutuksia, luentoja jne.
 - Tehdään toteutuksessa yhteistyötä ensihoidon, pelastustoiminnan, riskienhallinnan sekä muiden viranomaisten ja sidosryhmien kanssa.

- Kouluilta on esitetty toiveita, että pidettäisiin enemmän esityksiä ja tehtäisiin muuta yhteistyötä paikan päällä. Nyt näymme paikallistasolla vain valtakunnallisten kampanjoiden osalta.
- **Muutetaan tarkastuksia osallistavaan suuntaan ja otetaan entistä paremmin huomioon koulun ”käyttäjät”** eli lapset, nuoret ja opettajat. Yhdistetään osallistavaa koulutusta tarkastuksiin.
- **Panostetaan nuorten koulutuksiin ja kiinnostavaan sisältöön. Järjestetään tilaisuuksia eri paikoissa, esim. koulut, päiväkodit, nuorisotilat**
 - Youth for safer youth -kyselyssä nousee esiin, että nuorten keskuudessa pidetään ammattilaisten toteuttamasta käytännön opetuksesta ja asiantuntijoiden esityksistä.
 - Sisällytetään oppitunneille/koulutuksiin ensihoitajan, pelastajan ja palotarkastajan osuudet, joista kukin 15 min. Esiintyjille on helpompaa, kun paikalla on muitakin tukemassa.
 - Suunnitellaan sekaan sopivasti käytäntöä: elvytystä, alkusammutusta yms.
- Edesautetaan osaltamme avoimen turvallisuusvideoiden/-materiaalien tietopankin perustamista Pelastustoimi.fi -sivustolle. Näin materiaalit eivät unohdaisi ja niitä hyödynnettäisiin laajasti.
- Pakataan lisää hyvää materiaalia mukaan sammutusautoihin, ambulansseihin jne., jotta voidaan ihmisiä kohdatessa jakaa näitä.
- Hyödynnetään ja kehitetään jo olemassa olevia tapoja ja konsepteja: Hyödynnetään esim. Punainen Liitu ja Vartu -konsepteja laajasti.
- **Huomioidaan ja kehitetään mahdollisuuksia tavoittaa lapsi hyvinkin aikaisessa vaiheessa.**
 - Terveystieteiden ensimäinen kotikäynti vastasyntyneen perheen luona on hyvä mahdollisuus vaikuttaa, samaan tapaan kuin esim. KAT-mallissa.
 - Neuvolassa terveys varmistetaan perinpohjaisesti. Kuinka samaa toimintamallia voisi soveltaa turvallisuuden kohdalla?
 - **Kartoitetaan, mitä riskejä pienen lapsen hoitamiseen liittyy.** Hyödynnetään vanhempien itsensä asiantuntijuutta riskien tunnistamiseksi. Pohditaan asiat kuntoon yhdessä ihmisten kanssa.
 - Tavoitetaan pienet lapset ja heidän vanhempansa pelastuslaitoksen vauvalahjalla, esim. sisällytettynä äitiyspakkaukseen (turvallisuuteen liittyvä tuote/palvelu, kohdennettu havaittujen riskien perusteella).
- Turvallisuusviestinnällistä sisältöä tulee tarjota/tuottaa **nykyistä enemmän saatavaksi myös iltaisin ja viikonloppuisin.** Esimerkiksi maanantaiaamut eivät ole otollisinta aikaa saada lapsia ja nuoria innostumaan.
- **Tunnistetaan eri viiteryhmittä** nuorten keskuudesta, kyseessä on kaikkea muuta kuin yhtenäinen ryhmä.

- **Priorisoidaan palvelutasopäätöksessä määritelty 4.-luokkalaisten kohtaaminen**, jossa on toistaiseksi ollut haasteita. Päiväkoti-ikästä 8. luokkaan (NouHätä) on liian pitkä väli, mikäli 4.-luokkalaista ei tavoiteta. Operatiivisen henkilöstön tuki on tärkeää tämän tavoitteen saavuttamisessa.
- **Pohditaan, miten voidaan parhaiten tavoittaa lapsi/nuori?** Turvaa Tenaville -tyyppiset tapahtumat hyviä esimerkkejä suurten massojen tavoittamisesta lyhyessä ajassa.
 - Hyödynnetään lasten omaa kiinnostusta punaisia autoja kohtaan. Vie-dään sitä kautta asioita tietoisuuteen. Ollaan näkyvissä ja herätetään keskustelua.
 - Näytään tapahtumien lisäksi muuallakin kuin tapahtumissa: pysähdytään siellä täällä ”kylillä” ja kutsutaan lapsiperheet/lapset paikalle.
 - Laaditaan lyhyitä turvallisuusvideoita iän mukaan kohdennetusti. Voi-daan esittää päiväkodeissa, oppitunnilla, somessa tai muussa palvelussa, josta lapsi tai nuori voi sen itsekin löytää.
 - Laaditaan helposti tavoitettavia podcasteja.
- **Mietitään yhdessä** koko laitoksen väen kanssa, **kuinka operatiivista henkilöstöä saadaan motivoitua** nykyistä enemmän mukaan päiväkoteihin ja kouluihin kohdistettuun koulutukseen.
 - **Varmistetaan, että lasten ja nuorten asioihin keskittyvät oikeat ja siihen motivoituneet henkilöt** laitoksella. Kohdennetaan omaa resurs-siamme oikein.
- **Panostetaan tulevaisuudessa erityisesti turvallisuuspääoman mittaami-seen ja seurantaan.**

Paluu takaisin tekstikohtaan

Toimenpideideat: toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuus (vaikuttavuustavoite 3)

- **Varmistetaan osaltamme, että palvelutarpeiden arvioinnissa on myös turvallisuusnäkökulma vahvasti huomioituna.** Vaikutetaan sosiaalipuolen toimijoihin tämän suhteen.
- **Kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota riskikeskittymiin.** Hyödynne-tään Etsivä työ (esim. nuorison ja ikäihmisten tavoittamiseksi)
- **Hyödynnetään muiden laitosten hyvät konkreettiset käytännöt, toimin-tamallit ja työkalut tämän tavoitteen osalta.**
 - Tehdään aloitteita ja otetaan henkilökohtaisesti yhteyttä esim. hankkei-siin ja luotuihin malleihin liittyen.

- Kehitetään yhteistyötä kotihoidon, sosiaalitoimen ja mahdollisesti omaishoitajien kanssa. Pyritään kartoittamaan mielenterveys- ja päihdepuolen yhteistyökumppanit.
 - Kotihoito voisi auttaa ihmisiä palovaroittimien testauksessa ja ylläpidossa. Selvitetään kotihoidon mahdollisuudet tähän. Voisi myös jättää viestiä omaiselle varoituksesta tai muusta turvallisuuteen liittyvästä puutteesta.
 - Kannustetaan matalampaan ilmoituskynnykseen 42 § -kohteissa, etenkin kotihoidon keskuudessa. Varmistetaan riittävä koulutus riskien tunnistamiseksi. ”Mieluummin turha ilmoitus kuin ei lainkaan ilmoitusta.” Selkeytetään 42§ liittyvät prosessit niihin osallistuvien tahojen kanssa
 - 42 § osana yhteiskunnallista muutosta: **kuinka puututaan siihen, missä määrin ihmisellä on oikeus asua ko. asunnossa**, vaikka riskeerataan samalla kiinteistön muidenkin asukkaiden turvallisuus?
 - Omaishoitajien kerhot ovat hyviä mahdollisuuksia vaikuttaa niiden tietotaitoon, jotka kohtaavat toimintakyvyltään rajoittuneita henkilöitä päivittäin. Kohdennetaan tuvia näihin yhteisöihin ja varmistetaan ko. toimijoiden valmius/materiaalit viedä turvallisuusviestiä eteenpäin
- **Koulutetaan kotihoitajat ja muut sotealan toimijat riittävän säännöllisesti ja usein.** Varmistetaan, että heillä on riittävä tietotaito huomioida ja havainnoida ympäristöä turvallisuusnäkökulmasta sekä jakaa tietoa asiakkaille ja heidän omaisilleen. Myös 42 § -prosessi oltava kaikilla hallussa.
 - Koulutetaan kotiin tuotettavien palveluiden tekijöitä jo opiskelijavaiheessa, esim. lähihoitajakoulussa. Perusasiat esim. alkusammutuksesta otettava haltuun jo opinnoissa.
- **Hyödynnetään järjestöjä nykyistä vahvemmin. Ollaan aktiivisia, otetaan yhteyttä ja tehdään aloitteita.**
 - Tehdään yhdessä esim. vapaaehtoisjärjestöjen, sotejärjestöjen, eläkeläisjärjestöjen kanssa.
 - Osallistutaan nykyistään aktiivisemmin SPR:n ja SPEK:n ikäihmisille suunnattuihin tilaisuuksiin.
- **Edistetään osaltamme yhteistarkastusten järjestämistä.**
 - Omaiset ja sotealan asiantuntijan tarvittaessa mukaan
- **Tiivistetään yhteistyötä isojen asuntotoimijoiden kanssa.** Heillä on laajat mahdollisuudet vaikuttaa yleisiin tiloihin ja esteettömyyteen. Yhdelläkin yhteistyökokouksella voi olla iso vaikutus.
- **Järjestetään palovaroitintempauksia kuntien, taloyhtiöiden yms. kanssa.**
- **Vahvistetaan yhteistyötä myös kohderyhmien kanssa, esim. ikäihmiset**
- Edistetään huoneistojen sprinklausta tilanteissa, joissa asukas ei itse pääse poistumaan.

- **Edistetään osaltamme, että asunnon hankinnassa huomioidaan liikku-
misen rajoitteet ja tunnistetaan tarvittavat muutostyöt** (kahvat, kynnyk-
set yms.) jotta esteettömyys priorisoidaan. Vähennetään näin osaltamme
esim. kaatumisia.
 - Pyritään osaltamme vaikuttamaan siihen, että esteettömyys huomioidaan
myös rakentamisessa riittävän vahvasti, esim. verkkoon kytketyt varoitti-
met, liedet yms.
- **Varmistetaan porrashuoneisiin palovaroittimet tarkastusten yhtey-
dessä.** Vaikuttaa monen asunnon turvallisuuteen.
- **Suosittellaan ovipumppuja rakennuslupavaiheessa.** Eivät ole pakollisia,
mutta mainostetaan osaltamme hyötyjä rakennuttajille ja suunnittelijoille.
Puhumalla ja vuorovaikuttamalla vaikutetaan turvallisuuteen merkittävästi.
- Idea: Jos olisikin oma taho, joka testaa palovaroittimet ym. turvallisuuteen liit-
tyvät varusteet ja hoitaa kunnossapidon?
- Korostetaan osaltamme sen tärkeyttä, että laitospaikka löytyisi aina sitä tarvit-
seville. Omaisilla on nykyään yhä vähemmän mahdollisuuksia itse huolehtia.
- Tehdään tunnetuksi arjen turvallisuutta lisäävä teknologia, kuten hellavahti ja
tarvittaessa huoneistokohtainen sammutuslaitteisto. Tehdään asumisesta tur-
vallista. Opastetaan ja tuetaan osaltamme
- **Edistetään osaltamme, että palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä ote-
taan vahvasti huomioon palo- ja poistumisturvallisuuden keskeisimmät
näkökulmat.**
- **Markkinoidaan turvaranneketta myös pelastuslaitoksen puolesta.**
- **Jaetaan paloturvallisuusopas kaikille uusille asukkaille.**
- **Tiedotetaan ja opastetaan apuvälineistä ja niiden käytöstä ensin sisäi-
sesti,** jotta ulkoinen opastus asiakkaille on helpompaa.
 - Esim. erikoispalovaroittimet lääkärin lausunnolla. Välitetään tästä laitok-
sen väelle tietoa.
 - **Laaditaan henkilökunnan tietopankki (esim. Teamsiin laitoksen
oma "wikipedia"), jonne laitetaan faktaa** esim. apuvälineisiin liittyvistä
asioista.
 - Hyödynnetään olemassa olevat alustat ja niiden käyttöön laaditut ohjeet/
koulutukset, jotta asiat hoituvat jokaiselta. Helppo koota asioita ja hyö-
dyntää, jos joku kysyy. (Pohditaan myös mahdollisuudet avoimuudelle eli
näkyvyys asiakkaille.)
- **Tarjotaan tarvittavat tiedot avoimesti kaikille ja varmistetaan niiden
saavutettavuus.** Tarvittaessa toimitetaan omaisten kautta tai esitteinä
muulla tavoin fyysisesti.
 - **Huomioidaan viestinnässämme kuulo- ja näkökyvyltään rajoittuneet**
henkilöt ja panostetaan muutenkin selkeään kieleen.

- **Tiedotetaan riskeistä ja vaaroista omaisille ja asiakkaille itselleen nykyistä tehokkaammin.** Hyödynnetään kampanjointia ja monipuolisesti eri väyliä.
- Kohdennetaan turvallisuusviestintää sotepuolelle, mutta myös nykyistä vahvemmin eläkeläisjärjestöihin, tukiryhmiin yms.
 - Varmistetaan tietous turvalaitteista ja ylipäättään kodin turvallisuudesta.
 - Varmistetaan, että ihmiset osaavat valmistautua jo hyvissä ajoin mahdolliseen toimintakyvyn alenemiseen. Pohdittava, kuinka saadaan kaikki tietyn ikäiset tietyn palvelun piiriin: myös ne, joilla juuri nyt kaikki hyvin.
 - Tarkastellaan mahdollisuutta onnitella esim. 70-vuotiaita ja tuoda heille samalla palovaroitin ja sammutuspeite sekä auttaa vaihtamisessa/asennuksessa. Ollaan samalla läsnä ihmistä ja edesautetaan vuorovaikutusta.
- **Huomioidaan kaikkien ihmisten tarpeet (Digitaalinen vs. live-palvelu)**
 - Kaikki erityisryhmät eivät pääse käsiksi sähköiseen tietoon, vaikka se usein onkin paras tapa tavoittaa massat.
- **Palotutkintaryhmän asiat ja huomiot tulee jalkauttaa vahvemmin myös riskienhallinnan puolelle.**
 - Varmistetaan tiedonkulku sisäisesti ja ulkoisesti: kerrotaan kohteellekin tarpeellinen tieto.
- **Otetaan nykyistä vahvemmin haltuun ryhmä, jossa palokuolemia on huomattavasti: alkoholisoituneet (keski-ikäiset miehet) henkilöt.**
 - Laaditaan viestinnän sisällöt ja keinot tähän. Tällä hetkellä ko. henkilöitä ei juurikaan yritetä tosissaan tavoittaa.
 - Tavoittamisen keinoja ovat esimerkiksi AA-ryhmät ja Alkot. Kartoitetaan systemaattisesti muitakin keinoja, myös ”laatikon ulkopuolelta”.
 - Tehdään tarvittaessa laajat tarkastukset esim. vuokratiloihin, jos saadaan signaalia ongelmista. Tarvittaessa koko yhtiö tarkastukseen.
 - ”Perinteisellä” turvallisuusviestinnällä ei tavoiteta näitä henkilöitä. Tärkeintä, että puhutaan ihmisten elämässä lähellä olevista pienistäkin asioista. Liian ”isoista linjoista” ei tule viestiä. Jätetään myös moralisointi pois tästä viestinnästä.
 - Tarkastuksella tulee huomioida esim. palovaroittimen sijoittaminen: onko olohuone paras paikka, jos sinne kokoontutaan päivittäin tupakoimaan.
- **Tavoitetaan isännöintiliiton ja isännöitsijöiden kautta oikeat ihmiset.**
 - Usein tekniikan ylläpidosta vastuussa on isännöitsijä.
- **Tavoitetaan tarvittaessa suuria massoja laajoilla tarkastuksilla, aidon vaikuttavuuden aikaansaamiseksi.** Vaativat resursseja, mutta maksavat itsensä takaisin.

- **Hyödynnetään olemassa olevat hankkeet täysimääräisesti.** Varmistetaan, että meille kulkee tietoa siitä, mihin neuvontaa tulisi tuottaa/kohdistaa. Luodaan tähän tarkoitukseen toimintamalli.
- Idea: mitä jos Omakantaan olisi mahdollisuus kirjata ennen 50 ikävuotta, haluaako asua kotona toimintakyvyn rajoituksessa vai haluaako palveluasumisen piiriin?
- **Pohditaan pelastuslaitoksen osalta keinoja henkilöiden syrjäytymisen ja palveluiden ulkopuolelle jäämisen ehkäisemiseksi.**
- **Harkitaan pelastuslaitoksella oman henkilöresurssin kohdistamista toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden turvallisuuden edistämiseen.**
 - Henkilöllä olisi olennainen rooli paikallisessa vaikuttamisessa sekä valtakunnallisilla foorumeilla (esim. Kumppanuusverkosto) edustamisessa.
- **Tarkastellaan, kohdistuuko palokuolemien ja tapaturmien kohdalta työ oikein,** kun niitä ei ole juurikaan nykyisissä kohteissa, joihin suuntaamme toimintaa.

Paluu takaisin tekstikohtaan

Toimenpideideat: yhteistyö (vaikuttavuustavoite 5)

- **Kartoitetaan toimijat, jotka ovat arjessa yhteyksissä ihmisiin** ja tuotetaan näille toimijoille (maakunnan liitot, yläjärjestöt ym.) ärsykeitä pelastuslaitoksen viestinnän toimesta.
 - Suunnitellaan yhdessä, kuinka toimijat voivat huomioida turvallisuusasiat entistä vahvemmin ja kohdennetusti osana viestintäänsä.
- **Määritellään, mitä organisaatiomme haluaa viestiä.** Varmistetaan, että ollaan samalla sivulla pelastuslaitoksen sisällä, henkilön koulutuksesta ja roolista riippumatta. Määritellään myös selvästi pelastuslaitoksen lainsäädännön tuomat vastuut muihin toimijoiden nähden.
- **Vahvistetaan ymmärrystä** muiden toimivaltaisten viranomaisten toiminnasta.
- **Välitetään sidosryhmille selkeää viestiä** siitä, mitä me teemme. Näin meitä osataan myös hyödyntää.
- **Yhteiset viestit tulee muodostaa yhdessä keskustellen.**
 - Panostetaan jatkossakin yleiseen tiedottamiseen yhteistyössä kuntien kanssa (heikot jäät yms.)
- **Turvallisuusviestinnässä tulee olla aktiivinen,** tehdä aloitteita ja ottaa rohkeasti yhteyttä muihin toimijoihin. Erilaiset teemapäivät (kuten 112-päivä)

tarjoavat mahdollisuuksia järjestää yhteisiä tapahtumia. Kesätoimittajatoiminta hyvä esimerkki toimivasta yhteistyöstä myös median kanssa.

- **Aktivoidutaan edelleen tiedottamisen suhteen**, vrt. esimerkiksi Tukesin Ajankohtaista-tiedotteet.
- **Laaditaan selkeät tavoitteet organisaatiolle ja varmistetaan tiedonkulku organisaation sisällä:** tarvitaan yhteinen ymmärrys siitä, kuinka toimitaan ja miksi.
- **Määritellään selvästi, mitä yhteistyötä** tarvitaan ja kenen kanssa.
 - Sitoudutaan yhteistyöhön ja ymmärretään myös sidosryhmille tärkeät tavoitteet ja vastataan samalla niihin: yhteistyön hyödyn tulee olla molemminpuolista.
- **Panostetaan verkostoitumiseen** ja siihen, että naamat tulevat tutuksi. Tämä laskee kynnystä asiointiin ja yhteistyöhön.
 - Yhteiset tukikampanjat ja -tilaisuudet, harjoitukset ja valvontakäynnit.
 - Yhteiset vapaamuotoiset tapaamiset ja tutustumistilaisuudet.
 - Viranomaisten väliset koulutukset (esim. pelastus-ensihoito-poliisi: alku-sammutus-ensiapu-omaturvan huomiointi)
 - **Edesautetaan virallisen yhteistyön lisäksi toimijoiden välisten henkilökohtaisten ja epävirallisten suhteiden vahvistumista.**
 - Ollaan aktiivisia ulospäin ja mahdollisesta osaltamme sitä kautta.
 - **Luodaan matalan kynnyksen periaatteella toimiva yhteistyö:** kutsutaan epävirallisia palavereja, kahvihetkiä yms. yhteisen oppimisen hengessä järjestettäviä epävirallisempia tilaisuuksia.
 - Otetaan ja annetaan oppeja sekä jaetaan hyviä kokemuksia.
- **Sujuvien yhteydenpitoväylien muodostumista tulee edistää**, ettei tarvitse esim. asioida asiakkaiden käyttämien asiakaspalvelulinjojen kautta, kun halutaan yhteys toiseen viranomaiseen. Raja-aidat etenkin viranomaisten välillä vaikeuttavat yhteistyötä.
- **Kehitetään selkeämmät toimintatavat ja yhteistyön pelisäännöt** myös laitoksen sisällä ja pelastuslaitosten välillä. Kun vuorovaikutus toimii, voidaan hyödyntää muilla alueilla laadittuja, hyväksi todettuja malleja ja toimintatapoja.
 - Kehitetään pelastustoiminnan ja riskienhallinnan osastojen välistä yhteistyötä, jotta asiakas saadaan aidosti keskiöön.
 - Rikotaan osastojen väliset raja-aidat ja otetaan fokukseseen asiakkaan tarpeisiin vastaava kokonaisvaltainen palvelutuotanto.
 - Ehdotus: Pelastustoiminnan kokouksissa käytävä läpi onnettomuuksien ehkäisypuolen ajankohtaiset asiat, jotka liittyvät operatiiviseen toimintaan ja mihin tulee kiinnittää esim. keikalla huomiota.

- Keskustelutilaisuuksia on yleisellä tasolla hyvin paljon, mikä voi vähentää halukkuutta osallistua. Varmistetaan priorisointi ja se, että keskitytään keskustelemaan aidosti tärkeistä asioista
- Panostetaan sisäiseen yhteistyöhön ja siihen, että kaikki tekevät onnettomuuksien ehkäisytyötä.
- **Varataan yhteistyön kehittämiseksi ja rakentamiseksi työaikaa.**
- Nykyisten kanavien lisäksi tarvitaan uusia kanavia järjestöihin ja viranomaisiin.
- **Pyritään tunnistamaan yhteistyön tasot** ja se, mille organisaation tasolle ja keneen henkilöön tulee olla yhteydessä missäkin tilanteessa, jos halutaan aidosti edistää asiaa. Esimerkiksi selkeät ”kartat” helpottavat hahmottamista.
- **Kannustetaan organisaatioita turvallisuustyöryhmien ym. toimielinten perustamiseen**, yhteistyö on siten mielekkäämpää molemmille.
- **Käännetään turvallisuusajattelua reagoivasta ennakoivaksi.** Onnettomuuksien ehkäisytyö jää usein etäiseksi ihmisten päivittäisestä arjesta. Usein turvallisuusajattelu perustuu ärsykkeisiin ja on siten luonteeltaan reagoivaa: ”kun naapuri putoaa jäihin, minäkään en mene viikkoon”.
- Tarvitaan yhteinen tahtotila: Tahtotila yhteistyöhön tulee lähteä ohjaavista ministeriöistä, jotta paikallisella tasolla voidaan miettiä käytännön toteutusta.
- **Pohditaan uusia viranomaisyhteistyön mahdollisuuksia poliisin ja rajan kanssa.** Tarve korostuu etenkin harva-alueilla. Tarkastellaan kriittisesti nykyistä toimintaa ja etenkin sitä, ollaanko liikaa ”omissa poteroissa”?
- **Perustetaan tarpeen mukaan yhteistyöryhmiä ja markkinoidaan jo olemassa olevia** voimakkaammin myös oman henkilöstömme sisällä.
- **Järjestetään/edistetään osaltamme ajankohtaiskatsauksia** valvovien viranomaisten (rakennusvalvonta, ympäristöviranomaiset, AVI jne.) kesken.
 - Ajankohtaiset teemat esiin poikkihallinnollisesti.
 - Tavoitteena jakaa havainnot ja muodostaa yhteinen tilannekuva.
- **Ohjeet laadittava yhteistyössä toimijoiden kesken ja nettisivuilla on oltava vähintään suora linkki toisen toimijan vastaaviin ohjeisiin.** Palvelupolun tulee olla asiakaslähtöinen, selkeä ja helppo.
- Keskeisiä asioita tämän tavoitteen suhteen ovat tavoitteellisuus ja aito yhteistyö.
- Yleisesti tavoitteen osalta: toimenpiteisiin **vaaditaan linjauksia ja toimeksiantoja** johdon toimesta. Tehtävän määrittelyn tulee olla riittävän tarkkaa.
- **Pidetään silmät auki yhteistyön suhteen**, myös johdon osalta: mitä tapahtumia järjestetään, mihin olisi mahdollista saada jalka oven väliin (liitot, vakuutusyhtiöt).
- Kun halutaan tehdä valvonnassa tai muussa onnettomuuksien ehkäisyn toiminnassa vaikuttavaa yhteistyötä, **otetaan yhteys suoraan organisaation johtoon.**

- Tavoitteena molemminpuolisen ymmärryksen vahvistaminen.
- Esimerkiksi auditoiva palotarkastus on hyvä väline keskusteluun.
- Turvallisuus jää toissijaiseksi ja oppimistilaisuudet yksittäisiksi/pintapuolisiksi: lopulta turvallisuudelle annetaan huomiota vain yksittäisten tarkastusten ym. ajan
 - **Vaatus turvallisuuden integroimiseksi muuhun toimintaan** on tul-tava kunkin alan ”ylemmiltä” tahoilta.
- **Laaditaan kotiin palveluita tuottaville lisää koulutusta.** Turvallisuusasioi-den havainnoinnin tulisi olla luonnollinen osa heidänkin työtä. Yhteistyö ja laajempi tarkastelu kohteessa tulee perustella heille hyvin (tiedostetaan, että ko. toimijat ovat jo valmiiksi kovin työllistettyjä). Pienetkin teot vaikuttavat, kun niistä muodostuu rutiineja. Hyödynnetään vahvemmin ”luonnollisia väy-liä” viestin välittämisessä. Olennaista on tunnistaa nämä väylät ja tehdä aloite.
 - Tulokulma tulee suunnitella ja sanoittaa niin, ettei sitä koeta rasitteeksi.
 - **Yhteistyö kodinhoitajien kanssa:** hahmotetaan yhdessä, mihin kohtei-siin tulisi painottaa valvontaa.
 - Isännöitsijöille tehokkaita täsmäinfoja. Yhteistyö myös rakennusvalvon-nan kanssa
 - **Moniammatilliset autot/yksiköt:** viedään tätä kautta tietoa ensihoidon piiriin (kirkastetaan, mihin asioihin asunnossa käydessä tulee kiinnittää huomiota).
 - **Suunnitellaan 42 §:n ympärille enemmän koulutusta ja yhteisiä fyy-sisiä tarkastuksiakin.** Ilmoituksiin reagointi on jo nyt edistänyt yhteis-työn muodostumista.
 - **Koulutetaan toimijoiden (kotihoito, yritykset...) henkilöstöä mm. ha-vaitsemaan vaarat ja kouluttamaan kohtaamaansa ihmisiä.** Esimer-kiksi kotihoito osaa siten kertoa asiakkailleen turvallisuusnäkökulmasta.
- **Järjestetään alueen taksiyrittäjille moniviranomaisyhteistyönä koulutus,** jossa tehdään tutuksi esim. 42 § -prosessi ja huoli-ilmoituksista.
 - Käyvät ikäihmisten kotona, vievät päihtyneitä kotiin, saattavat sisään asti.
 - Tällä hetkellä hyödynnetään heitä liian vähän. Kohtaavat myös yksinäiset ja syrjäytyneet.
 - järjestetään yhdessä soten kanssa heille info paloriski- ja vanhusilmoituksista.
 - Hyödynnetään olemassa olevat alueelliset/paikalliset taksiverkosto.
- **Kutsutaan jatkossakin aktiivisesti muita toimijoita omiin tilaisuuksiimme.**
 - Esim. Päivä Paloasemalla yms.
- **Asetetaan ihminen palvelutuotantomme keskiöön.**
- **Tullaan pelastustoimen kanssa ihmisten luo** ja kohdataan heidät aidosti: tutustutaan, vastataan kysymyksiin ja mahdollistetaan tutustuminen alaan.

- Miten voidaan olla avuksi?
- **Pyritään jähmeästä viranomaisroolista pois.**
- Pyritään ihmislähtöiseen puhetapaan.
- Ei tyrkytetä, mutta ollaan paremmin saatavilla.
- Kysymisen kynnyks pidetään mahdollisimman matalalla.
- Ohjataan toimintaa oikeaan suuntaan vaikuttamalla aidosti ihmisiin ja keskustelemalla, ei pelkästään nojaamalla pykäliin ja antamalla määräyksiä.
- **Panostetaan erityisesti ikäihmisten kohdalla läsnäoloon**, vaikutukset ovat merkittävät.
 - Eläkeläisten kanssa on paljon koulutuksia, pelastusviranomaisen otetaan mielellään vastaan ja väki on vastaanottavaista. Tämän kohderyhmän kanssa **vuorovaikutukseen tulee panostaa jatkossakin.**
- **Korostetaan yhteisöjen ja järjestöjen merkitystä.** Esimerkiksi seurakuntien kerhot, Martat yms. ovat toimivia väyliä tavoittaa. Tärkeää olla aktiivinen ja työntää ”jalka oven väliin”.
- **Lisätään omaa aktiivisuuttamme kyläyhdistysten suuntaan**, jotka itsessään ovat jo valmiiksi aktiivisia yhteisöjä
- **Kehitetään oppilaitosyhteistyöstä systemaattisempaa.**
 - Edistetään osaltamme agendamme vientiä opetussuunnitelmiin.
 - **Tuodaan aktiivisesti esiin tarve sotealan oppilaitosten omalle opintojaksolle** (vähintään vapaaehtoinen), jossa nostetaan esiin meidän turvallisuusnäkökulmamme.
 - Korostetaan yhteistyötä jo opintojen aikana. Mitä yhteistyötahoja on ja miten niiden kanssa voidaan toimia tehokkaasti yhdessä. **Lisätään yhteistyötä opintojen aikana, esim. asiantuntijaluentojen muodossa.**
 - Pelastuslaitosten, järjestöjen, vakuutusalan ja ministeriön edustajia jne.
 - Teemoitellaan ja rakennetaan mielekkäitä kokonaisuuksia.
 - **Pyritään vaikuttamaan kuntien opetus/sivistystoimeen** ja niiden johon. Myös rehtorin mielipide painaa, joten kannustetaan heitä mukaan keskusteluun. Mahdollistetaan yhteiset keskustelut osaltamme.
 - **Järjestetään säännölliset tapaamiset pelastusopiston opiskelijan seuraamiseksi työelämässä ja kerätään siten systemaattisesti palautetta siitä, vastaako pelastusopisto kentän tarpeisiin.**
- **Hyödynnetään etsivä nuorisotyö, partiolaiset (turvallisuuskurssi luontevana rajapintana), urheiluseurat** jne. Näissä yhteyksissä on hyvä mahdollisuus myös fyysiseenkin harjoitteluun. Rakennetaan samalla siltoja VPK:n nuoriso-osastoihin.
- Ollaan aktiivisesti mukana Who cares? -webinaarissa (teemoina syrjäytymisen, päihteet yms.) sekä muissa nuorisolle kohdennetuissa tilaisuuksissa.

- **Keskitytään siihen, että ollaan pelastuslaitoksena saavutettavissa en-
tistä paremmin.**
- **Edistetään pelastuslaitoksen aktiivisempaa osallistumista kylä-/ ja maa-
kuntien omiin projekteihin.** Usein toiminnassa on jo valmiiksi mukana pe-
lastusalaalla työskenteleviä (urheiluseuroissa yms.).
 - Mahdollistetaan tiedonkulku pelan suuntaan aikaisessa vaiheessa, jo tilai-
suuden/hankkeen suunnitteluvaiheessa, jotta osataan varautua, kun pyy-
detään osallistumaan. Viestitään tästä kyläkuntien suuntaan: tieto pelalla
tulisi olla esim. rahoitushaun yhteydessä, että osataan varata henkilö.
- Kartoitetaan mahdollisuudet edistää turvallisuusviestinnän sanomaa Essoten
"Reissu-Ellun" yhteydessä eli jalkautumalla yhteisöihin maakuntia kiertämällä.
- **Eri kielisten materiaalien saatavuus on turvattava.** Esimerkiksi maahan-
muuttajille suunnattujen materiaalien vaivaton saatavuus on tärkeää.
- **Kartoitetaan eri yhteistyötoimijoiden yhteystiedot.** Saataisiinko "yhden
luukun periaatteella" toimivia yhteystietoja meidän lisäksi myös sosiaalihuol-
lon, terveydenhoidon puolelta? Tavoitetilana kullekin toimijalle yksi sähkö-
posti, josta tavoitetaan.
- **Hyödynnetään yritysketjujen vahvan ketjuohjauksen vaikutus myös
turvallisuuskäytännöstä.** Pitkässä juoksussa voi myös säästää omia
resursseja.
 - Ison konsernin toimipisteen tarkastuksen yhteydessä kohdattu koko
konsernin turvallisuusvastaa on avannut silmiä molemmin puolin. Myös
johdon osallistaminen laajemmin mahdollista. **Tarkastellaan vastaavien
kohtaamisten järjestämisen mahdollisuutta laajemminkin.**
 - Tavoitteena päästä "koppikohtaisuudesta" kokonaisuuden/ketjun
ohjaamiseen/vaikuttamiseen.
- **Vahvistetaan aktiivisesti kuntien valtuustojen ja hallitusten turvallisuus-
osaamista,** jolla sitoutetaan heidät kehittämään omissa kunnissaan arjen
turvallisuutta.
 - Järjestetään kerran vuodessa tilaisuus, jossa kunnat otetaan mukaan on-
nettomuuksien ehkäisytyöhön. Vuorovaikutteinen tilaisuus, jossa tietoa ja
tarpeita jaetaan molempiin suuntiin.
 - Pelastusjohtajat tapaavat päättäjiä ja kuntajohtoa nytkin, mutta se ei riitä:
mukaan tarvitaan myös riskienhallintaosastoa, esim. viestinnän suunnit-
telija tai palotarkastaja, jotka kertovat konkreettisesta käytännön työstä.
 - Vaikutetaan siellä, missä esim. taloudestamme päätetään.
- **Mahdollistetaan opinnäyte ym. selvitys, jossa vertaillaan Merlotin asia-
kaskohdetietojen avulla palotarkastustaulukoita** ja hahmotellaan potenti-
aalisia uusia yhteistyön muotoja. Tavoitteena, että yhteistyön mahdollisuudet
tiedossa jo ennen tarkastukselle menoa, että osataan ehdottaa konkreettista
yhteistyötä.

- **Laajennetaan ennaltaehkäisevistä hankkeista saatuja hyviä kokemuksia (Lapset pelastaa -yms.) ja muodostetaan niiden tuella pysyviä toimintoja.**
 - Hyödynnetään yhteistyö esim. liikenneturvan kanssa ja järjestetään kampanjoita, tempauksia yms., joihin pyydetään eri viranomaistahot mukaan.
- **Kehitetään Paloturvallisuusviikon ympärillä tehtävää yhteistyötä.**
 - Syvennetään yhteistyötä ohjausryhmän tahojen kanssa.
 - Korostetaan vastavuoroisuutta. Esim. yhteistyö kiinteistöliiton kanssa: hyöty ollut molemminpuolista.
- **Kehitetään 72 tuntia -kampanjan ympärillä tehtävää yhteistyötä.**
 - Laajennetaan osaamisen levittämistä nykyisestä.
 - Edistetään asian viemistä kiinteäksi osaksi kotitalousopetusta.
 - 72 tuntia ja NouHätä -yhteistyö.
 - Kartoitetaan muutkin mahdolliset yhteistyötahot, esim. partio.
- **Vahvistetaan riskiasumisen suhteen tehtävää yhteistä työtä koko alueella.**
 - Yhteisiin tapaamisiin mukaan ainakin kunnat, sote, pela, poliisi, ensihoito (ml. yksityinen), isännöitsijät, taloyhtiöiden edustajat jne.
 - Selkiytetään toimivaltojen rajat ja vastuut kaikille mukana oleville.
 - Alussa vetovastuu pelastuslaitoksella, mutta otetaan vahvasti huomioon muidenkin näkökulmat: kuinka esim. poliisi tai ensihoito kokevat tilanteet. Tämä laskee rimaa tehdä ilmoituksia.
 - Korostetaan, että pelastusviranomaisen toiminta ei tee autuaaksi: asiakkaan kohtaamisessa tarvitaan (kaikkien) muidenkin asiantuntijuutta.
- **Muodostetaan strateginen ja jatkuva kumppanuus yritysten kanssa, vrt. koulupoliisi.**
 - Edistää viranomaisen tilannetietoutta toiminnasta ja tekee viranomaisesta helpommin lähestyttävän. Turvallisuustyölle turvataan näin jatkumo.
- **Tartutaan uusavuttomuuden ilmiöön.**
 - Riskit ovat suuret esim. tapauksissa, joissa kaupungissa ikänsä asuneet ostavat tulisijalla varustetun mökin yms.
 - Tarkastellaan ”Uusavuttomuuskurssin” järjestämisen mahdollisuutta esim. kansalaisopistossa. Kurssilla otettaisiin turvallisuuden perusasiat haltuun.
- **Huomioidaan ”Sääntö-Suomi” -ilmiö.**
 - Lakien tulkinta saatava yhdenmukaiseksi viranomaisten kesken.
 - Lakien valmisteluun vaikuttaminen on olennaista
 - Lakien voimassaolon ennakointimahdollisuus auttaa toimintaa käytännön tasolla.
- **Mahdollistetaan yhteiset palotarkastukset vakuutusyhtiön edustajan kanssa.**

- Heillä oma näkemys riskienhallinnasta. Kohteen turvallisuus vahvistuu tehokkaammin, jos saadaan molempien näkemykset mukaan vierailuun.
- **Luodaan verkkokeskustelualusta, jolla kaikki alueen turvallisuustoimijat voivat matalalla kynnyksellä jakaa hyviä käytäntöjä ja ratkoa toistensa kipukohtia.**
 - Verkotetaan tekijät, jotka ovat usein ongelmiensa kanssa yksin (esim. taloyhtiöiden turvallisuushenkilöt).
 - Toteutus jossain välillä PMoodle (vahva tunnistautuminen) – vapaa keskustelupalsta. Toteutus alueellisena tai vaikka koko Suomen kattavana.
- Edistetään osaltamme termien selkeyttämistä ja yhtenäisyyttä turvallisuusalalla.
- Pelastussuunnitelmasta kohti kokonaisvaltaisempaa ja kohteen kokonaisuunnittelua helpottavaa turvallisuussuunnitelmaa?
- Kuopiossa on monialainen turvallisuustyöryhmä: kartoitetaan mahdollisuudet hyödyntää toimintamallia koko maakunnan alueella.
 - Mukaan eri sektoreiden toimijoita, esim. pelastus, poliisi, kirkko, maahanmuutto, kirkko, liikenneturva, pelastusopisto, nuorisotyö jne.
 - Yhteisiä teemoja esim. syrjäytyminen, jossa jokaisella toimijalla rooli.
- Huomioidaan, että tämä tavoite on vahvasti linkittynyt välittämisen tunteeseen.
- **Tiivistetään yhteistyötä teknologiaa myyvien toimijoiden kanssa ja otetaan siten teknologian kehitys vahvemmin haltuun.**
 - Esim. kysytään suurilta kodinkoneita myyvilta ketjuilta: miten laitetta käytetään turvallisesti, tuleeko reklamaatioita turvallisuuteen liittyen jne.
 - Hyödynnetään dataa omassa työssämme.
- **Tehdään yhteistyötä ympäristöasioihin liittyvien lakien yms. tulkinassa, asian parissa työskentelevien toimijoiden kanssa.**
- **Tehdään tulevaisuusajattelun suhteen yhteistyötä.**
 - Mihin onnettomuuksien ehkäisy on menossa?
 - Kenen kanssa tarvitaan strategista yhteistyötä jatkossa?
- **Edesautetaan sitä, että ihmiset huolehtivat aktiivisesti turvallisuudestaan jo ennen pelastustoimen apua.**
 - Yritysten henkilöstöllä on usein hyvin hallussa esim. hätäilmoitus, alkusammutus, pelastuslaitoksen opastus kohteeseen ja kohteessa. Tällöin pelan rooli voi olla hyvinkin vähäinen.
 - Sovellettava samaa ajattelua myös yksityishenkilöihin/yhteisöihin. Jos omat toimet kunnossa, säästää henkien lisäksi pelastustoimen resursseja. Vaikutetaan tähän turvallisuusviestinnällä.
 - Tunnistetaan, millä menetelmillä vaarojen ja riskien tunnistaminen saadaan luontevaksi osaksi ihmisten arkea. Usein riskit piilevät ihmisessä,

tämä huomioitava. Nyt usein liian vahva painotus puhtaasti fyysisessä turvallisuudessa.

- **Tuodaan esiin, että joskus liiketoiminnallinen ajattelu hyödyttää onnettomuuksien ehkäisytyössä kaikkia osapuolia.**
 - Esim. tilityökorttikoulutukset ovat hyvä tulonlähde pelastuslaitoksille. Pätevyyden hankkimiseen ja koulutusten järjestämiseen tulee pystyä motivoimaan henkilöstöä riittävällä ”tulospalkkiolla”.

Paluu takaisin tekstikohtaan

Toimenpideideat: asiakasryhmien tarpeiden tunnistaminen (vaikuttavuustavoite 6)

- **Määritellään ja kartoitetaan systemaattisesti omat nykyiset ja potentiaaliset tulevat asiakkaat.**
- **Kehitetään asiakaspalautteen keräämisen toimintatapoja**, esimerkiksi laatimalla kysely kotiin palveluja tuottaville tahoille. Palautteen keräämisen tilanne nyt: jaetaan Merlotin kautta palautelinkkejä.
- **Kohdennetaan yleisötilaisuuksien yhteydessä** sanomaa ja kartoitetaan asiakastarpeita kohtaamalla ihmisiä. Esimerkiksi kesällä tavoitetaan asiakkaita esimerkiksi toritapahtumien kautta.
- **Suunnitellaan ja laaditaan tarkoituksenmukaiset asiakaskyselyt**, jolla tunnistetaan palvelutarpeet ja mahdollistetaan yhdenmukaisuus.
 - **Tavoitellaan vakioitua mallia tarpeiden ja kohderyhmien ajantasaisen tilannekuvan ylläpitämiseksi.** Tulee olla kaiken toiminnan pohjana. **Varmistetaan toistettavuus.**
 - Kartoitetaan ihmisten tarpeet kysymällä ensin avainhenkilöiltä lista tarpeista, joiden kautta laaditaan asiakaskysely. Ihmisten on vaikea luetella itse tarpeitaan, mutta niitä on helppo rastittaa jo tunnistetuista vaihtoehdoista.
 - Hyödynnetään prosessissa palvelumuotoilun työkaluja.
 - Laaditaan tietopaketit kyselyn vastausten perusteella.
 - Hyödynnetään hyväksi todetut käytännöt ja työkalut, myös kansainväliset.
 - **Toteutetaan asiakaspalautekyselyt sidosryhmille**, esim. kotihoidolle ym. viranomaistahoille ja järjestöille. Painotus tarpeissa ja niiden kartoittamisessa.
 - Kerätään systemaattisesti esim. tarkastusten yhteydessä palautetta turvallisuusviestinnästä ja tarkastuksista ja kartoitetaan samalla asiakkaiden tarpeita.

- Hallitaan kokonaisuutta varmistamalla, että tieto asiakatarpeista liikkuu pelastuslaitoksella sisäisesti, yli toimintorajojen kommunikoiden.
- **Benchmarkataan Big Datan hyödyntämisen keinoja alan ulkopuolelta.**
 - Louhimismahdollisuudet ovat mittavat. Edesauttavat asiakkaan ymmärtämistä.
 - Jo pelkästään nettisivujen hakujen analysointi auttaisi edistämään asiakatarpeiden kartoittamista.
 - Ei kysytä pelkästään ”Miten saadaan tieto yhteen paikkaan?” vaan ”Miten sitä sitten hyödynnetään ja mitä tiedolla tehdään?”
- **Perustetaan omalle pelastuslaitokselle digitaalinen ”Liitutaulu”** (esimerkiksi Teams-alustalle yms.), jonne saisi matalalla kynnyksellä kirjattua talteen asiakasrajapinnasta esiin nousevia toiveita ja ajatuksia, ennen kuin ne unohuttuvat arjen tohinassa.
- **Hyödynnetään kattavasti eri some-kanavia** tarpeiden kartoittamiseksi ja eri ikäryhmien tavoittamiseksi.
- **Kysytään asiakkailta aidosti, mitä palotarkastukselta odotetaan.** Otetaan tavoitteeksi vuorovaikutteisempi tarkastus, jonka aikana mahdollisuus kartoittaa tarpeita.
 - Pelkkä valvontatyö ja aito turvallisuuskulttuurin edistäminen ovat eri asioita: vaatii alalta kokonaisvaltaista asennemuutosta sitä kohti, että muutetaan toimintaa/käytöstä/asenteita asiakkaan päädyssä.
- **Ovatko termit tällä hetkellä riittävän kuvaavat ja tarkoituksenmukaiset? Pohditaan ja nostetaan osaltamme esiin tarvetta alan nimikkeiden tuulettamiselle.** Termeillä on iso merkitys toiminnalle ja mielikuville.
 - Tulisiko esim. palotarkastajan nimike olla turvallisuuskehittäjä? Onko ”onnettomuuksien ehkäisy” tarpeeksi kuvaava?
 - Nimikemuutos voi osaltaan edistää ajattelun muutosta määrällisestä laadulliseen ja vaikutuksia/vaikuttavuutta tavoittelevaan.
 - Hyvän esimerkkinä edellisestä: ”valistus” → ”tuvi”. Korostaa ihmisen roolia aktiivisena toimijana, eikä passiivisena vastaanottajana.
- **Vahvistetaan riskien kartoittamisessa ihmisten näkökulmaa**
 - **Mennään mukaan Etsivään lähityöhön**, jotta saadaan välittämisen tunnetta välitettyä henkilöille, joilla asiat ovat heikommin.
 - **Lisätään näkyvyyttä ihmisten arjessa:** ollaan tilaisuuksissa, mennään joen rantaan kohtaamaan. Tällä hetkellä kohdataan käytännössä vain palotarkastuksissa ja esim. itsearviointin merkeissä.
 - Vahvistetaan turvallisuudentunnetta läsnäololla.
- **Kohdistetaan resursseja keskenään suunnittelun ja pohdinnan sijaan enemmän jalkautumiseen ja aidosti ihmisten kanssa keskusteluun.**
 - Kierretään ihmisten joukossa: neuvotaan ja kuunnellaan esiin nousevia tarpeita.

- **Nostetaan valvontatyössä ihminen ja osaaminen keskiöön, eikä keskitytä puhtaasti esimerkiksi kiinteistöihin ja rakennustietokantaan.**
 - Myös turvallisuusviestinnässä: ei keskitytä tekniseen laitteeseen ja yksittäisiin tapauksiin.
 - Jos esimerkiksi tietyssä laitteessa on turvallisuutta vaarantavaa vikaa, niin ollaan aktiivisesti yhteydessä valmistajaan ja pyritään ratkaisemaan kerralla kuntoon.
- Riskiperusteinen valvonta: mennään sinne, missä tapahtuu ja opitaan onnettomuuksista. **Hyödynnetään tarkastusten yhteydessä ”huonoja esimerkkejä” ja korostetaan sitä, miten näitä voi välttää.**
 - **Kohdekohtaisessa arvioinnissa on tarvetta kehittämislle**, eikä vielä toteudu käytännössä.
 - Kuinka työtä saadaan kohdennettua merkityksellisellä tavalla sinne, missä panosta tarvitaan?
 - Panostetaan nykyistä vahvemmin onnettomuuksien kautta esiin tuleviin toistuviin ilmiöihin ja kaavoihin.
- **Reagoidaan ajankohtaisiin aiheisiin** tilanteen vaatimalla tavalla ja tuotetaan palvelua sekä informaatiota siihen liittyen. Tietoa tulee tarjota siinä muodossa, että asiakas joutuu itse pohtimaan ja haastamaan itseään. Tämä edesauttaa osaltaan ihmisen aktiivisen toimijuuden kehittymistä.
 - **Hyödynnetään nykyistä kattavammin onnettomuustilastoja**, ajankohtaisten asioiden esiin nostamiseksi. Nojataan viestinnässä tilasto-/faktatietoon.
 - **Analysoidaan systemaattisesti toimintaympäristöämme.**
- **Varmistetaan, että Pronto-kirjauksista saadaan riittävät tiedot analyysiin, josta riskiryhmät saadaan tunnistettua. Panostetaan siihen, että niistä selviää onnettomuuden syy, aiheuttaja jne.**
 - ”Mitä, missä ja kenelle on tapahtunut” tulee selvittää Pronton kirjauksista.
 - Saatetaan selosteet yhdenmukaisiksi.
- **Syvennetään erityiskohteisiin tutustumista tarkastusten yhteydessä.**
 - Nyt tarkastus jää usein yleiselle tasolle/pintapuoliseksi, eikä päästä pureutumaan konkreettisiin yksityiskohtiin, kunhan yleinen turvallisuus hyvällä tasolla.
- **Tunnistetaan asiakasryhmät riskiperusteisella ajattelulla: millä ryhmillä on suurimmat riskit turvallisuuden osalta.**
 - Ikäihmiset, syrjäytymisvaarassa olevat nuoret jne.
 - Tunnistetaan tarpeet elinkeinoelämän puolelta esim. yritykset, joilla vaarallisia kemikaaleja.
 - Toteutetaan haastatteluja tarpeiden tunnistamiseksi. Tunnistetaan ryhmät ja toteutetaan haastattelut.
 - Huomioidaan riskien erilaisuus ryhmien välillä.

- Tunnistetaan asiakasryhmät tilastoista, esim. Pronton vahinkotilastoista.
- **Tarkastellaan nykyisiä henkilöstöön ja sidosryhmiin kohdistuvia osamistarpeita** ja kartoitetaan, millaista osaamista tarvitaan asiakkaiden tarpeiden kirkastamiseksi. Kohdennetaan koulutusta sinne, missä riskitekijöitä havaitaan.
- **Varataan riittävät resurssit koulutussuunnitelman toteuttamiseksi koko pelastuslaitoksen alueella.** Tällä hetkellä alueelliset vaihtelut suuria.
- **Eri kohdetyypeille laadittujen ohjeiden muodostamaa kokonaisuutta tulisi terävöittää** ja suoraviivaistaa toistettavuuden tukemiseksi.
- **Varmistetaan, että säädösmuutokset näkyvät viipymättä työohjeissa** ja henkilöstön osaamisessa. Tukee yhteisen linjan säilymistä.
- **Hyödynnetään täysimääräisesti kumppanuusverkostossa** laadittavaa ohjeistusta ja muita materiaaleja.
- Valvontatoimintaan on tulossa valtakunnallisia ohjeita. **Osaamiskartoitusten kautta saadaan palvelujen laatua tasaisemmaksi**, osaamisten hahmottuessa. Tässä kansallinen tekeminen tukee vahvasti alueen tekemistä.
- **Hyödynnetään Kumppanuusverkoston toiminta ja Pelastustoimi.fi -sivusto täysimääräisesti**, valtakunnallisen yhdenmukaisuuden edistämiseksi omalta osaltamme.
- **Valtakunnallinen yhdenmukaisuus tärkeää tavoitteen saavuttamiseksi.**
 - Yhdenmukaistamisessa tulee huomioida arkitodellisuuden eroavaisuudet, esim. PK-seudun ja Kärämäen välillä.
 - **Varmistetaan samansisältöiset koulutukset ja asiasisällöltään yksityiskohtaiset materiaalit.**
 - Yleisen materiaalin tulisi olla saatavilla Pelastustoimi.fi -sivulla.
 - Edistetään osaltamme tietopankin laadintaa valtakunnallisesti.
- **Määritellään pelastuslaitoksella vuosittaiset ”keihäänkärjet” eli asiat, joihin keskitytään erityisesti.**
 - Keinovalikoima tuotava esiin keihäänkärkien julkaisun yhteydessä.
 - Yksittäisten reagointien lisäksi oltava punainen lanka/yleispohja toiminnalle. Tämä sitouttaa henkilöstöä entistä vahvemmin työhönsä ja työyhteisöön, kun puhalletaan ”yhteen hiileen”.
- Tunnistetaan ja tunnustetaan osaamisen sekä koulutustaustojen (eri kuin koulutustaso) moninaisuus ja lähdetään sen pohjalta rakentamaan tasalaatuisuutta.
 - Pohditaan, millä työkaluilla nämä vahvuudet tunnistetaan ja hyödynnetään tavoitteellisessa tekemisessä ja uuden luomisessa.
 - Huomioidaan onnettomuuksien ehkäisytyötä tekevien moninaiset taustat varmistamalla riittävä sisäinen koulutus, jotta palvelusta saadaan tasalaatuista.

- **Vahvistetaan sosiaalipuolen kanssa tehtävää yhteistyötä (muukin kuin 42 § -yhteistyö) tavoitteen saavuttamiseksi.**
- **Laajennetaan ja syvennetään yhteistyötä sekä viranomaisten että kolmannen sektorin kesken.** Olennaista talon sisäisen yhteistyön syventäminen. Isossa organisaatiossa lokeroitumiseen on usein taipumusta. Kaikki yhteen kokoontuminen edistää asiaa.
- **Tarjotaan ihmisten luona käyville tahoille yhdenmukaista koulutusta** tarpeiden tunnistamisesta ja siitä, kenelle mistäkin asiasta tulee ilmoittaa eteenpäin.
- **Tarjotaan ”osa-aikaista” valvontaa tekeville lisäkoulutusta** esim. tarkastuspöytäkirjojen laadintaan. Varmistetaan, että kaikilla tekijöillämme on ajan tasainen tieto ja edistetään siten yhdenmukaisuutta.
 - **Mahdollistetaan eri aiheiden vastuhenkilöiden erikoistuminen ja hyödynnetään sitten tietoa/osaamista** matalalla kynnyksellä koko laitoksen alueella. Näin jokaisen ei tarvitsisi tuntea joka ikistä prosessia alusta loppuun.
 - Järjestetään yhteistyöpalavereja, koulutuspäiviä ym.
- **Varmistetaan osaltamme tiedon saumaton levittäminen**
 - Tieto siitä, kenelle ilmoitetaan paloriskikohteista.
 - Etenkin nuoremmat paloriskikohteet kaipaavat selkeitä toimintamalleja ja niiden jalkautusta.
 - Jaetaan alueellisista tilastoista tietoa viranomaisten välillä. **Tunnistetaan tapaukset, jotka työllistävät kaikkia viranomaisia.** Yhteinen tilannekuva (tietoturvan puitteissa) auttaa kohdentamaan toimintaa.
 - Istutaan eri toimijoiden kanssa saman pöydän ääreen paikallisen yhteistyön mahdollistamiseksi.
- Kuunnellaan ja kirjataan ylös tarpeet rakennusvalvonnan yhteistyöpalavereissa.
- **Huomioidaan Koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyn toimintaohjelma** kun kartoitetaan, mitä meiltä odotetaan. Asiat ovat yhteisiä.
 - Ylitetään raja-aidat ja hahmotetaan tarpeet poikkihallinnollisesti.
 - Tunnistetaan tehtävät ja vastuumme laajasti, myös tulipalojen ulkopuolelta.
 - ATV-työ ylipäättään on hyödyllistä tarpeiden kartoituksen osalta.
- **Tunnistetaan nykyiset ja potentiaaliset yhteistyöviranomaiset, jotka auttavat riskien tunnistamisessa** (esim. kemikaalikuljetukset, liikenneturva jne.).
 - Tarkastellaan kriittisesti, ollaanko mukana kaikissa tarvittavissa työryhmissä.
- **Ollaan nykyistä aktiivisempia sidosryhmien, esim. yrittäjien suuntaan.** Hyödynnetään tuttuja kontakteja tarpeiden tunnistamiseksi.

- Yrittäjien lisäksi kuntien **opetustoimi on olennainen kumppani**, yksittäisten koulujen lisäksi. Vaikutetaan kokonaisuuteen ja tunnistetaan tarpeet sieltä.
- Tarjotaan itseämme yhteistyöfoorumeihin ja ollaan herkällä korvalla kuulolla tarpeiden suhteen.
- **Laaditaan yhteistyölle raamit ja ohjeet pelastuslaitoksen oman strategian muodossa, systemaattisen toiminnan varmistamiseksi.**
 - Kun valmistuu, niin selkeä käyttöönotto koko organisaatiossa.
 - Vahvistetaan tiedolla johtamista, sen jakamista, uuden tiedon luomista ja päivittämistä. Hiotaan tietoprosessi kuntoon.
 - Ollaan kärsivällisiä strategian jalkauttamisessa ja edetään askel kerrallaan.
 - Varmistetaan tiedonkulku. Tietoiskut/-paketit esim. vuoronvaihtojen yhteydessä.
- Luodaan verkostomainen malli syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Ollaan itse mukana turvallisuuspalvelujen tulokulmalla.
 - Mukaan päihdetyö, etsivä nuorisotyö, velkaneuvonta, järjestösektori jne. Hyödynnetään näiden toimijoiden osaamista, jotta saadaan yhteys syrjäytymisvaarassa olevien elämään.
 - Pohditaan, millä toimenpiteillä kyetään hallitsemaan riskejä heidän elämässään.
 - Ilmiö elää jatkuvasti, joten tuntosarvien on oltava jatkuvasti ylhäällä.
- **Välitetään ihmisille selkeässä muodossa viestiä lakien, asetusten ym. uudistuessa.** Esimerkiksi sähköautojen sääntelystä tulee välittää tietoa isännöitsijöille.
- **Parannetaan palveluita varmistamalla resurssien tasainen sijoittuminen** laitoksen sisällä. Tämän mahdollistamiseksi tulee resurssisuunnittelun yhteydessä kohdata tiiviimmin onnettomuuksien ehkäisytyötä tekevää henkilöstöä.
- **Muistutetaan isännöitsijöitä väestönsuojeluun liittyvistä velvollisuuksista** ja itsearviointista. Isännöitsijöiden kanssa kokoontuminen on samalla hyvä mahdollisuus kehittää yhteistyötä ylipäätään.
- Turvallisuusviestinnän laatu on viime aikoina parantunut. **Varmistetaan positiivinen kehitys** tulevaisuudessa.
- **Laaditaan keskustelurunko valvonnan kohteen / asiakkaan edustajan kanssa käytävän kommunikoinnin tueksi.** Keskustelujen tavoitteena on selvittää aidosti turvallisuuskulttuurin tila ja kehitys. Hyödyllinen myös uusille palotarkastajille. Melko pienellä vaivalla toteutettavissa oleva toimenpide.
- Edistetään paloturvallisuuden itsearviointin oppaiden yhdenmukaistamista.
- Varmistetaan yhdenmukaisten pöytäkirjapohjien saatavuus.
- **Verkkosivut tulee muokata aidosti asiakaslähtöisiksi** ja ajankohtaisiksi.

- **Poistumisharjoitusten suhteen tulee olla selkeä ohjeistus**, joka tuodaan (kohteesta riippuen) tarkastuksilla selvästi esille. Hoitolaitosten poistumisturvallisuuden arvioinnin yhdenmukaisuudelle on tarvetta.
- **Edesautetaan osaltamme sitä, että onnettomuuksien ehkäisy tunnustetaan tärkeäksi ja yhteiseksi** tehtäväksi koko organisaatiossa.
- **Tuodaan asiakkaille esiin - eli herätetään - tarpeita.** Avataan kokonaisuus ja mahdollistetaan asiakkaan omat oivallukset. Usein asiakas ei itse osaa huomioidakaan kaikkia näkökulmia, jotka sitten kokeekin tärkeäksi.
- **Kehitetään keinoja lähestyä vapaa-ajan asuntoja ja asunto-osakeyhtiöissä asuvia ihmisiä, jotka nyt jäävät osittain katveeseen.**
- Asia on laaja ja se sisältää kaiken isojen laitosten riskeistä yksittäisen ihmisen perusarkeen. Pelastuslaitoksen pitää peilata toimintaansa tähän kaikkeen. **Pohditaan kriittisesti, mittaammeko tällä hetkellä oikeita asioita.** Nyt saadaan sitä, mitä mitataan.
- Kuinka löydetään ihminen, jolla on tarve palvelulle, mutta joka ei osaa kysyä tai ei vielä ymmärrä, että tarvitsee kyseistä palvelua?
 - Luodaan turvallisuudesta selkeä ja kiinnostava ”tuote” ja markkinoidaan sitä aktiivisesti.
- **Laaditaan asiakaskortit, jotka kertovat asiakasryhmän tarpeista: auttavat henkilöt osaavat kohdata paremmin.**
 - Kirjataan kaikkia koskevat yleiset asiat ja tietyille ryhmille ominaiset tarpeet sekä niihin vastaamiseen liittyvät vaatimukset.
- **Muodostetaan palautejärjestelmä ja laaditaan siihen liittyen tietojohdon kykenevä palautepohja, jonne kaikki tallentuu ja jossa voi esim. visualisoida tiedon helposti.**
 - Helppo käyttää kokouksissa, koulutuksissa ja ylipäätään asioiden perustelemiseksi.
 - Toteutetaan systemaattisesti tilaisuuksien ja tapahtumien jälkeen muutama päivän päästä palautekysely.
- **Toimintaohjelman laadintahankkeesta tuttua kokemusasiantuntijuuden hyödyntämistä on jatkettava ja hyödynnettävä laaja-alaisesti.**
 - Hyödynnetään esim. henkilöitä, jotka haluavat kertoa heille sattuneesta onnettomuudesta niille, joille vasta sattunut jotain.
 - Hyödynnetään tarinallistamista, kuten Punainen Liitu -kampanjassa, jossa tarinankertojina auttamisen etulinja kertoo. Myös onnettomuuden kokeneet ja heidän läheisensä kertomukset ovat vaikuttavia.
- **Vahvistetaan/syvennetään elinkaarimallia nykyisestä.**
 - Laajennetaan ikäluokka-ajattelua niin, että otetaan mukaan lähellä eläköitymistä olevat ikäluokat. Mitä tarpeita heillä on, jotta tuleva eläkeikä on turvallisesti hallussa?

- Kytetään elinkaarimalliin mukaan data-analytiikka: jokaisella ikäluokalla on omanlaiset riskit, jotka vaihtelevat esim. aktiivisuuden ja harrastusten mukaan.
- Hyödynnetään muidenkin lähteistä saatava tieto: työterveyshuolto, koulut, harrastusdata jne.
- **Tarkastellaan kriittisesti, voitaisiinko palvelut tuottaa nykyistä mielekkäämmässä paketissa**
 - Laitetaan kotiin tuotettavien palveluiden kanssa kerralla kaikki kuntoon: yhdistetään valvonta, kotihoito yms. samaan pakettiin.
- Palontutkinnassa hahmotettava muukin kuin esim. syttymissy: miten kokonaisuus yleisesti on toiminut ja mitä oltaisiin voitu onnettomuuksien ehkäisyyn näkökulmasta tehdä.
 - Tarkastellaan, onko valvonnassa kiinnitetty riittävästi huomiota, olisiko tuvilla voitu / voitaisiinko jatkossa vaikuttaa asiaan tai estää vastaava onnettomuus?

Paluu takaisin tekstikohtaan

Toimenpideideat: ihmisten oma vastuu (vaikuttavuustavoite 7)

- Viestintää tulee lisätä kaikilla kanavilla, myös muualla kuin somessa.
- Kartoitetaan järjestelmällisesti, kuinka tavoittaa ihmiset oikeanlaisella teemalla, oikeanlaisessa tilanteessa?
 - ”Ihmiset” on liian laaja yhdeksi kohderyhmäksi, **joten täytyy tunnistaa tarkemmin, mitä ryhmiä halutaan tavoittaa.**
 - Laaditaan kohdennettua ja teemoiteltua viestintää, esimerkiksi somessa.
- **Painotetaan viestinnässä myös positiivisia teemoja.**
 - Onnistuneet tapahtuneet tulee tuoda voimakkaammin esiin, esimerkiksi onnistunut alkusammutus tai palovaroittimen pelastama henki.
 - Pelastuslaitoksen viestinnässä **huomiota tulee siirtää pois liekkimeristä ja kolaripaikoista kohti ihmisläheisiä teemoja.**
 - Enemmän sisältöä arjen tilanteista ja siviilien tekemistä onnistuneista teoista, tämä voisi lisätä jokaisen omaa järjenkäyttöä.
- Tehdään turvallisuusviestintää valvonnan yhteydessä aina, kun se on tarkoituksenmukaista ja mahdollista.
- Kun viestintää tehdään, kerrotaan asiat ”ihminen ihmiselle” -kielellä, ei viranomaiskielellä.
- **Kerrotaan asiat konkreettisten onnettomuusesimerkkien kautta.** Mitä on sattunut, mitä siitä on seurannut ja miten se voitaisiin estää. Ajatellaan tässä kohtaa onnettomuuksia laajasti: ei pelkästään tulipalojen kautta.

- **Ehdotetaan palotarkastajien toimesta viestinnän väelle matalalla kynnyksellä** somessa tai muualla viestittäviä nostoja. Hyödynnetään siten kaikki osaaminen ja kokemukset.
- Hyödynnetään viestinnässä somea ja suosittuja vaikuttajia, bloggareita yms.
 - Laaditaan lyhyitä tietoiskuja esimerkiksi somessa: pitkät paperiset infot jäävät usein lukematta.
- **Laaditaan someen konkreettista turvallisuusviestintää esim. My Day tai Story -muodossa.**
- **Tavoitetaan työikäisiä työpaikkojen kautta.** Jätetään esim. tarkastuksen yhteydessä työpaikalle materiaalia, jota henkilöstö voi hyödyntää.
 - Kontaktoidaan ihmisiä esimerkiksi TE-toimiston kautta
- Kuinka mitataan turvallisuusviestinnän aito vaikuttavuus?
 - Tulikettu tavoittaa hyvin, mutta mikä on vaikutus/vaikuttavuus niiden osalta, jotka ovat olleet alusta asti mukana? Onko turvallisuuskäyttäytymisessä eroja verrattuna niihin, jotka eivät ole Tulikettua käyneet.
 - TikTok ym. somealustojen tavoitettujen henkilöiden määrä nähdään heti, mutta vaikuttavuus näyttää enimmillään jopa kymmenien vuosien päästä. Kuinka tämä todennetaan?
- **Pyritään ikäihmisten tavoittamiseksi saamaan televisioon valtakunnallista infoa** (esim. Studio 55 oli aikanaan hyväksi todettu väylä). Myös omaishoitajat kohderyhmänä tässä.
- Suunnitellaan pelastuslaitosten yhteinen viestintäprojekti, jossa suunnitellaan yhdessä materiaalia ajankohtaisten teemojen ympärille.
 - Materiaalin tulee olla moninaista, esim. animaatioita ja muuta digitaalista sisältöä, jota voisi käyttää jopa tv-mainonnassa. Vaatii kansallista yhteistyötä.
 - Olennaista on oikea-aikainen julkaisu ja kohdentaminen.
- Turvallisuusviestinnän on oltava monen ilmiön osalta valtakunnallista ja suurille massoille suunnattua, jotta päästään laajaan vaikuttavuuteen.
- **Osallistutaan nykyistä enemmän paikallisiin pieniin tapahtumiin.** Korostetaan ja hyödynnetään tällä pienten paikkakuntien yhteisöllisyyttä.
 - Vahvistetaan kohtaamisen yhteydessä asiakkaan turvallisuusajattelua.
- Kohdistetaan panosta etenkin niihin, kenellä on toimintakyvysään rajoitteita.
 - **Tehdään heidän tavoittamiseksi tiivistää yhteistyötä heidän kanssa toimivien viranomaisten/järjestöjen/soten kanssa.**
 - Esimerkiksi syrjäseutujen ikäihmistä ei millään saada somen kautta tavoitettua, vaan reitit ovat erit. **Nämä reitit tulee hahmottaa yhdessä!**
 - **Jalkaudutaan aidosti sinne, missä ihmiset ovat.** Esimerkiksi "Härmän Häjyssä" on mahdollisuus tavoittaa heitä, joita voi olla haastava muuten tavoittaa turvallisuusviestinnällä. Käydään esim. kattavasti ammattimesuilla eri ammattiryhmien tavoittamiseksi.

- **Kuinka tavoitetaan ne henkilöt, joita turvallisuusasiat eivät kiinnosta,** toimintakyvyltään rajoittuneet ja päihdeongelmaiset yms.? Nyt tavoitetaan ihmiset, jotka ovat muutenkin aktiivisia ja luontaisesti asioistamme kiinnostuneita.
 - **Kartoitetaan mahdollisuuksia keskustella suoraan ihmisten kanssa**
 - **Muutetaan ”puhetyyliä” kohderyhmän mukaan** ja edistetään siten tavoitettavuutta.
 - Kun omat keinot loppuvat, hyödynnetään toimijoita, jotka tavoittavat vaikeammin tavoitettavia ryhmiä.
- Kokeillaan **kohdennettua infoa** (ko. kiinteistölle, kaupunginosalle ym.) onnettomuuden jälkeen.
 - Vastuussa sammuttaneen työvuoron jälkeinen vuoro?
- **Vahvistetaan rooliamme helposti lähestyttävänä asiantuntijoina,** joilta saa aina tarvittaessa neuvoa ja tietoa, joka perustuu aina faktaan: ollaan tavoitettavissa ja näkyvillä.
- Pyritään pois tiukoista määrällisistä tavoitteista ja suunnataan huomiota vielä nykyistäkin enemmän laatuun.
 - Paikan päällä vierailu on äärimmäisen arvokas vaikuttamistilaisuus, johon viestinnällä harvoin muuten päästään. Myös hyvä mahdollisuus kuulla asiakkaan toiveita ja tarpeita. Oppi menee parhaiten perille, vaikka veisi-kin aikaa.
- Jaetaan ja testataan palovaroittimia esim. teemapäivien yhteydessä.
 - Hyödynnetään VPK:t tässä
- Vahvistetaan valvonnan yhteydessä korvausvastuun ymmärrystä.
 - Toimii ulkoisena motivaattorina, jos motivaatiota ei muuten löydy.
- Asiakas ja pelastuslaitos voivat nähdä vastuun eri tavoin: **määritellään selkeästi vastuut** ja se, mitä ne konkreettisesti sisältävät milloinkin.
 - Avataan lakisääteiset vastuut ja laiminlyöntien seuraukset selväsanaisesti asiakkaalle.
 - Korostetaan ihmisten omaa vastuuta ajankohtaisissa laajoissa tilanteissa, kuten tulvatilanteessa.
- Määräykset tulee perusteella lain kautta, mutta myös konkreettisen turvallisuuden vahvistumisen kannalta. Eri argumentit toimivat eri henkilöille.
- **Laaditaan kysymyksiä ihmisille ja hyödynnetään niitä viestinnässä:** kuinka juuri sinä selviäisit onnettomuudesta? Miten voisit joutua siihen? Kuinka sinä toimisit? Mitä välineitä tarvitset, yms.
 - **Vastuutetaan ihmistä kysymysten avulla.** Tekee asioista henkilökohtaisia ja herättää ajatuksia, kun osuu omalle kohdalle. Oma ajattelu edistää käyttäytymisen/asenteen muutosta. (Tätä ajatusta voi hyödyntää edellä mainittuihin lyhyisiin tietoiskuihin)

- **Terävöitetään, että usein ihminen joutuu pärjäämään ainakin 10 minuuttia ennen kuin apu tulee paikalle.**
- **Pyritään pääsemään mahdollisimman lähelle asiakkaan näkökulmaa.** Käydään asiakkaan kanssa tilanteita läpi kulmalla: mikä tässä tai tässä tilanteessa on vaarallista? Ennakointi ja riskien tunnistaminen on olennaisinta.
- Viestintä erilaisten pelien muodossa antaa mahdollisuuden pohtia asioita/valintoja etukäteen ja nähdä konkreettiset seuraukset.
- Vahvistetaan henkilökohtaisten turvallisuustaitojen lisäksi yhteisöllisyyttä eli naapuri- ja lähimmäisavun merkitystä.
- Kannustetaan yrityksiä ja yhteisöjä omatoimiseen varautumiseen
 - Vahvistetaan turvallisuuskulttuuria korostamalla, että yhteisö itsekin voi tehdä paljon, esim. turvakävelyillä.
 - Panostetaan taloyhtiöiden turvallisuuskävelyiden kehittämiseen: koulutetaan isännöitsijät, jotta heillä itselläänkin on hyvä valmius järjestää.
- Pohditaan, kuinka aktivoida ja motivoida ihmisiä turvallisuutta vahvistaviin toimiin?
 - Velvoite ei aina ole paras motivaatio. Kuinka saadaan asiakas näkemään hyöty ja sitä kautta heräämään aito kiinnostus ja sisäinen motivaatio?
 - Perustellaan, johdatellaan ja ”myydään” turvallisuutta niin, että asiakas ymmärtää asioiden olevan nimenomaan hänen parhaaksi.
- Panostetaan erityisesti kasvatukseen ja tuleviin sukupolviin. Esimerkiksi tietoisuus hätänumerosta iskostetaan lapsena. Asiat kypsymään ajatuksiin jo lapsena
- Tuetaan lasten ja nuorten turvallisuuskasvatusta asennekasvatuksen osalta: korostetaan vastuuta toisten huolenpidosta.
- **Kehitetään aktiivisesti 2. asteen oppilaitosten turvallisuuskoulutusta, jossa nähdään tällä hetkellä olevan vajetta.**
 - Asumisturvallisuus tärkeää liikenneturvallisuuden lisäksi.
 - Tarve valtakunnallisellekin oppimateriaalille: kuinka kotona asutaan turvallisesti.
 - 42 § ilmoitusten perusteella nuorten aikuisten joukossa tarvetta osaamisen vahvistamiselle, kun perustetaan omaa asuntoa ensimmäistä kertaa.
 - Hyödynnetään varoittavina esimerkkeinä päihteistä johtuvien palokuolemien kokemuksia, kun viestitään nuorille.
 - Korkeakouluopiskelijoiden suhteen kehitetään yhteistyötä opiskelija-asuntosäätiöt ym. suuntaan.
 - Lisätään turvallisuuteen liittyvät tietoisuuskurssit opiskelijoiden tervetulokirjeiden yhteyteen.
- Lisätään koulujen kanssa tehtävää NouHätä liittyvää ja yleistä yhteistyötä.
- Tarjotaan nykyistä vahvemmin kohdennettuja luentoja ja koulutusta.

- **Edistetään turvallisuus-/kansalaistaitojen opettelun lisäämistä vahvemmin osaksi peruskoulun opetussuunnitelmia.**
 - Kitketään ”uusavuttomuutta” varmistamalla, että perusasiat ovat hallussa.
- Hyödynnetään automatisointia rutiinityöhön, esim. osoitteiden ym. kirjaamiseen. Näin työaikaa jää enemmän tärkeämpiin tehtäviin, kuten varsinaiseen valvontakäyntiin.
- **Laaditaan konkreettisia työkaluja asiakkaille:** pelastussuunnitelmapohjia, kännykkäsovelluksia yms. ja tuodaan tietoa vielä nykyistäkin helpommin saataville.
 - Hyödynnetään esim. henkilökohtainen palotarkastus -toimintakorttia tai toimiminen onnettomuustilanteessa havainnointikorttia.
- **Kartoitetaan yhteistyötahot järjestelmällisesti mm. viranomaisten, isännöitsijöiden, järjestöjen (esim. SPR) joukosta.**
 - Tarjotaan omaa osuuttamme (esim. alkusammutuskoulutus) SPR:n tai muiden luennoille/koulutuksiin.
- Tarkastellaan mahdollisuutta sille, että kotihoitajan tekisivät systemaattisesti palovaroitintarkastuksia.
- Kehitetään edelleen pientalojen paloturvallisuuden itsearviointia (oppaat).
- **Ollaan pelastuslaitoksena osaltamme mukana syrjäytymisen ehkäisyssä.**
 - Pohditaan, mitä työkaluja meillä on tukea tätä, ollessamme lähellä ihmistä, esim. tarkastusten yhteydessä tai huoli-ilmoitusten kautta?
 - Hyödynnetään tietomme yhteiskunnan ilmiöistä ja tuodaan ne aktiivisesti esiin.
- **Osallistetaan ihmisiä toimintaan ja varmistetaan vuorovaikutteisuus esim. omavalvonnassa.**
- **Mahdollistetaan sisäinen koulutus erilaisten asiakkaiden kohtaamiseksi erilaisissa elämäntilanteessa.**
 - Esim. kuinka kohdata turvallisuusasioissa perheenäiti vs. syrjäytymisvaarassa oleva alkoholisoitunut henkilö.
 - Huomioidaan asiakkaiden moninaisuus laajemminkin. Huomioitava, että eroja on perinteisten ”asiakasryhmien” sisälläkin. Esim. kahden 30-vuotiaan naishenkilön elämäntilanteet voivat olla hyvinkin erilaiset.
- Edistetään turvallisuusosaamista ja asennetta henkilökuntamme kautta.
 - Turvallisuuspuutteiden huomioinnista palkittava positiivisesti myös omassa organisaatiossamme.
 - Henkilöstön turvallisuuskoulutukset: kohderyhmänä etenkin alan ulkopuolelta tulleet työntekijät.
 - Viedään jo ensi vaiheen perehdytykseen käytännön harjoitteita, kuten alkusammutus ja ensiapu.
 - Näytetään turvallisuutta edistävänä organisaationa esimerkkiä.
- **Vahvistetaan soteyhteistyötä ja sen merkitystä koulutuksessa.**

- Kirkastetaan, mitä asioita haluamme edistää ja kuinka sote voi auttaa siinä. Myös toisinpäin.
- **Yhteistyön vahvistumiseksi on johtamisen kautta rakennettava visio ja strategia kuntoon.**
- Pelastuslaitoksissa johdolla on oltava tahto ja asenne.

Paluu takaisin tekstikohtaan

Toimenpideideat: välittämisen tunne (vaikuttavuustavoite 8)

- **Fyysiselle asiakaspalvelupisteelle on tarve**, jos halutaan aidosti olla lähellä ihmistä.
 - Nyt ajauduttu kauas ihmisistä, kun tällainen puuttuu. Keskuspaloasemalta ei löydy pistettä, josta voisi kysyä neuvoa tai jonne voisi toimittaa lomakkeita. Henkilöstöä on, muttei vastaanottoa. Moni haluaa edelleen ja jatkossa toimittaa lomakkeet fyysisesti.
- Lisätään läsnäoloa muissa sidosryhmien tilaisuuksissa, kuin messuilla yms.
 - **Käydään tilaisuuksissa, joissa ei normaalisti käydä.**
 - Mennään esimerkiksi marttojen kokouksiin kahville, futistreeneihin juniorijoukkueen kanssa tai osallistutaan partiolaisten tilaisuuksiin.
 - Tärkeää valita **kohderyhmää kiinnostavat aiheet** ja muotoilla ymmärrettävästi sekä käytännönläheisesti.
- **Valvonnassa kyse on lopulta normaalista ihmisen kohtaamisesta ja dialogista.**
 - Halutaanko kerätä ”pisteitä” vai aidosti vaikuttaa ihmiseen? Vaikuttaminen tapahtuu kohtaamisissa.
 - Pyritään tarkastuksissa pois ajattelusta, jossa meitä ”säikähdetään/pelätään” kohti ajattelua, jossa vahvistetaan turvallisuutta yhdessä keskustellen.
- **Kohdataan ihmiset puhumalla ihmisenä ihmisille**
 - Ollaan helposti tavoitettavia ja varmistetaan aito vuorovaikutus.
 - Pyritään pois jäykkydestä ja korostetaan omana persoonana toimimista.
- **Kun ollaan pelastuslaitoksen ajoneuvoilla tien päällä, pysähdellään esim. pienten lasten vilkuttaessa ja osoitetaan huomiota.**
 - Tehdään kohtaamisista joskus some-päivityksiä, jos tilanne on sopiva.
- **Ihmisten kohtaaminen tulee suunnitella realistisesti niin, että sille jää aikaa muun perustyön rinnalla.**
- **Tehdään somen avulla itsestämme helpommin lähestyttäviä.**
 - Avataan jokapäiväistä arkeamme ja tehdään sillä itsestämme inhimillisiä ja lähestyttäviä.

- **Palkitaan ja huomioidaan ihmisiä pienistäkin arjen onnistumisista, ei pelkästään hengenpelastamisesta.**
 - Korostetaan ja tuodaan esiin viestinnässämme hyviä tekoja, kun yhteisössä on vaikkapa toimittu esimerkillisesti onnettomuuden välttämiseksi.
 - Tavoitteena sellaisen ajattelun vahvistaminen, jossa on ylpeyden aihe osata toimia oikein.
- 42 § -asioiden käsittelyssä tärkeää on nopea reagointi ja toimenpiteiden aloittaminen, välittämisen tunteen vahvistamiseksi.
- Panostetaan vahvemmin tunteita herättävään viestintään: nykyisellään usein liian isoille massoille pyöristettyä, joten voi jättää tavoittamatta ne, joilla on ongelmia.
 - Hyödynnetään some täysmääräisesti. Laaditaan esim. kesäteatterin tuella video teemalla ”jos kukaan ei välitä: mihin voi johtaa pahimmillaan?” tai ”Miksi yksinäisyyden ehkäiseminen on tärkeää turvallisuuden tunteen näkökulmasta?”
- Perustellaan asioita asiakkaan hyödyn kautta, ei lakipykälien toteutumisella.
 - Pois oman selustan turvaamisesta kohti asiakaslähtöistä näkökulmaa.
 - Käännetään huomio kiinteistöstä ihmiseen: vaikka esim. laitteet olisivat kunnossa, myös ihmisellä pitää olla aito ymmärrys.
 - Määräävästä otteesta kohti ohjaavaa otetta.
- **Kartoitetaan systemaattisesti mahdolliset vuorovaikutustahot eli sidosryhmät, yhteisöt ja asiakkaat sekä ollaan vahvemmin mukana.**
 - Osallistutaan laitoksena mahdollisimman moneen eri foorumiin: aktivoidutaan medioissa, tilaisuuksissa ja somessa.
 - Varmistetaan matalan kynnyksen yhteydenpito ja määritellään yhteyshenkilöt.
 - Pohditaan samalla keinot, kuinka päästään arkeen kiinni.
 - Pidetään myös yllä jo olemassa olevia.
 - Ollaan mukana taloyhtiöiden ja kaupunginosayhteisöjen parissa, mikäli nähdään aktiivisina foorumeina.
 - Otetaan näkökulmaksi arjen tutut asiat ja esim. kaupunginosan ominaispiirteet, ei pelastuslaki.
 - Edesautetaan kiinteiden suhteiden muodostumista.
 - Osallistuminen vaatii johtamista ja systemaattisuutta.
 - Esim. jalkaudutaan ihmisten joukkoon yhdessä nuoriso- ja sosiaalitoimen kanssa.
- **Tarjotaan mahdollisuuksien mukaan kalustoa kyläturvallisuushankkeille, esim. käytöstä poistuvia. Tämä lisää osaltaan välittämisen tunnetta.**
- **Palvellaan yhdenvertaisesti kaikkia ja mennään vielä lähemmäs ihmistä: ollaan paikalla ja läsnä jo ennen ongelmaa/hätää.**

- Esim. nykyinen yhteistyö Sininauhasäätiön, aikuissosiaalityön yms. kanssa: joskus on hyvä olla läsnä ilman erityistä agendaa.
- **Kehitetään sisäistä kulttuuriamme yhteisöllisempään suuntaan.**
 - Asioita tulee edistää tiimeillä ja yhdessä, ei yksittäisten aktiivien toimesta.
- **Varmistetaan laitoksen sisäinen tiedonkulku esimerkiksi viestinnällisissä asioissa: hyvät kokemukset ja toiminnot jakoon.**
- **Varmistetaan koulutuksella se, että henkilöstöllä on riittävä osaaminen kohdata erilaisia ihmisiä ja yhteisöjä.**
 - Aito välittäminen vaatii henkilöstöltä valmiutta laittaa itseään likoon.
- **Huomioidaan rekrytoinneissa vahvemmin yhteisöosaaminen.**
 - Huomioidaan edustus eri kulttuureista, mikä edistää ymmärrystä yhteisöjen (esim. maahanmuuttotausta) tarpeista ja haasteista.
 - vrt. Poliisi ja Vero (viranomaisesta palvelulähtöisyyteen), profilia korostettu tämän osalta.
 - Pohditaan kokemusasiantuntijuuden hyödyntämisen mahdollisuuksia laajemminkin.
- **Korostetaan rekrytoinnissa ja täydennyskoulutuksessa substanssin lisäksi asennetta ja vuorovaikutustaitoja.**
- Jos halutaan vahvistaa väestöpohjaa vastaavaa henkilöstöä, alan sisäisessä viestinnässä on keskusteltava vaikeat asiat auki.
- Panostetaan koulutusmateriaalien tuotannossa siihen, että toimijoiden on itse helppo hyödyntää materiaalia kouluttamalla yhteisön jäseniä itse edelleen.

Paluu takaisin tekstikohtaan

Liite 2 Työpajojen palautekysely

Valitse organisaatiosi

1. Kuinka hyödylliseksi koit onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman työpajan?
 - 1 täysin turhaksi, 2 melko turhaksi, 3 melko hyödylliseksi, 4 todella hyödylliseksi
 - 1.1 Mikä oli erityisen onnistunutta ja mikä ei toiminut?
2. Olivatko ennakkotietosi ja -osaamisesi riittävät, jotta osallistuminen työpajaan oli mielekästä?
 - 1 täysin puutteelliset, 2 hieman puutteelliset, 3 melko riittävät, 4 täysin riittävät
 - 2.1 Mistä olisit kaivannut enemmän tietoa?
3. Kuinka hyvin vuorovaikutus työpajoissa mielestäsi onnistui (etäyhteyksillä tai paikan päällä, vastaa toteutustavan mukaan)?
 - 1 huonosti, 2 melko huonosti, 3 melko hyvin, 4 todella hyvin
4. Kuinka todennäköisenä pidät, että työpaja edesauttaa vaikuttavuustavoitteiden toteutumista käytännössä?
 - 1 hyvin epätodennäköisenä, 2 melko epätodennäköisenä, 3 melko todennäköisenä, 4 hyvin todennäköisenä
 - 4.1 (jos vastaa 1–2) Mikä estää vaikuttavuustavoitteiden toteutumista käytännössä?
 - 4.2 (jos vastaa 3–4) Mitä konkreettista organisaatiossanne on työpajan jälkeen tehty asian edistämiseksi?
5. Mitä ja kenen toimesta pitäisi tapahtua seuraavaksi, että vaikuttavuustavoitteet näkyisivät paremmin päivittäisessä onnettomuuksien ehkäisytyössä?
6. Vapaa sana/muita huomioita

LÄHTEET

- Aira, Annaleena, 2012. Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. Jyväskylän yliopisto.
- Jylhä, Eila & Viitala, Riitta, 2019. Johtaminen. Keskeiset käsitteet, teorit ja trendit. Edita.
- Järvinen, Kati, 2014. Työn mielekkyyden johtaminen. Käytännön opas. Talentum.
- Kekoni, Taru; Mönkkönen, Kaarina & Pehkonen, Aini, 2019. Moniammatillinen yhteistyö. Vaikuttava vuorovaikutus sosiaali- ja terveysalalla. Gaudeamus.
- Pelastuslaki 379/2011.
- Rekola, Hanna, 2019. Näkökulmia pelastuslaitosten turvallisuusviestinnän vaikuttavuuden arviointiin. Kohti tuloksellisempaa turvallisuusviestintää -hankkeen osajulkaisu 4/2019. Pelastusopisto.
- Sisäministeriö, 2019. Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025.
- Stenvall, Jari & Virtanen, Petri, 2019. Julkinen johtaminen. Tietosanoma.

MUUT LÄHTEET

Asiantuntijoiden haastattelut:

- Heliskoski, Jonna. Toimitusjohtaja, Leadcons oy. 25.5.2021.
- Herrala, Johanna. Pääsihteeri, Palosuojelurahasto. 21.6.2021.
- Kivistö, Hanna. Johtava asiantuntija, valtioneuvoston kanslian strategiasasto. 27.5.2021.
- Mäki-Opas, Tomi. Tutkimusjohtaja, Vaikuttavuuden talo, Itä-Suomen yliopisto. 23.6.2021.
- Tonteri, Anna. Johtava asiantuntija, Vaikuttavuusinvestoimisen osaamiskeskus, työ- ja elinkeinoministeriö. 21.6.2021.

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi